

Uvodnik

Jurij Paljk

Vahti

V katoliški Cerkev 1. novembra obhajamo praznik vseh svetih. Na Vzhodu je Cerkev praznik obhajala že v 4. stoletju, prek Galije pa se je v 9. stoletju praznovanje razširilo tudi v zahodno Cerkev. Pod vplivom vzhodne Cerkve so proti koncu 6. stoletja uvedli praznik vseh mučencev tudi v Rimu. Praznik vseh svetih je vesel praznik, ki vliva vsako leto veliko tolažbe in poguma vsem, ki s(m)o se podali na pot Kristusovih blagrov.

Dne 2. novembra pa se spominjamo vseh vernih rajnih. Rimski martirologij ali koledar, v katerem so zaznamovali sprva obletnice svetih mučencev, kasneje pa tudi drugih od Cerkve razglašanih svetnikov, naznanja spomin vseh vernih rajnih s temi jedrnatimi besedami: "Danes je slovesni spomin vseh umrlih vernikov. Pravkar se je Cerkev kot skupno nežna čuteča mati potrudila, da bi povečevala s primernimi slavospevi vse svoje otroke v nebeškem veselju. Zdaj pa bi v svoji materinski skrbi vsem svojim otrokom, ki trpijo v kraju očiščevanja, s svojo mogočno priprošnjo pri Kristusu, svojem Gospodu in Ženinu, rada pomagala, da bi čim prej mogoče bili sprejeti v občestvo nebeščanov".

Pri nas se je za današnji spominski dan vseh rajnih udomačilo ime 'verne duše' in verni ljudje prosimo za svoje pokojne.

Praznik vseh svetih Primorci imenujemo Vahti, včasih smo ob Vahtih, "ko vsi pridejo domov", kot razlaga geslo vahti Slovar slovenskega knjižnjega jezika, otroci prejeli tudi vahtiča, ponekod je bil to hlebec kruha, drugje kos peciva, zopet drugje pa mandarin, oreh, pomaranča, priboljšek, kar samo priča o tem, kako globoka je (bila) povezanost našega človeka s praznikom Vseh svetih.

Danes se v laični družbi za praznik vseh svetih uporablja izraz dan mrtvih. Ohranila se je navada, da na ta dan vsi obiščejo pokopališča, se ob grobovih naših rajnih srečujemo in se spominjamo življenja pokojnih, razmišljamo o svoji ujetosti v sedanji čas in družbo ter odprtosti v večno.

Pri nas ob Vseh svetih polagamo vence pred žrtve vseh vojn, sami pa dostojno okrasimo grobove, nekateri zmolimo za vse naše prednike, drugi v tišini prisluhnemo vsemu tistemu, ki iz naše skupne preteklosti z rajnimi govori o tem, kako naše življenje kar kliče po večnosti. Boleča odsotnost naših rajnih nam govori prav o tem. To je dan, ko se zavemo lastne minljivosti ob plemenitem spominu na rajne in ne nazadnje se zavemo tudi našega lepega krščanskega izročila, ki se posredno kaže tudi v laičnem dojemaju praznika vseh mrtvih.

Foto Tamara Mizerit

Obisk dveh predsednikov Oj, Doberdob!

Doberdob, "slovenskih fantov grob", ima končno primeren spomenik, ki spominja na njihovo žrtev na soškem bojišču sto let po prvi svetovni vojni. "Krstna botra" ob odkritju sta mu bila v sredo, 26. oktobra 2016, predsednika slovenske in italijanske republike, Borut Pahor in Sergio Mattarella. Obisk dveh državnikov v kraški vasi je pomenil ne le vrhunec sredinega dogodka na Goriškem, temveč s svojo vsebino in nabojem na sploh vrhunec spominskih svečanosti ob stoletnici prve svetovne vojne v naših krajih.

/ str. 3

**POTREBUJEŠ
PROFESIONALNI
SUŠILEC ZA LASE?
SEDAJ JE PRAVI ČAS!***

Prinesi nam stari sušilec za lase, tudi če ne deluje več, in

**MI TI PODARIMO
20 €**

pri nakupu sušilca za lase
"VIP Coiffeur"

www.parruchelanza.com najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCHE
Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

* Posebna ponudba za menjavo sušilca za lase: obe ponudbi sta veljavni do 30. oktobra 2016

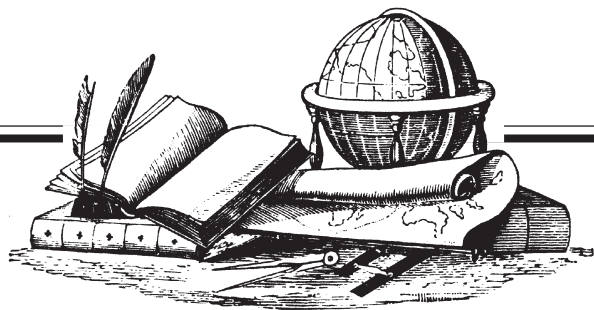
**POTREBUJEŠ
PROFESIONALNI
SUŠILEC ZA LASE?
SEDAJ JE PRAVI ČAS!***

Prinesi nam stari sušilec za lase, tudi če ne deluje več, in

**MI TI PODARIMO
30 €**

pri nakupu sušilca za lase
"ETC Light"

Slovenska skupnost o referendumu

Ni razlogov, da podpremo ustavne spremembe

Slovenci ne vidimo razlogov, da podpremo ustavne spremembe, ki jih je italijanski parlament sprejel s pičlo večino in so zato podvržene referendumu 4. decembra. Temu je bila v dobri meri namenjena zadnja seja deželnega tajništva SSK, ki je podrobno obravnavalo hudo politično sliko na deželni in vsedrjavni ravni tudi po izidih nedavnih upravnih volitev. Stranka Slovenska skupnost posebej izpostavlja dejstvo, da v na novo zarisanim parlamentu dejansko ni prostora za slovenskega zastopnika, kar predstavlja vsestransko kršitev črke in duha zaščitnega zakona. Volilni zakon za poslansko zbornico, znan kot "Italicum", predstavlja že primer norčevanja s pravicami priznane in zaščitene narodne manjšine ter izigravanja javnega mnenja, saj je Slovincem le na papirju dodelil tako obsežno okrožje (pol milijona prebivalcev), ki slovenski manjšini onemogoča samostojno konkuriranje za izvolitev svojega zastopnika. Isto se dogaja z reformo senata, ki naj bi po novem postal stočlanska zbornica predstavnikov županov in deželnih svetov. Naši Deželi FJK sta po vsej verjetnosti dodeljeni le dve senatni mesti, od katerih bo eno kril župan – najverjetneje zastopnik največje ali vsaj velike občine. Z dvema mestoma naj bi zadostili potrebi po zastopnosti nižinskih in goratih predelov, politične večine in opozicije, moških in žensk, narodnih manjšin, Tržaške, Posočja in Furlanije. Skratka, novo izigravanje z našimi pričakovanji.

Slovenska skupnost je tudi glede volilne zakonodaje in novega senata izrekla sama in s političnimi zavezniki ničkoliko konkretnih in izvedljivih predlogov, ki pa niso bili upoštevani. Ti so še vedno aktualni, zato jih bo Slovenska skupnost ponovno predložila ob vsaki novi priložnosti spremembe volilnega zakona. Obljuba o reviziji volilnega zakona po referendumu izpade v tem trenutku, žal, le kot dimna zavesa in torej slepilo. Prav tako nas kot italijanske državljane slovenske narodne skupnosti skrbi neocentralistični pečat nove ustave, ki vzvode oblasti vleče v Rim na škodo posameznih območij, kar je skregano s sodobnimi pogledi na pojem političnega upravljanja. Večinska volilna nagrada sorazmerno majhni volilni večini le potrjuje in krepi to zaskrbljenost. Na številne pomanjkljivosti ustavne reforme opozarjajo različne politične in družbene stvarnosti po vsej državi, od združenj nekdanjih partizanov pa vse do skupin uglednih kulturnikov in strokovnjakov za ustavno pravo. Stranka Slovenska skupnost ne bo ustanavljala "odborov za NE" in bo namesto tega priredila vrsto informativnih srečanj, ki naj predstavijo svetle in senčne plati ustavnih sprememb. V zvezi s tem je predvideno tudi soočenje z vodstvom Demokratske stranke.

Slovenska skupnost pa se čudi zaradi bliskovite in nerazumljive spremembe stališča, ki ga je slovenska komponenta DS objavila še pred nekaj meseci. V začetku julija (4.7.2016) so se njeni člani zbrali na skupščini na Kontovelu in "soglasno sklenili", tako so poročali mediji in tega ni nihče kasneje zanikal, da "Slovenci v DS ne bodo sodelovali v volilni kampanji v vidiku referendumu o ustavnih spremembah. Na isti skupščini so izrazili tudi "nelagodje zaradi ustavnih sprememb, ki jih je pripravila italijanska vlada". Stranka Slovenska skupnost je bila prepričana, da bomo Slovenci tokrat govorili isti jezik. Zdaj pa razočarano ugotavljamo, da so si naši glavni politični zavezniki premislili in danes ustanavljajo slovenske odbore za "DA". Italija res potrebuje reforme, tudi ustavne, ki naj izboljšajo zdajšnji ustroj, ne pa takih, ki uvajajo nove razdore in dodatno zapletanje državne administracije in zakonodajnih postopkov.

Raziskovalci SLORI-ja soudeleženi na več znanstvenih in strokovnih sestankih

Ena od temeljnih nalog Slovenskega raziskovalnega inštituta (SLORI) je popularizacija rezultatov raziskovalnega dela na znanstvenih konferencah in drugih strokovnih sestankih v domačem kot tudi v širšem okolju. V četrtek, 27. oktobra, se je predsednica znanstvenega sveta SLORI, Zaira Vidau, udeležila mednarodnega seminarja o jezikovnih manjšinah v Bruslju. Seminar je bil priložnost za temeljito soočenje o odnosu med večjezičnostjo, evropskimi regionalnimi oziroma manjšinskimi jeziki in gospodarskim razvojem ter zaposlovanjem. Istega dne je bila na sedežu Univerze v Vidmu okrogla miza o jezikovnih identitetah in avtonomiji. Na okrogli mizi, ki je obravnavala koščivo vprašanje ohranjanja samostojnosti in posebnega statusa Dežele FJK, je sodelovala tudi raziskovalka in članica upravnega sveta SLORI, Adriana Janežič. 28. oktobra sta se ravnatelj inštituta Devan Jagodic in raziskovalka Maja Mezgec udeležila 9. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije na sedežu Inštituta Jožef Štefan v Ljubljani. Predstavnik SLORI sta prikazala rezultate večletnega programa Banka znanja, s katerim inštitut skrbi za povezovanje znanstvenega, strokovnega in širše intelektualnega potenciala Slovencev v Italiji ter prispeva k uresničevanju načela skupnega slovenskega znanstvenega prostora.

Povejmo na glas

Izjemne pobude Boruta Pahorja

Če rečemo izjemne pobude predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja, potem imamo v mislih kar nekaj njegovih v zadnjem času nadvse pomenljivih dejanj, mimo katerih ni mogoče, kot da se ni nič zgodilo. Na prvem mestu je gotovo prekop in pokop žrtev iz Hude Jame, kar je razumljivo zelo močno odjeknilo med Slovenci znotraj in zunaj matične domovine. Šlo je za pietetno dejanje, ki naj spodbudi globlji razmislek o še vedno delujoči slovenski razklanosti, ki so jo povzročili druga svetovna vojna, dogodki med njo in celo po njej. Predsednik Pahor je v prvi osebi izpostavil svoje prepričanje o nuji odpravi starih ran, ki se nočejo in nočejo zaceliti. Vse kliče po odstranitvi te vsekakor obremenjujoče teže, ki jemlje našemu narodu in državi moč, še kako potrebno v vrtincu globalizacije, ki bo neusmiljeno krepila močne in ogrožala šibkeje oziroma notranje razpolovljene. Bilo je pričakovati, da bo tako močno pomiritevno dejanje sprožilo tudi podčrtano ostre izjave, ki še vedno ne morejo pristati na pravico vsakega človeka do pokopa in imena na grobu. Dejstvo je, da nas mrtvi in žrtve lahko zblížajo bolj kot karkoli ali pa nas nepriznani in zanicevani ločujejo ter nas vzdržujejo v sporih in nepopustljivih zamerah. Ob spravnem dejanju pred Hudo Jamo pa je mogoče dodati tudi to, da sprava ni uresničljiva, če v nas ne prevlada želja, da želimo živeti v prijetnejšem sožitju danes in v prihodnosti - brez te želje se rane preteklosti nikdar ne zacelijo. Nedolgo

zatem je Borut Pahor obiskal Slovence v Argentini, in to kot prvi predsednik države v četrtoletnem obdobju osamosvojenosti Slovenije. Tudi ta pobuda, seveda že kar dejanje, je izjemnega pomena in se navezuje na odpravljanje ran iz tragične preteklosti. Naši rojaki v Argentini, posebno tisti, ki so odšli tja iz ruševin druge svetovne vojne, so pač del slovenskega naroda in ni se mogoče sprenevedati, da jih ni in da nas njihova usoda ne zanima. Njihova zgodba je pretresljiva, njihovo vztrajanje na slovenstvu vredno vsega občudovanja in spodobiti se, da jih sprejmemo vase dosti bolj, kot smo jih doslej. Pravzaprav so na ta način postali Huda Jama in Slovenci v Argentini dvoje primerov iste stvari, namreč pobude tistega lepega notranjega nagnjenja, ki naj naš narod reši razdeljenosti in mu odpre pot do smotrnejše strnjivosti. V duhu povedane dvojne spodbude je predsednik Pahor obiskal papeža Franciška, kjer je bil predvsem govor o spravi, miru in sožitju, in to v času, ko se v svetu odnosi med narodi vse bolj zaostrejuje in se prevešajo v nasilje in vojne. Nič manj pomembno ni bilo odkritje spomenika "V spomin slovenskih vojakov na soški fronti 1915-1917" v Doberdolu. Predsednik Pahor je tukaj ovrednotil zdajšnje in jutrišnje življenje pri mejnih slovenskih manjšin, ki naj še naprej delujejo notranje kar najbolj povezano in ustvarjajo dobrine srečnega in v prihodnost zazretega sobivanja tudi z drugimi narodi.

Janez Povše

FOTOGRAFIJA TEDNA

Na gornjih fotografijah zelo nazorno vidimo, kaj je nastalo po potresu v nedeljo, 30. oktobra 2016, ki je z močjo 6,5 po Richterju ob 7.40 zjutraj stresel in opustošil Srednjo Italijo. Na fotografijah je katedrala sv. Benedikta, zavetnika Evrope, v mestu Norcia, pred potresom in po nedeljskem potresu. Zares je pravi čudež, da v nedeljskem potresu ni bilo mrtvih, vsaj do zdaj ni podatkov o njih!, ampak dvajset ranjenih, kar

gre pripisati po eni strani redko poseljenemu območju in pa dejstvu, da se ljudje bojijo spati na svojih domovih po zadnjih potresnih sunkih, ki so prizadeli Srednjo Italijo. Samo v Markah je po zadnjih podatkih Civilne zaščite več kot 25 tisoč ljudi brez strehe nad glavo. Premier Renzi je zagotovil takojšnjo pomoč, ljudje pa se na potresnih območjih bojijo zime, ki je pred vrati.

JUP

Zveza slovenske katoliške prosvete Polaganje vencev v Gonarsu in Viscu

Zveza slovenske katoliške prosvete se vsako leto, ob prvem novembru, spomni vseh vojnih žrtev in se pokloni njihovega spomina s polaganjem vencev in molitvijo. Kot sim-

bolni kraj trpljenja in umiranja si je izbrala Gonars, kjer je v letih 1940-43 v tamkajšnjem taborišču umrlo veliko nedolžnih ljudi, posebno še žensk in otrok. Zaradi podhranjenosti, slabih higien-

skih pogojev in raznih boleznih je v tem fašističnem taborišču umrlo več kot petsto internirancev, med katerim je bilo največ Slovencev. Med njimi so bili tudi Hrvati, ki so jih preselili iz raznih dalmatinskih taborišč. Preden je Jugoslavija umrlim internirancem postavila lep spomenik v obliki cveta, ki hrani žare s posmrtnimi ostanki, je bilo na kraju spomenika pokopališče umrlih taboriščnikov s cementnimi križi. Taborišče je bilo zgrajeno iz lesenih barak in šotorov ter obdano z visoko bodečo žico. Oddaljeno je bilo nekaj sto metrov od zdajšnjega spomenika.

Člani Zveze obiskujejo v zadnjih letih tudi taborišče v Viscu in s tem hočejo prispevati, da bi končno tudi ta obsežni kraj, ki je danes zanemarjen, primerno uredili v spominski park s postavitvijo spominskega obeležja v spomin na tiste, ki so tam končali svoje življenje.

DP

Spomin na primorske padalce

Prihodnji teden bo spet priložnost, da se obudi spomin na junaško in tragično pot primorskih padalcev. Pred ploščo na Fakinovi domačiji v Škrbini bo v petek, 11. novembra, v priredbi Občine Komen in Vaške skupnosti Škrbina že 19. žalna slovesnost s polaganjem vencev, nagovori in kulturnim sporedom. Začela se bo ob 11. uri, pred tem, ob 10. uri, pa bo v vaški cerkvi sv. Antona maša zadušnica. Že v sredo, 9. novembra, pa bo ob 18. uri tradicionalni spominski večer, tokrat v Knjižnici Komen in ne v Kulturnem domu. Gostja večera bo namreč plodna publicistka, etnologinja in literarna zgodovinarica, Štrekljeva nagradjenka ter izredna članica Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. ddr. Marija Stanonik. Pogovor z njo bo vodil Ivo Jevnikar. Prof. Stanonikova, ki se je rodila leta 1947 na Dobra-

čevi pri Žireh, med drugim že dolgo raziskuje slovensko pesništvo v času druge svetovne vojne, in to ne glede na "barvo" in usodo ustvarjalcev, pa naj gre za tigrovice, partizane, pripadnike protirevolucionarnih skupin, mobilizirance v italijansko ali nemško vojsko. Izbor zbranega gradiva je znanstveno, vendar z veliko človeško občutljivostjo in v duhu sprave ter domoljubja strnila v pet knjig, ki jih povezuje naslov "Poezija konteksta". V knjigi "Slovenska pesem v tujem škornju od doma do puščavskega peska, Slovensko odporiško pesnjenje pod italijanskim fašizmom (1920-1943) in v Severni Afriki (1943-1945)", ki je izšla pri Mladiki v Trstu leta 2014, tako obravnava tudi primorske vojake v Afriki, med njimi nekaj pesniško nadarjenih padalcev.

S 1. STRANI Obisk predsednikov

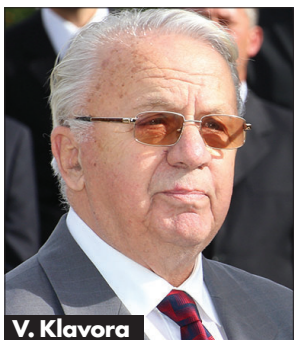
Oj, Doberdob!

Zamisel za spomenik v doberdobskem občinskem parku sredi vasi (idejno zasnovano je pripravil arh. Jože Cej, izdelalo podjetje Kamen Kras z Opatjega Sela) je dal Kulturni dom Gorica, ki ga je tudi postavil skupaj z doberdobsko občino, goriško pokrajinsko upravo in krovnima organizacijama SKGZ in SSO.

Uro pred obiskom visokih gostov je ob slavnostnem odkritju spomenika potoval kulturni program, ki so ga oblikovali člani krajevnih društev, v slovenščini in italijanščini pa ga je povezovala Valentina Oblak.

Med številnimi predstavniki visokih oblasti so bili kar trije slovenski ministri, Gorazd Žmavc,

Anton Peršak in Anja Kopač Mrak, podpredsednik državnega zbora Matjaž Nemeč, poslanka v rimskem parlamentu Tamara Blažina, predsednica FJK Debora Serracchiani, deželna odbornika Torrenti in Panariti, podpredsednik deželnega sveta Gabrovec, več županov in drugih zastopnikov krajevnih uprav z obeh strani meje. Po nastopu otroškega zboru pod taktirko Lucije Lavrenčič je prvi stopil pred mikrofona ravnatelj Kulturnega doma Gorica Igor Komel. "S postavitvijo spomenika v Doberdobo smo zapolnili celo stoletje trajajočo vrzel v javnem spominu slovenskega naroda", je dejal. Spomenik nosi v sebi spomin in opomin na grozote prve svetovne vojne, hkrati naj bo priča o kulturni miru, dobrososedskih odnosih med Italijo in Slovenijo ter o sožitju med tu živečim prebivalstvom. Izrecno se je zahvalil vsem, ki so podprli postavitev objekta. Vasja Klavora je kot član organizacijskega odbora dejal, da je že pred 100 leti vzklila misel, da bi bilo po vojni potrebno postaviti spomenik, a do tega ni prišlo. Ko je v zadnjih 25 letih spremljal visoke osebnosti drugih držav po soški fronti in videl, da so svojim vojakom polagali vence, mu je bilo težko, ker slovenski vojaki niso imeli kraja, kjer bi se oddolžili njihovemu spominu. Doberdob je najprimernejši kraj! Goriški in doberdobski Slovenci so "kleni, saj jim ni treba razlagati, kaj je domoljubje". V imenu italijanskih in furlanskih skupnosti je župan v Aiellu Andrea Bellavite dejal, da pomenljivo znamenje govori o vojnih grozodejstvih in obnem o globoki želji po trajnem miru. Skupaj moramo stopiti na pot miru in pravičnosti. Župnik Ambrož Kodelja je po krajši molitvi blagoslovil spomenik, posvečen padlim na soški fronti, "naj bo njim v spomin, živim pa v opomin". Minister za Slovence

V. Klavora

A. Bellavite

G. Žmavc

v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc je v imenu delegacije Republike Slovenije poudaril, da spomenik v Doberdobo ima izreden simbolni pomen: na območju soške fronte je to prvi spomenik slovenskim fantom, ki so padli v prvi svetovni vojni. Spomenik pa nima samo zgodovinskega pomena, temveč "pripoveduje o srčnosti Slovencev ter o tragiki in absurdnosti vojne, pa tudi o tem, da mir ni nekaj samoumevnega". Zato mora biti vključen v projekt Poti miru, da bo njegovo sporočilo doseglo kar največ ljudi in da bo še trdneje povezal slovensko narodno skupnost v Italiji s Slovenijo. "Želim, da bi se ob spomeniku v Doberdobo redno srečevali v poklonu padlim slovenskim fantom, pa tudi za to, da bi skupaj gradili dobre med-sosedske in meddržavne odnose", je sklenil minister. Podpredsednica pokrajinske uprave Mara Čer-nič je poudarila, da je do tega zgodovinskega dogodka prišlo zaradi vezi, ki so spletene med ljudmi in na obeh straneh meje verjamejo v iste trdne vrednote. "Tako ustvarjamo zgodovino". Za pravna dejanja, za obelžitev zgodovinske resnice in za poklon žrtvam "ni nikoli prepozno", kot ni nikdar prepozno in dovolj poudariti, da sta "osnovni vrednoti človeškega sobivanja spoštovanje in ljubezen".

Pod vodstvom Daria Bertinazzija, Hilarija Lavrenčiča in Patricka Quaggiata so peli pevci zborov Hrast in Jezero ter igrali glasbeniki pihalnega orkestra. S spletom primernih - slovenskih in

italijanskih - poezij ter literarnih odlomkov sta navzočim podarila kratek, presunljiv recital gledališka igralca v dveh različnih uniformah, Robert Cotič in Pie-luigi Pintar. V občinskem parku, ob kraju, kjer stoji spomenik, so se zbrali ljudje, številni, predvsem je bilo veliko otrok in mladih, šolarjev iz Doberdoba, Romjana, Sovodenj, Vrha Sv. Mihaela in tudi Gorice, ki so z

problemov. Ustvarjajo nove... Vojna je v osnovi krivična. Praviloma jo spočenjajo nesposobni ali lahkomišelnji voditelji, v njih pa grozeče trpijo nič krivi vojaki in nedolžni ljudje". Prva svetovna vojna "ni bila nujna, ni bila neizbežna... Tako so se odločili politični in vojaški voditelji. Napačno so bili prepričani, da bodo z vojno rešili probleme in da bo trajala kratek

ob tako pomembni priložnosti. To je simboličen trenutek za zgodovino, ki smo jo v zadnjih časih skupaj zgradili. Pred sto letu je tu veliko mladih žrtvovalo življenje na nasprotujočih so frontah. Danes je na istem mestu Pot miru: to smo dosegli z modrostjo, daljnovidnostjo, s pristnimi občutji naših dveh ljudstev. Take razmere moramo izročiti novim rodovom. To je odnos prijateljskih držav, zaveznic, ki sta vedno bolj povezani v skupnih potrebah in načrtih, v skupni prihodnosti Evropske unije. Potrebno je se spomniti na to, kar se je zgodilo, počastiti mlade, ki so tu prerano izgubili življenje, je dejal italijanski predsednik. Spomin je pomemben, da bodo današnji mladi znali ohraniti, razvijati in utrjevati sodelovanje, mir, sožitje, kajti to še najbolj potrebuje naše prebivalstvo. Videti danes v kraju, kjer je pred 100 leti potekala vojna, integracijo in prizadevanja, da bi skupaj gradili prihodnost, predstavljajo za današnje mlade "skok zgodovine, ki smo ga opravili": niso klicani, da bi žrtvovali svoja življenja v vojni, ampak da bi skupaj delali za skupne interese in prihodnje perspektive. "Vloga jezikovnih manjšin v Italiji in Sloveniji je dragocena", je še dejal Mattarella. Manjšine so "nosilci prijateljstva med našima državama": interes vseh je, da jih "ovrednotimo, ščitimo, jim dajemo možnost izražanja". To dalamo skupaj Slovenija in Italija, kajti "prijateljstvo med našima državama je zgled za Evro-

"Skočili smo preko letve!"

Takoj po odhodu predsednikov iz Doberdoba smo stopili do ravnatelja Kulturnega doma Gorica Igorja Komela, ki nam je - še pod vtisom misli in močnih občutij ob izjemno uspelem dogodku - povedal: "Najprej se bom oddahnil, zdaj mi je malce odleglo... Letev smo si postavili visoko. Mislim pa, da smo skočili preko nje. Niti v sanjah ni nihče izmed nas računal, da bomo imeli v naši sredi oba predsednika. Danes je ta sen postal stvarnost. Mislim, da je za celotno našo skupnost - ne samo slovensko, ampak goriško in novogoriško - pomemben dogodek, ki ga moramo v prihodnje samo še nadgraditi!"

Aplavz predsednikov po pesmi Oj, Doberdob

evropskimi, slovenskimi in italijanskimi zastavicami v prijetnem jesenskem dnevu ob 13. uri toplo sprejeli predsednika Sergia Mattarella in Boruta Pahorja. Po pozdravu častnega vođa italijanske vojske sta položila spomin-ska venca ob spomeniku. Doberdobski župan Fabio Vizintin je v pozdravnih besedah poudaril zgodovinski pomen male občine in prisotnosti dveh predsednikov v njej. "Gre za dokaz, da smo po stoletju izbrali mir",

čas. Nič od tega ni bilo res". S postavitvijo spomenika opozarjamo na nesmiselnost človeške tragedije pred stotimi leti. "Vendar je v metaforičnem smislu to spomenik vsem mladim padlim vojakom, ne glede na narodnost. Je opomin vsem, ki želijo sprejemati zgodovinske nauke". Zdi se, "da smo se Evropejci iz prve in druge svetovne vojne vendarle naučili osnovnega nauka. Probleme je potrebno reševati po mirni poti. Naše celotno življenje pa bo še lepše in boljše in lažje, če bomo poleg tega zelo iskreno sodelovali in gradili skupen svet miru in blaginje". Danes ne smemo brezbrizno slediti klicu "siren, ki v vso zgodovinsko pozabljivostjo znova vabijo evropske narode k vrnitvi na ostre čeri nacionalnih antagonizmov". To, da jim ne bomo sledili, "je zdaj naša najbolj osnovna naloga... Na nas je, da s politiko mirnega reševanja vseh sporov, z odličnim čezmejnim in dobrososedskim sodelovanjem, z medsebojnim spoštovanjem in poudarjanjem pomena skupne Evrope za trajen mir in varnost znova okrepimo človeško vero v skupno prihodnost". Na koncu se je Pahor obrnil do Mattarella, vesel, da sta se dogovorila za skupno navzočnost ob spominski svečanosti. "Vse prijazno prosiva, naj to sprejmejo kot skupno sporočilo slovensko-italijanskega prijateljstva in spodbude evropski enotnosti". Predsednik republike Italije Sergio Mattarella je izrazil veliko zadovoljstvo, da sta skupaj prisotna

čas. Nič od tega ni bilo res". S postavitvijo spomenika opozarjamo na nesmiselnost človeške tragedije pred stotimi leti. "Vendar je v metaforičnem smislu to spomenik vsem mladim padlim vojakom, ne glede na narodnost. Je opomin vsem, ki želijo sprejemati zgodovinske nauke". Zdi se, "da smo se Evropejci iz prve in druge svetovne vojne vendarle naučili osnovnega nauka. Probleme je potrebno reševati po mirni poti. Naše celotno življenje pa bo še lepše in boljše in lažje, če bomo poleg tega zelo iskreno sodelovali in gradili skupen svet miru in blaginje". Danes ne smemo brezbrizno slediti klicu "siren, ki v vso zgodovinsko pozabljivostjo znova vabijo evropske narode k vrnitvi na ostre čeri nacionalnih antagonizmov". To, da jim ne bomo sledili, "je zdaj naša najbolj osnovna naloga... Na nas je, da s politiko mirnega reševanja vseh sporov, z odličnim čezmejnim in dobrososedskim sodelovanjem, z medsebojnim spoštovanjem in poudarjanjem pomena skupne Evrope za trajen mir in varnost znova okrepimo človeško vero v skupno prihodnost". Na koncu se je Pahor obrnil do Mattarella, vesel, da sta se dogovorila za skupno navzočnost ob spominski svečanosti. "Vse prijazno prosiva, naj to sprejmejo kot skupno sporočilo slovensko-italijanskega prijateljstva in spodbude evropski enotnosti". Predsednik republike Italije Sergio Mattarella je izrazil veliko zadovoljstvo, da sta skupaj prisotna

Srečanje v gledališču Verdi v Gorici

Zaradi protokola smo se morali časnikarji med obiskom predsednikov v Gorici prilagoditi razmeram: kdor je šel na en dogodek, ni mogel na drugega, zato se nas je v gledališču Verdi, kamor sta zjutraj prišla oba predsednika, zbralo manj, kot bi nas sicer bilo, ker so pač nekateri spremljali druge dogodke. Tako tudi nismo mogli videti prihoda obeh predsednikov, ki ju je pričakala množica ljudi v središču Gorice, otroci so mahali s slovenskimi in italijanskimi zastavicami. Samo nekaj minut pred slovenskim predsednikom je vstopil italijanski predsednik Mattarella, ki je slovenskega kolega Pahorja pričakal v posebni sobi v prvem nadstropju Verdija. Po krajšem pogovoru sta vstopila v polno gledališče Verdi, bila deležna toplga aplavza in otroci osnovne šole Fran Erjavca iz Štandreja so pod vodstvom Martine Hlede ubrano zapeli slovensko himno Zdravljico, nato so italijanski otroci šole Ferretti zapeli še italijansko himno.

V bistvu se tudi srečanje obeh predsednikov v gledališču Verdi ni izšlo po prej napovedanem protokolu, saj sta tudi tukaj spregovorila

dejstvo, da smo premalo pozorni na vse tisto, kar nas povezuje. Profesor zgodovine na tržaški univerzi Georg Meyr je imel osrednje predavanje, slikovito je umestil Gorico v prostor in čas minulega stoletja ter se zavzel za strpno, sožitja in sodelovanja polno Goriško. "Imel sem srečo, da sem od vsega začetka soustvarjal slovensko državo", je v svojem nagovoru poudaril slovenski predsednik in nadaljeval: "Podoživljal sem vse tiste prelomne trenutke, ko se je približevala in vključila v veliko evropsko družino. Skupaj z vami sem z največjim veseljem tudi dočkal dan, ko ni bilo več meje". Ni pozabil niti omeniti, da je sam rojen samo slab kilometer od državne meje in zato probleme in prednosti Goriške imenitno pozna. "Kot privrženci združene Evrope se moramo danes zavedati, da lahko gredo stvari tudi na slabše. Ne znam si predstavljati, kako bi bilo, če bi ti otroci, ki so zrasli ob odprti meji, morali za razliko od nas odraščati z idejo zatona Evrope. Zato, gospod predsednik, moj ljubi prijatelj (Te besede je izrekel v italijanščini. op ured.), in vsi ostali prijatelji, ki verjamemo v to skupno domovino, se moramo zavezati skupnemu življenju in skupnemu reševanju problemov".

Italijanski predsednik je v svojem daljšem nagovoru izpostavil nezamenljiv pomen slovenske narodne skupnosti v Italiji in italijanske manjšine v Sloveniji in dejal, da se je po vojnih grozotah na Goriškem okrepila potreba po skupnem sodelovanju, po preseganju delitev: "Veseli me, da slovenska skupnost v Italiji in italijanska skupnost v Sloveniji izpričujeta ponos na svoje korenine, hkrati pa predstavljata element še tesnejšega povezovanja med državama". Nasploh je bilo iz njunih besed slišati predvsem pragmatično in zdravo umirjenost, niti ene same retorične besede ni bilo, kar je v naših krajih izjemnega pomena. Lep, simbolov poln dogodek, karšnih si še želimo in smo jih vsi, ki na Goriškem živimo in delamo, še kako potrebni!

JUP

Foto S. Marini

oba predsednika, kar ni bilo napovedano. Predvsem pa je bilo srečanje izjemno umirjeno, najprej je pozdravil goriški župan Ettore Romoli, za njim novogoriški Matej Arčon v slovenskem jeziku, predsednica deželne uprave FJK Debora Serracchiani pa je v svojem nagovoru pozdravila oba predsednika ter izpostavila predvsem odlično sodelovanje s Slovenijo. Goriški župan Romoli se je oziral predvsem na vojno gorje prve in druge svetovne vojne, njegov novogoriški kolega Arčon pa je izpostavil

DOBERDOB

S temačnih grabnov se v brezumje časa med vaše kále vračajo duhovi. Poljane spijo, v zemlji spe grobovi, še v dómju skupaj na obórkih Krasa.

Čez njive stráši ples ognjene ptice - svinčena smrt, ki legla je med vrste pobitih mož. V lesene, prazne krste jih s strmih lázov slišim do Gorice.

Kako je tam, kjer spite v mrzli jami, v zasutem rovu, v skali, pod ledíno? Še kratek sen - in pridemo za vami!

Ostal boš sam, grobár na tuji gmajni, in klical boš svoj gróbní klic v dolíno in lajnal boš na svoji mrtvi lajni.

Radivoj Pahor

Predsednik Pahor: Sprava ni enkratni dogodek, temveč stanje duha

“Zbrani smo pri pogrebni maši za vse žrtve iz Hude Jame!”

“Ne spreminjamo zgodovine, spreminjamo prihodnost. To je korak naprej”, je na pogrebni slovesnosti v spominskem parku mariborskega pokopališča Dobrava ob pokopu nekaj sto žrtev povojnih pobojev iz Hude Jame v četrtek, 27. oktobra, dejal slovenski predsednik Borut Pahor. Po njegovih besedah sprava ni enkratni dogodek, temveč stanje duha. “Sredi prejšnjega stoletja, v času druge svetovne vojne, ko so nas pobijali tujci, smo se pobijali še med seboj”, je povedal slovenski predsednik. Čas narodnoosvobodilnega boja proti okupatorju je bil po njegovih besedah tudi čas komunističnega in protikomunističnega, državljanjskega boja. Ta se z vojno ni končal. Pobjo premagane strani so se nadaljevali tudi neposredno po njej, je poudaril predsednik države.

Poleg narodnega razkola pa imamo Slovenci po njegovih besedah tudi izkustvo narodne enotnosti. “Brez nje ne bi bilo ustanovitve lastne države. Prav mogoče bi se brez enotnosti osamosvojitvena vojna končala drugače. Pa se ni. Iz tragične zgodovinske izkušnje smo se nekaj naučili. Prevladalo je zaupanje in sodelovanje. Skupaj smo se borili in skupaj smo zmagali”, je poudaril.

Kot je dejal, še zmeraj “težko razumemo nedoumljive skrivnosti človeškega bitja, ki je od nekdaj zmoglo najplemenitejša, a tudi najstrašnejša dejanja”. Po njegovih besedah pa razumemo, kaj so zgodovinske politične in moralne zmote, ki jih nikoli več ne smemo ponoviti, ne glede na naša različna politična, verska ali druga pričanja.

“To nam daje moč in pogum, da smo danes tukaj. Razumemo človeško in državniško dolžnost, da civilizirano pokopljemo žrtve vojne in povojnih pobojev. Ljudje bodo končno lahko vsaj pokopani, če niso smeli več živeti”, je še dejal. Pahor si po lastnih besedah želi verjeti, da slovenski narod vse bolj čuti in razume, da sprava ni enkratni dogodek, temveč stanje duha. “Zavoljo nas in naših otrok nam je naložena odgovornost, da ustvarjamo ozračje strpnosti, medsebojnega spoštovanja in sodelovanja”, je dodal.

Odpuščenje in sprava sta sicer po njegovih besedah najprej globoka

intimna vzgiba. “Nihče od nas se ne sme počutiti prizadetega v svojih najbolj osebnih občutkih. Tudi glede preteklosti. Glede tega nima nihče pravice obsojati nikogar. V to čustvovanje naj država ne posega”, je poudaril Pahor in dodal, da pa je država dolžna storiti vse, kar ji vevajo zakoni in najbolj obče civilizacijske pravrednote. V Mariboru je v četrtek potekalo

celodnevno slovo ob pokopu več sto žrtev povojnih pobojev, ki so jih tja prepeljali iz Hude Jame pri Laškem. Žrtvam so se dopoldne med visokimi gosti poklonili predsednik DZ Milan Brglez, nato pa skupaj tudi predsednika Slovenije in Hrvaške, Borut Pahor in Kolinca Grabar-Kitarović. Pred začetkom pogrebne slovesnosti je v mariborski stolnici potekala maša, ki jo je vodil nadškof Alojzij Cvikl. “Danes smo zbrani tu v naši stolnici, pri pogrebni sv. maši zadušnici za vse žrtve iz Hude Jame, da bi se od njih poslovili in jih izročili Božji ljubezni in usmiljenju. Upamo, da bo pokop posmrtnih ostankov teh žrtev omogočil njihovo poznejšo sledljivost in da bomo v prihodnosti o teh pokojnih izvedeli: kdo konkretno so te žrtve, da jih bo nekoč mogoče z imeni in priimki ter drugimi podatki o njih pokopati v njihove domače družinske grobove”, je dejal msgr. Alojz Cvikl. “Bratje in sestre, vsi, ki ste danes tukaj zbrani! Položimo danes te naše pokojne k večnemu počitku, z vsem spoštovanjem do njihovega zemeljskega življenja, njihovega delovanja, tudi nji-

hovega trpljenja in nasilne smrti, ki so jo pretrpeli, ter ob tem kristjani poživimo našo vero v večno življenje”, je še povedal med pri-

ponovila. Vsem pokojnim, od katerih se poslavljamo, pa naj Gospod podeli večni mir in polnost življenja pri sebi”.

Jezusa Kristusa, upamo in verujemo, da so ti naši bratje in sestre po prenehanju trpljenja toliko bolj v Očetovem naročju, kjer so končno našli mir, tolažbo in večno plačilo za vse dobro, kar je vsak od njih storil v svojem življenju”. “V luči Jezusovega vstajenja od mrtvih verujemo, da ti naši pokojni živijo, in hkrati smemo tudi upati, da Bog tudi nas ozdravlja ran grehov, sovraštva, zamer in vsake želje po maščevanju, če si le prizadevamo stopati po poti nesebične ljubezni, kot nam jo kaže Jezus Kristus. Ko gledamo na dogodek Hude Jame in povojnih pobojev v svetlobi velikonočnega jutra, to ne pomeni, da bomo na vse to enostavno pozabili, kot da se to ne bi zgodilo. To je naša preteklost in naša zgodovina, dejstvo, ki ga moramo sprejeti. Božje usmiljenje in naše prizadevanje za medsebojno odpuščanje, spravo in mir pa nam lahko pomagajo, da bomo, kljub težkim dogodkom naše zgodovine, slovensko zemljo naredili prijaznejšo in bolj humano za naše bivanje in naš skupni jutri”, se je zazrl v prihodnost msgr. Cvikl in končal z mislijo: “Naloga, ki nam jo nalagajo te žrtve, je, da v sebi in med nami krepi moč dobre sile, brega ter se zavzemamo, delamo, živimo in se darujemo za resnico in za vrednote, ki svet, izhajajoč iz Boga, povezujejo in ga tako ohranjajo. Naredimo vse, kar je v naši moči, da se krivična in krvava dejanja polpretekle zgodovine nikoli več ne bi

volucije in povojnega nasilja iz Hude Jame ter jih dostojno pokopljejo. Pravica do pokopa je temeljna etična in civilizacijska zahteva, ki priznava vsakemu človeškemu bitju spoštljiv pokop njegovih telesnih ostankov, svojem pa pravico, da se rajnih na teh krajih spominjajo. Omenjeni pokop skupaj s pokopom žrtev iz Krimske jame predstavlja začetek procesa evidentiranja več kot 700 morišč in iznosa ter pokopa na desetisoče izvensodno umorjenih Slovencev in pripadnikov drugih narodov. Prepričani smo, da ima slovenska država dolžnost, da posmrtno ostanke vseh žrtev izkoplje z morišč, zagotovi postopke za njihovo identifikacijo ter jih spoštljivo in dostojno pokoplje. Ob tem pozdravlja nam odločitev Policije, da iz posmrtnih ostankov jemlje vzorce za kasnejšo DNK-identifikacijo žrtev in možnost, da njihovi svojci lahko pridobijo informacije o umorjenih sorodnikih ter jim zagotovijo primeren pokop v domačem kraju. Vsem posameznikom in organizacijam, še posebno predsedniku Republike Slovenije Borutu Pahorju in Državni komisiji Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč, izrekamo priznanje za vztrajnost in človečnost v njihovih prizadevanjih za dostojen pokop žrtev. Člani komisije smo sprejeli v vednost odločitev pristojnih državnih ustanov, da bo pokop prve skupine žrtev iz Hude Jame na pokopališču na Dobravi pri Mariboru 27. oktobra 2016 zaradi utemeljitve, da je Spominski park Teharje neprimeren zaradi okoljevarstvenih razlogov. Zato pozivamo pristojne državne ustanove, da poskrbijo za čimprejšnjo sanacijo in dokončno ureditev Spominskega parka Teharje – Huda Jama, da bo mogoče tudi na tem mestu spomina zagotoviti primeren prostor za pokop žrtev. Ob tem poudarjamo, da bi morale biti slovenske žrtve pokopane na Teharjah, se pravi bliže kraju, kjer so bili ti naši rojaki v veliki večini doma in kjer so bili pomorjeni. S tem bi preprečili bojazen, da bodo žrtve s pokopom na oddaljenem kraju odrinjene na obrobje našega zgodovinskega spomina.

Imre Jerebic,
generalni tajnik
Slovenske karitas

Izjava Komisije Pravičnost in mir pri SSK

“Glas krvi tvojega brata vpije iz zemlje k meni” (1 Mz 4, 10)

V Komisiji Pravičnost in mir pri SSK pozdravljamo odločitev državnih organov, da po sedmih letih začnejo prenos prve skupine posmrtnih ostankov žrtev re-

Evidentiranje morišč, izkopi, identifikacija in pokopi izvensodno umorjenih so del daljšega procesa iskanja zgodovinske resnice in sprave. Ob tem se ni mogoče izogniti

Spominski park Dobrava pri Mariboru (Foto: maribor24.si)

zahtevam svojcev, slovenske in tuje javnosti, da državne ustanove po več kot 70 letih od tragičnih dogodkov končno odgovorijo na vprašanje: Kdo so bile te žrtve? Zakaj so bile umorjene? Kdo jih je umoril in kdo je odgovoren za omenjene zločine? Člani komisije smo prepričani, da mora država v sodelovanju z organizacijami in ustanovami, ki razpolagajo s tovrstnimi informacijami, zagotoviti javnosti odgovore in omogočiti ustrezno oceno dogodkov, ki bo prihodnjim generacijam sporočila, da so medvojni in povojni pobjozi zavrženo dejanje, ki se v narodni zgodovini ne sme nikoli več ponoviti. S tega izhodišča pozivamo sedanje državno vodstvo, da se svojem žrtev javno opraviči, zločince deklarativno obsodi in zločine obžaluje ter razglasi za vse žrtve državni dan žalovanja. Zavedamo se, da je sprava zahteven osebni in kolektiven proces. Če si jo želimo, je treba najprej zagotoviti, da njen cilj ni maščevanje, pač pa resnica in odpuščanje. Sprava nujno vključuje povrnitev dobrega imena žrtvam in njihovim svojcem. Kot dejanje vere je sprava v duhu evangeljskih blagov največje dejanje človečnosti, ki je sposobno odpuščati, a za dobrobit prihodnjih rodov ne pozabiti z namenom, da nobena oblika nasilja ni način za reševanje družbenih konfliktov. Zato člani komisije pozivamo državne in cerkvene oblasti, politiko in medije, da ustvarijo prostor za spravo v našem narodu, v katerem se bodo današnji predstavniki obeh medvojnih strani srečali, soočili svoje zgodovinske poglede in izrekli opravičila za storjeno nasilje. Vabimo vse vernike, da okrepimo molitev za mir v našem narodu in v svoje molitve vključijo vse, ki se v naši družbi zavzemajo za spoštovanje temeljnih civilizacijskih standardov, in prošnjo, da bi njihova prizadevanja pripeljala ne samo do spoštljivega pokopa izvensodno umorjenih, ampak tudi do ustreznega moralne osvetlitve medvojnega in povojnega nasilja v slovenski zgodovini. Vse to z namenom, da se po desetletjih javnih in prikritih krivic med nas ponovno vrnejo pravičnost, sprava in mir.

Slovenska karitas ob Evropskem dnevu boja proti trgovini z ljudmi

Nagradni natečaj Bodi pozoren. Bodi previden.

Ob Evropskem dnevu boja proti trgovini z ljudmi (18. oktober) želimo z aktivnostmi in materiali opozoriti na to grobo kršitev človekovih kakor tudi otrokovih pravic. Mednarodna organizacija dela (ILO) namreč ocenjuje, da je med žrtvami trgovine z ljudmi 1,2 milijona otrok. Med tremi otroki žrtvami sta dve deklici in en deček. Poznamo različne oblike trgovine z otroki: beračenje, prostitucija, prisilno delo, prisilne poroke, trgovina z organi, lažne posvojitve, siljenje v kaznivna dejanja, uporaba otrok za bojovnike idr.

Ne slepimo se, da v Sloveniji otroci niso izkoriščani za trgovino z ljudmi. Smo kaj manj prizadeti, če na ulici opazimo otroka drugih etničnih skupnosti? Ni pomembno, kje in kateremu otroku se to zgodi, kakšne polti je, etnične pripadnosti, spola ... S temi otroki prihajamo v stik tudi v naših

bližnjih sosednjih državah, kamor odhajamo na oddih, kjer je sezonska migracija skupin otrok, ki jih obvladujejo kriminalne združbe, ki nato po ulicah beračijo, prodajajo obeske, cvetje turistom po gostinskih lokalih ali izvajajo manjše tatvine, že stalnica. Da ne omenjamo izkoriščanja otrok za spolni turizem v državah (azijske države, Mehika, države Srednje Amerike), kamor tudi Slovenci vse pogosteje zahajamo. Vsi otroci bi morali živeti varno otroštvo, njihova glavna naloga pa naj bo šolanje in igra. Ne sprejemo trgovine z otroki in ne podpiramo je s svojim denarjem. Na Slovenski karitas že deseto leto svoje poslanstvo pomoči ljudem v stiski uresničujemo tudi z oskrbo in celostno pomočjo žrtvam trgovine z ljudmi. V letošnjem letu smo postali izvajalec “Krizne namestitve za otroke-žrtve trgovine z ljudmi” ter izvajalec programa “Namestitve v var-

nem prostoru za žrtve trgovine z ljudmi”. V obdobju od aprila 2016 do aprila 2017 pa teče tudi projekt *Bodi pozoren. Bodi previden.*, katerega namen je ozaveščanje učencev tretje triade osnovne šole, strokovne in širše javnosti o pojavu in pasteh trgovine z ljudmi. Projekt *Bodi pozoren. Bodi previden.* sofinancira Urad Vlade RS za komuniciranje. V obdobju trajanja projekta poudarjeno izvajamo preventivne aktivnosti ozaveščanja otrok ter strokovne in širše javnosti o trgovini z ljudmi, o njenih oblikah, pasteh, samozaščitnem vedenju ter pomembnosti spoštovanja človekovega dostojanstva. Otroke ne želimo zgolj opozoriti na pasti, da sami ne postanejo žrtve trgovine z ljudmi, temveč jim želimo predstaviti krutost pojava ter posledice za osebe, ki se jim je zgodila trgovina z ljudmi, ter jih na ta način vzgajati, da sami ne bodo postali uporabniki storitev, ki

izhajajo iz trgovine z ljudmi. Zavedamo se, da zgolj zmanjšanje povpraševanja po storitvah, ki izhajajo iz trgovine z ljudmi (npr. seksualne storitve, poceni delovna sila), lahko zmanjša samo ponudbo ter število žrtev trgovine z ljudmi. V Sloveniji se vse prevečkrat slepimo, da se trgovina z ljudmi pri nas ne dogaja, da z njo ne prihajamo v stik, da nimamo moči, da bi vplivali nanjo. Poleg preventivnih delavnic, ki smo jih v preteklih letih izvajali po osnovnih šolah in lokalnih skupnostih (zajeli smo preko 1.300 otrok in mladostnikov), smo želeli dati besedo tudi mladim. V ta namen smo pripravili nagradni natečaj *Bodi pozoren. Bodi previden.*, ki je mlade nagovoril, da pripravijo takšno preventivno gradivo, ki bo njihove vrstnike ozaveščalo o trgovini z ljudmi in njenih pasteh.

Aktivnosti v okviru projekta *Bodi pozoren. Bodi previden.* lahko spremljate na spletni strani <http://www.karitas.si/pomoc/pomoc-zrtvam-trgovine-z-ljudmi/> ter na FB strani Slovenska karitas proti trgovini z ljudmi.

Cerkveni in družbeni antislovar (27)

B kot BONTON

Pred kratkim, pred kakšnim mesecem, sem zasledil izvečke iz starega italijanskega bontona, ki obravnava vprašanje, kako se je potrebno obnašati v cerkvi. Bonton je napisala gospa Erminia Vescovi, pravi pa, da je to "sodobni bonton družbenega obnašanja od adolescence do starosti".

Obravnavana različica je deveti ponatis iz leta 1954, je pa zanimivo videti, kako se je spremenilo naše obnašanje, kot rečeno, je tu obravnavano tisto v cerkvi. Naša gospa Erminia pravi najprej, da "če se je treba vselej držati bontona v hišah ljudi, je še večji razlog, da se ga natančno držimo pred najvišjim Stvarnikom in v hišah, kjer prebiva". Pravi, da je vera po besedah apostola Pavla *rationabile obsequium*, v izvorniku *logiké latreia*, kar najdemo v pismu Rimljanom 12,1, lepo pa je prevedeno, da gre s strani človeka za čiščenje Boga, ki je smiselno, razumno, pa tudi duhovno, seveda, kot se je rado prevajalo omenjeno Pavlovo navodilo. Pomeni, da se je treba v družbi, še posebno pa seveda v cerkvi, zlasti med bogoslužjem, smiselno in razumno, torej primerno, obnašati. Gospa tako pravi, da moramo vedeti, "kako pomembno je tudi določeno zunanje izkazovanje čiščenja ali primerne obnašanja, ki je pravilno predpisano". Pravila, ki jih bomo na kratko pogledali, se zdijo kot iz neke druge dobe, pa čeprav so veljala še ne pred tako dolgo časa, potem pa

je za zahodnega človeka obveljalo tisto, kar je obveljalo za Pavlova spremljevalca Demaja, ki ga je "zapustil, ker je vzljudil ta svet" (1 Tim 4,9), pa je v življenje, pa tudi v svete prostore spustil vse vrste obnašanja, ki je bilo prej pojmovano kot vsaj neprimerno, če ne še kaj več. Gospa Vescovi

pravi, da se tudi tisti, ki ne verujejo, zagotovo želijo primerno obnašati v cerkvi, kamor se gre: "Za običajne verske obrede ... za slovesna bogoslužja ... za občudovanje umetnin". Logično je tako, da se je potrebno izogibati časa, ko se v cerkvi obhaja bogoslužje, če pa že ne bi šlo drugače, je treba paziti, da nismo glasni v svojih korakih, govornjenju, prehajanju iz kraja v kraj ... Podobno je treba upoštevati tudi v prazni cerkvi, saj gre za spošto-

vanje Gospoda, ki tam prebiva oz. tudi svetosti prostora, ki je drugačen od ostalih, saj je posvečen, izvzet iz svetne rabe. Potem je veljalo, pa nič nismo zasledili, da ne bi veljalo več, da je treba poklekniti, ko se gre mimo Najsvetejšega v tabernaklju, če pa je izpostavljeno, je treba poklekniti na obe kolena. Podobno velja, če se obhaja sveta maša, da človek lepo pri spremenjenju, kar naznači zvonec, lepo poklekne in kleči, dokler zvonec ne nakaže konca najsvetejšega dela maše. Veljalo je, da imajo, vsaj v roman-

dar na sedežu ne grdo slonimo, morda celo z razprostrtimi rokami, temveč lepo sedimo, pa tudi nog nimamo nikdar prekrižanih, za kar se tudi zdi, da danes ne velja več. Zanimivo je potem obnašanje med pridigo. "Predvidena je spoštljiva in popolna tišina". Bog ne daj, da bi pokakšlevali ali krhali, kar se seveda ne počne niti med preostalim bogoslužjem. Prav tako ni predvideno nobeno ploskanje, a amerikanizacija je očitno to pravilo ukinila. Potem je zanimivo, da se med pridigo ne sme pokazati nobene zdoščasnosti ali kakorkoli izraziti nestrinjanja, kakor se tudi ne sme vmes kakorkoli komentirati. Če pridigar reče kaj smešnega, se ne reži, ampak se narahlo nasmehne. V skupnih molitvah in pesmih se ne sme biti ne preglasni ne pretih, kakor tudi ne zavlačevati ali prehitovati. Pa še naslednja: "V cerkvi naj se ne bi pozdravljali ne si stiskali rok ne načinjali pogovorov, niti z ljudmi, ki jih nismo videli že dolgo. V takih primerih zadostuje, da le pokimamo z glavo in se rahlo nasmehne, da bi tako označili zadovoljstvo srečanja, ostalo pa ohranili za zunanaj". Tu le še vidimo, ka-

ko močno se je vse spremenilo in kako močno so določene posvetne navade stopile tudi tja, kamor naj ne bi, v svete prostore. Glede stiskanja rok smo pisali tudi v našem časniku, celo na podlagi dokumenta Svetega sedeža, a si seveda nismo delali utvar, da ne bi bili bela vrana. Če se je torej tako močno izjalovilo obnašanje v cerkvi, ni nič čudnega, da je postala tako plehka tudi katoliška duhovnost.

Andrej Vončina

Kratke

Izšla je knjiga Metke Klevišar o življenju v domu za starostnike

Pri Celjski Mohorjevi družbi je izšla knjiga V dom - zakaj pa ne? upokojene zdravnice Metke Klevišar, ki tudi sama že četrto leto živi v domu za starostnike. Kakovost življenja v domu po njenih besedah največkrat sploh ni odvisna od doma, ampak od človeka. Knjiga nas z različnih zornih kotov seznanja z dilemami, s katerimi je povezan odhod v dom. Knjiga je nastala na osnovi izkušeni triletnega bivanja v domu za starostnike sv. Jožefa v Celju, zapisi pa temeljijo na osebnih izkušnjah avtorice in njenih sogovornikov. "Dobro se zavedam, da postajam vsak dan starejša in v marsičem bolj nemočna, po drugi strani pa se vsak dan nabira toliko novih stvari, o katerih je vredno razmišljati in ki prinašajo v moje življenje nove vsebine", je na predstavitvi knjige dejala avtorica.

Klevišarjeva je v knjigi spregovorila o tem, zakaj se je odločila za dom, zakaj ravno za tega in kako je preživela tri leta v njem. Poudarila je, da kakovost življenja v domu ni odvisna od doma samega, ampak od človekove temeljne življenjske naravnosti. In ta se po njenih besedah začne že veliko prej, preden človek sploh začne razmišljati o domu.

"V dom prineseš sebe, kakršen si, in v starosti pridejo vse človekove poteze še bolj do izraza. Tako se priprava na dom začenja že v rani mladosti, ko človek niti ne ve, ali bo sploh živel toliko časa, da bo potreboval dom", je pojasnila in izpostavila, da, ko se v javnosti govori o domu, nihče ne pomisli na to.

Vsi govorijo samo o tem, kako je dom urejen in kaj se tam dogaja, je dejala avtorica. Nihče pa po njenih besedah ne govori o tem, kako naj se človek vse življenje pripravlja na starost in kakšne so njegove možnosti, ko doma ne more biti vsemu kos.

Zdravnica, ki je do upokojitve delala na Onkološkem inštitutu Ljubljana in od študijskih dni živi z boleznijo, se je, kot je dejala, naučila živeti z življenjskim realizmom. To se ji zdi zelo pomembno, kot tudi to, da v domu moraš biti aktiven, kot si bil prej.

Papež Frančišek v Lundu na ekumenski molitvi ob 500. obletnici reformacije

Papež Frančišek s predsednikom Svetovne luteranske zveze škofom dr. Munibom Younanom ter luteranskimi škofi v Vatikanu.

Kot je poročal Radio Vatikan, je bil 31. oktobra in 1. novembra 2016 sveti oče Frančišek na apostolskem potovanju na Švedskem. Povod obiska je bila skupna luteransko-katoliška spominska slovesnost ob 500. obletnici reformacije.

Papež Frančišek je z Rima poletel v ponedeljek, 31. oktobra, uradnemu sprejemu v mestu Malmö je sledilo srečanje s premierom, nato pa je papež odšel na vljudnostni obisk h kraljevi družini v Lund. V luteranski katedrali v Lundu pri mestu Malmö je bila skupna ekumenska molitev ob 500. obletnici reformacije, med katero je imel sveti oče homilijo. Isti dan je bil na programu še ekumenski dogodek s papeževim nagovorom v športni areni v Malmöju, kjer se je papež srečal še z ekumensko delegacijo.

V torek, 1. novembra, je sveti oče v Malmöju daroval sv. mašo. Po uradnem slovesu na letališču je poletel proti Italiji.

Pred papeževim obiskom so katoliški in luteranski škofje na Švedskem skupaj napisali besedilo ob 500-letnici reformacije. Na poti ekumenizma so tudi ovire, toda želimo si - tako je zapisano -, da bi skorajšnji obisk papeža Frančiška dal moč ekumenskemu prizadevanju v državi in podaril znamenja ohranitve ter upanja celemu svetu. Dogodek bi lahko opredelili kot zgodovinski, je poudarjeno v članku, ki je izšel v švedskem dnevniku Dagen in sta ga skupaj podpisala katoliški škof Stockholma Anders Arborelius in Antje Jackelen, ki je na čelu Švedske luteranske cerkve. Konec tega meseca se je prvič v zgodovini zgodilo, da so vodilni predstavniki katoliške Cerkve in Svetovne luteranske zveze skupaj pogledali na reformacijo. Dogodek je bil obenem tudi eden vidnih sadov petdesetih let dialoga med katoličani in luterani. Predvsem ekumensko srečanje v areni Malmö, katerega naslov je bil Skupaj v upanju, je želelo biti pričevanje o Božjem usmiljenju za cel svet. Povabilo se torej glasi, da bi izkoristili to priložnost skupnega pričevanja za Jezusa Kristusa, da bi svet veroval, in da bi molili in delali za dobro evangelija.

Renata Vončina

Dobrodelni koncert Goriška dlan 2016
Vse večje potrebe ljudi
v stiski po pomoči

Goriška območna Karitas (GOK), ki deluje v 41 župnijah Goriškega pastoralnega območja (dekaniji Nova Gorica in Šempeter pri Gorici), je 14. oktobra v Novi Gorici pripravila 4. dobrodelni koncert Goriška dlan z naslovom *Usmiljeni kakor oče* in pozivom: "Odprimo roke in srce - ljudje v stiski nas potrebujejo". Izkupiček 7.650 evrov bo v celoti namenjen vsem pomoči potrebnim (družinam, posameznikom, otrokom, starejšim ...). V prepolni športni dvorani OŠ Milojke Štrukelj so gostujoči glasbeniki in goriški glasbeni izvajalci, zborovski pevci, plesalci in igralci s svojim programom navduševali tiste, ki so se prireditve udeležili in se odločili darovati svoj prispevek za vse ljudi v stiski. Na prireditvi sta bila izrečena zahvala in priznanje vsem sodelavcem Karitas, ki v GOK neprekinjeno delujejo že 26 let. GOK je v lanskem in letošnjem letu pomagala 565 družinam in 250 posameznikom ter 355 šolarjem. Podelili smo mesečne pakete hrane in higienske potrebščine v skupni teži dobrih 68 ton, delili smo obleko in drug material, plačali

smo vse leto obiskovali tudi ostarele, bolne in osamljene. Opravili smo 1.800 obiskov po domovih, prav toliko v bolnišnici in domovih za starejše. Kot sta na prireditvi povedala

voditelja, Marjana Remiaš in Marko Lazar, se potrebe po pomoči ljudem v stiski iz leta v leto povečujejo. Potem ko je bil izkupiček lanskega koncerta v celoti uporabljen za potrebe posameznikov, invalidov, starejših, osamljenih, brezposelnih, žrtev nasilja, migrantov idr., bo letošnji namenjen vsem, ki potrebujejo pomoč. Uvodni nagovor je opravil predsednik GOK, g. Cvetko Valič, ki se je zahvalil vsem obiskovalcem, prostovoljcem Karitas, organizatorjem in donatorjem, predvsem pa nastopajočim, ki so se odpovedali honorarju. Koprski škof, msgr. dr. Jurij Bizjak, in v. d. ravnatelja

je nagovoril podžupan g. Marko Tribušon. Športna dvorana OŠ Milojke Štrukelj je na dan koncerta sprejela več kot 950 obiskovalcev, ki so z navdušenjem spremljali program prireditve. Med nastopajočimi smo srečali člane domačega pevskega zbora 'Kromberški Vodopivci' in mešanega pevskega zbora Osnovne šole Ivana Roba iz Šempetra. S skečem so za zabavo poskrbeli dijaki umetniške gimnazije, dramsko - gledališke smeri, iz Nove Gorice, za vrnitev v stare čase pa je s svojo plesno točko poskrbela Folklorna skupina Kal nad Kanalom. Za klasično glasbo so poskrbeli instrumentalisti Godalnega kvarteta 'Harmony', Glasbene šole Vinka Vodopivca iz Ajdovščine. Za ljubitelje rocka pa je z duhovnima pesmima poskrbela Skupina '3 in 30' iz Ajdovščine. Nastopila sta sopranistka Polona Kante in baritonist Manuel Pintar ter Slovenska pevka Alenka Kolman, ki je ob koncu koncerta poskrbela za vzdušje s pesmijo Ringa raja, ki jo je pela celotna nabito polna dvorana. Na noge pa je še dodatno obiskovalce dvignil Ansambel Saša Avsenika, zaradi katerega so prišli celo obiskovalci iz Nemčije! Zahvaljujemo se vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je prireditev tako dobro uspela, povabljeni pa tudi vsi k temu, da bi bili dobrodelni še naprej.

Škofijske Karitas Koper, msgr. Slavko Rebec, pa sta tudi poslala pozdravne besede, ki jih je prebral g. Valič, saj se prireditve žal nista mogla udeležiti. V imenu Mestne Občine Nova Gorica nas

Renata Vončina

Kratke

Volitve v Laškem / Poraz terja trezno presojo

Nedeljske volitve v Ronkah in Trziču so pokazale, da so se razmere na teritoriju in predvsem politične opredelitve volivcev zelo spremenile. Pričakovani rezultat ni bil dosežen, kar pomeni, da je predvsem za Ronke potrebno priznati poraz in čim prej narediti resno analizo konkretnega političnega stanja. Slovenska skupnost se zahvaljuje kandidatu Mirjanu Likarju za razpoložljivost in čestita slovenski predstavnici Eleni Cettul za ponovno izvolitev v občinski svet.

V Trziču je leva sredina - in v sklopu te Demokratska stranka - v resnih težavah, čeprav ostaja še balotaža v nedeljo, 6. novembra. Že zdaj pa vemo, da tudi v naslednjih petih letih ne bo slovenskega predstavnika v trziškem občinskem svetu. Zato bi bilo potrebno v naši narodni skupnosti resno razmisliti in predhodno preveriti, ali v prihodnje obstajajo pogoji za enotno podporo skupnemu kandidatu. Pri SSK verjame, da imamo Slovenci v Trziču še vedno možnost, da izvolimo lastnega občinskega svetnika, vendar to pod pogojem, da se poenotimo in predstavimo eno samo kandidaturo.

Zelo resno in trezno razmišljanje pa bo potrebno narediti tudi na deželni ravni, saj gre v primeru nedeljskih volitev že za tretji poraz leve sredine po občinskih volitvah v Trstu in Pordenonu ter po referendumu za združitve treh občin v Laškem. Skrajni čas je, da se zamislimo v politiko teritorija in krajevnih javnih uprav, katerih posledice nosijo najbolj občinski upravitelji in občani.

SKD Hrast/ Spoznavanje narave ponoči: sprehodi v luninem siju

Narava na Krasu ponoči spremeni svojo preobleko, lunina svetloba pa daje kraški pokrajini poseben čar, vsepovsod se rodijo šibke sence, ki se nenadoma pogrežnejo v temo, potem pa pridejo spet na dan, takrat ko stopaš naprej. Svetloba je kdaj tudi tako močna, da te slepi v oči in te prisili, da se skriješ v temo, v noč, ki te še vedno obdaja vsepovsod. Ponoči in v tišini lahko slišiš favno in občutiš floro, ki sta podnevi tihi, celo drevesa in visoka trava ti skušajo nekaj prišepniti na uho.

Take in veliko podobnih občutkov so organizatorji nočnih pohodov v društvu Hrast iz Doberdoba skušali posredovati svojim članom v nočnem in večernem pohodu, ki so ju

organizirali 14. septembra in 16. oktobra po doberdobskem Krasu. Udeležba je bila zelo visoka, prvi in drugi pohod je skupaj zbral približno 50 pohodnikov, ki so se v pohodniških čevljih, brez svetilk in s precejšnjim pogumom in radovednostjo podali na pot.

Proga prvega pohoda je bila v neposredni bližini Doberdoba, saj so pohodniki vas skoraj obkrožili v pol krogu, druga pa, nekoliko daljša, jih je popeljala iz naselja Boneti na Kremenjak in s Kremenjaka, preko Nove Vasi, ponovno na izhodišče. Pohodoma sta nato sledila družabno srečanje in zaobljuba, da se vsi skupaj ponovno srečajo ob naslednji polni luni. / CL

Gledališče Verdi v Gorici / Vpis abonmajev se nadaljuje

Kdor želi vpisati abonma za letošnjo sezono Gledališča Verdi v Gorici, ki ponuja 24 raznolikih gledaliških predstav in glasbenih ter plesnih dogodkov, lahko od srede, 2. novembra 2016, to naredi pri blagajni gledališča (Botteghino del Teatro) na korzu Italija (tel. 0481 383602). Odprta bo od ponedeljka do sobote od 17. do 19. ure do konca letošnje sezone 2016/2017. Tu si gledalci lahko priskrbijo tudi vstopnice.

Organizatorji so zadovoljni s potekom prodaje abonmajev, saj so jih do polovice oktobra prodali že nad tisoč. Dobro se obeta tudi lanskoletna novost, popoldanske predstave za otroke in družine, Verdi Young. Letošnji program gledališča Verdi se bo začel z abonmajem

Ornella Vanoni

20.45 večer z znano italijansko pevko lahke glasbe Ornello Vanoni pod naslovom Free Soul. Pevko bo spremljal glasbeni trio znanih glasbenikov, Roberto Cipelli (klavir), Bebo Ferra (kitara) in Piero Salvatori (čelo). / IK

ZSKP Sklepna predstavitev projekta o digitalizaciji župnijskih arhivov

Nova smer delovanja zveze

Albert Devetak, Franca Padovan, Vojko Pavlin in Peter Černic

Petindvajseti oktober je bil za Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice pomemben dan: v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž so namreč kronali pomembno delo s sklepno predstavitvijo projekta *Župnijski arhivi slovenskih krajev goriške in tržaške pokrajine: pogled skozi stoletja na naše vasi in kraje*. Gre za podvig, ki pomeni nekaj novega v delovanju ZSKP, in ta novost bo zelo verjetno zaznamovala smer nadaljnjega delovanja zveze.

Na goriškem večeru so bili med drugimi navzoči škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina, sovodenjska županja Alenka Florenin in števerjanska kolegica Franca Padovan, predsednica ZSKP, ki je uvodoma tudi nagovorila zbrane. "Poslanstvo naše zveze je, da združuje in koordinira vsa včlanjena društva (teh je 20; op. p.), ki so izraz slovenskega prebivalstva v goriški in videmski pokrajini", je dejala. Zveza ima redno delovanje, ukvarja pa se tudi s projekti, tako da jih sama izvaja ali pa nudi organizacijsko pomoč članicam, ki želijo same izvajati lastne projekte. Za projekt o župnijskih arhivih se je zahvalila strokovnemu vodji prof. Petru Černicu, zgodovinarju mag. Vojku Pavlinu, nadškofu Redaelliju za podporo in razpoložljivost, dr. Francesci Missio, odgovorni za nadškofijski arhiv, in duhov-

nikom Karlu Bolčini, Marijanu Markežiču, Josipu Cahu, Ambrožu Kodelji, Jožetu Markuži in Giorgiu Gianniniju, "ki so izkazali velikanško razpoložljivost in razumevanje". V projekte skuša zveza vključevati zlasti mlade sile; tako je bilo tudi tokrat.

Koordinator projekta Albert Devetak je povedal, da so prvotno predstavili deželi FJK projekt, ki bi predvideval digitalizacijo (t. j. elektronsko preslikavanje) vseh arhivov župnij, kjer je prisotna slovenska manjšina. Odtod tudi ime projekta. Poleg tega so nameravali arhive temeljito preštudirati in analizirati zgodovinsko-socialno-demografski sestav vasi, kjer prebivajo Slovenci v FJK. Dežela je odobrila znesek 20 tisoč evrov, to je manj kot petino tega, kar je predvideval začetni predlog projekta. Zato so sklenili, da se omejijo na goriško pokrajino in nekatere dele tržaške pokrajine, ki bi jih s preostalimi sredstvi še zmogli obdelati. Namesto podrobne raziskave so uredili manjšo brošuro. V resnici pa so naredili več, kot so pričakovali. Zaradi skromnega prispevka so se morali odpovedati tudi tehnični opremi, kakršno so prvotno načrtovali; dragocene vire so preslikali z manjšim skenerjem in dvema fotoaparatom ter drugimi pripomočki. "Potrebna je bila velikanška potrpežljivost". Skupno so digitalizirali 138 knjig, t. j. 20.500 strani, zbrali so skoraj 300

Gb gradiva. "Delo je bilo res veliko in na zvezi smo ponosni, da nam je uspelo". Zbrani podatki bodo izročeni škofijskemu arhivu, na razpolago za raziskave pa bodo tudi na sedežu zveze. Digitaliziran lasten arhiv bo imela tudi posamezna župnija.

Mag. Vojko Pavlin je o katalogu povedal, da so v njem popisane knjige iz desetih župnijskih arhivov goriške nadškofije. To so matične knjige, med temi krstna, poročna in mrliška, in dve pastoralni knjigi, birmanska knjiga in t. i. status animarum. "Stanje duš" je posebno zanimivo, saj beleži prebivalce po družinah oz. hišah v določenem časovnem prerezu. Knjige so nekaj služile dušnopastirskim potrebam, danes predstavljajo pomemben del kulturne dediščine. Najstarejših matičnih knjig je sorazmerno malo: na Goriškem je s konca 16. stol. krstna knjiga župnije sv. Hilarija in Tacijana. Iz 17. stol. so matične knjige v župnijah Gabrje in Zgonik. Mnoge knjige so se izgubile zaradi naravnih nesreč, vremenskih razmer, vojn itd. Jezik je v veliki večini latinski, v 18. stol. se je na Goriškem uveljavil italijanski jezik do okrog 1850, ko se je vrnila latinsčina. V drugi polovici 19. stoletja se je v slovenskih župnijah počasi zasedral slovenski jezik priimkov in tudi krajev. Zaradi 70-letne klavzule so bile posnete knjige do leta 1945, in sicer v župnijah

Devin, Doberdob, Gabrje, Jamlje, Pevma-Štmavrom, Podgora, Sovodnje, Štandrež, Števerjan in Zgonik. Župnije v Gorici in Krminu niso bile vključene v digitalizacijski načrt. Kar 34 popisnih enot šteje župnija Zgonik, Pevma skupaj s Štmavrom 21, Doberdob in Jamlje po 4, ostale pa od 9 do 15 knjig. Za obdobja pred začetkom delovanja posameznega vikariata ali kaplanije je treba poskati matične knjige starejših cerkvenih središč. Prebivalci Pevme in Štmavra morajo npr. pogledati v solkanske matice, ki segajo v 17. stol.; župljani Štandreža

bodo svoje prednike našli v matičnih goriške župnije sv. Hilarija in Tacijana; šempetrska župnija je npr. vključevala vasi Sovodnje in Peč. Pavlin je s projekcijo diapozitivov pokazal nekaj primerov strani iz različnih knjig in razkril njihove posebnosti. Pravi biser je npr. status animarum iz Zgonika iz začetka 19. stol.: izdelal ga je kurat Peter Budin, kasnejši generalni dekan in ravnatelj semenišča. "Gre za najlepšo in najbolje izdelano knjigo od vseh, kar sem jih imel priložnost videti", je dejal mag. Pavlin.

Prof. Peter Černic je na koncu s projekcijo prikazal, kako izgleda digitalna izdaja dela. "V ospredje nam je uspelo postaviti korenine. In dobro vemo, da brez korenin ne rasemo. Mladim smo dali možnost, da so se približali naši zgodovini. Z modernimi sredstvi so ohranili to, kar je naše". To je "dodana vrednost projekta". Digitalizirano gradivo je jamstvo, da se arhivi ohranijo. V digitalni obliki se bodo naše korenine bolje ohranile. Pomembno je tudi, da ima zveza sedaj opremo, ki ji omogoča nadaljnje digitalizacijske procese na profesionalni ravni. "Ekipa je strokovno usposobljena in tehnično opremljena, tako da zadeva stoji pokonci tudi s podjetnega vidika". Odločilno vlogo je imel Albert Devetak, "brez njega si vsega garaškega dela ni mogoče zamisliti". / DD

PD SOČA KANAL Kogojevi dnevi 2016

Učenci SCGV E. Komel oblikovalci koncerta za mladino

V petek, 7. oktobra 2016, je bila v dvorani OŠ Kanal posebna glasbena matineja za mladino, ki so jo pripravili organizatorji 37. Kogojevih dnevov, mednarodnega festivala sodobne glasbe, ki je od 2. septembra do 9. oktobra ponudil kar nekaj zelo kakovostnih glasbenih dogodkov. Koncert *Mlade za mlade* so izoblikovali učenci Slovenskega glasbenega centra Emil Komel iz Gorice. V kanalski dvorani je nastopilo deset učencev SCGV E. Komel, ki so z glasbenimi utrinki popestrili šolsko jutro vrstnikom iz osnovnih šol Kanal in Deskle. Uvodnemu pozdravu organizatorjev Kogojevih dni in ravnateljice SCGV E. Komel, prof. Alessandre Schettino, ki je tudi povezovala program, je sledil nastop Jureta Ipavca iz razreda prof. Martine Gereon. Na kitaro je zaigral Carullijevo *Etudo v G-duru*. Za

njim sta podoživeto odigrali Sara Lupi (iz r. prof. Sijavuša Gadjeva) na klavir Lisztovo *Etudo op. 1 v A-duru* in Antje Gruden na har-

Jurija Križniča, violinista Riccardo Conte in Simon Gerin, sta v duu izvedla *Balet št. 3* beneškega skladatelja Albinonija. Za njima

moniko (prof. Mirko Ferlan) živahno Chopinovo *Mazurko v a-molu op. 67*. Učenca iz r. prof.

se je mlademu občinstvu predstavila 11-letna Pavla Vezjak, ki je odigrala bleščečo Mollenhauer-

jevo skladbo *The boy Paganini*. Nato je na oder spet stopil violinist Simon Gerin, ki je odigral Raffovo *Cavatino* ob klavirski spremljavi prof. Ingrid Mačus. Sodobna glasba je izvenela tudi iz harmonik Jureta Bužinela in Manuela Persoglie (iz r. prof. Mirka Ferlana), ki sta izbrala skladbe ruskih skladateljev Solotarjeva in Pavina ter delo italijanskega avtorja Luigija Ferrarija *Trecateja Pantomima umoristica*. Program sta požlahnila flavtistka Ivana Gerin iz r. prof. Daniele Brussole iz društva Arsatelier, ki deluje pod okriljem SCGV E. Komel, in pianist Lorenzo Tomada iz r. prof. Gadjeva. Gerinova je samozavestno predstavila stavka *Vielle Chanson* in *Scherzetto iz Petite Suite* francoskega skladatelja Büsserja, Lorenzo pa je suvereno izvajal *Gavoto* J. S. Bacha iz *Angleške suite št. 6. v d-molu* in *Sonata v a-molu* Edvarda Griega. Mladi izvajalci so zelo uspešno izvedli svoj program in bili deležni pristrčnega ploskanja. V pomladnem času se obetajo še druga sodelovanja SCGV E. Komel v Kanalu, slikovitem obsoškem kraju z bogato glasbeno tradicijo.

17. Koroški kulturni dnevi na Primorskem / Mladi lutkarji v vrtcu Sonček

Iskrivo je zaživela vila Malina

Zadnje srečanje na Goriškem z rojaki iz Koroške v nizu prireditvev 17. Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, ki so jih kot vselej priredile "sestrske" zveze, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca, je bilo v Otroškem vrtcu Sonček v ulici Max Fabiani. V dopoldanskih urah so si malčki iz tega vrtca, radovedni "zajčki" in "medvedki", ogledali pravljico *Vila Malina*, ki je izšla iz bujne domišljije slovenske avtorice Svetlane Makarovič. Otroke so na travnik, posejan z govorečimi rožicami, k bistremu potoku s slapom, v katerem plavajo razigrane ribice in "stroga" morska deklica, v gozd, v katerem se ježki, jazbeca in kričava šoja pripravljajo, kdo bo pojedel prvo sočno malino, pa tudi pod sinje nebo, na katerem se ziblje luna, povedli mladi nastopajoči igralci - spretni animatorji zelo prikupno izdelanih lutk -, člani lutkovne skupine Lutke Suha iz Žvabeka, iz dvojezične občine Suha, ki je zemljepisno zelo blizu slovenske meje, blizu Dravograda. Pod natančnim režijskim vodstvom Richarda Grilca, ki je pravljico razgibal tudi s scenskimi pripomočki, je osemnajst mladih, katerih starost se suče med petim in sedemnajstim letom, zelo učinkovito in jasno, ob veliki pozornosti na pravilno izgovorjavo in vodenje lutk na palici, prikazalo, kako se rožice in druga pravljica bitja otepajo vile, ki se ji ne ljubi se umivati in

česati svoje črne lase, pa še imena nima. Kar na lepem pa se sama odloči, da bo njeno ime Malina, kakor se imenuje dišeč in okusen sadež, ki ga je prva ugledala in si ga je po nešteti zapletih vendarle prisvojila. Ob koncu jo vsi sprejmejo medse tako, kakršna pač je: malce packasta, a simpatična krilata vila Malina. Mladi lutkarji so znali res imenitno poustvariti pravljico ozračje, tudi z ubrano in lepo zvoneče zapetimi songi, ki so popestrili in požlahtnili uprizoritev. Zelo majhni poslušalci so mirno in radovedno zrlili v odsko dogajanje in songe celo poskušali spremljati z ritmičnim ploskanjem. Očitno so jih učiteljice zelo dobro pripravile na ta posebni lutkarski obisk, ki je bil res zelo prirčen in kakovosten. Kot rečeno, je predstavo režiral Richard Grilc, po poklicu sicer živinozdravnik, ki kot ljubiteljski režiser deluje pri raznih sku-

pinah na Koroškem že dvajset let. Tudi sam je bil nekoč navdušen igralec - lutkar in je nastopil tudi v Gorici, kot je sam omenil. Najprej je igral v skupini Lut-

zikal, saj je v njej veliko pesmi. Večja dekleta, sedemnajstletnice, pri skupini pomagajo povsod, kjer je treba. Tudi scenске elemente izdelujejo v glavnem sami, lutke pa so si tokrat izposodili pri društvu iz Šmihela, v katerem je Grilc režiral *Vila Malino* pred dvajsetimi leti. Lutke so zapustile predale, v katerih so obležale, in spet zagledale beli dan ter očarale otroke. Kot je poudaril Grilc, v lutkovni skupini ne skrbijo le za odrsko nastopanje, ampak predvsem za to, da se v njej goji slovenski jezik in da se otroci zadržujejo čim več časa v slovenskem okolju in da mimogrede nekaj ustvarjajo in da te predstave v manjšinskem jeziku tudi prikažejo na odru in zanje zaslužijo aplavz, "kar jim seveda dobro de", je naglasil režiser Grilc. Da se otroci radi družijo in da med njimi vlada lepo

vdružje, je bilo razvidno tudi med vsestranskim ogrevanjem kar na dvorišču pred vrtcem Sonček. Mladi lutkarji so se s posebnimi gibalnimi in govornimi vajami ogrevali z zavzeto sodelavko lutkovne skupine Alino Logar, ki je po poklicu učiteljica, v prostem času pa vneta pevka. Z nastopom mladih lutkarjev so se kar se da razigrano in v spodbudnem sončnem dnevu končale letošnje prireditve Koroških kulturnih dnevov na Goriškem, ki so vsekakor pomembni za medsebojno kulturno oplajanje in prijateljsko sodelovanje med rojaki, ki jim je usoda namenila živeti na svoji zemlji, a žal izven meja domovine.

IK

Izlet v Malcesine v spomin na dr. Komjanca

Poklon izjemnemu zdravniku

Večja skupina števerjancev in Goričanov je prejšnji teden odpotovala na izlet v kraj Malcesine, kjer se je poklonila spominu na priljubljenega zdravnika-ortopeda dr. Iva Komjanca ob 25-letnici njegove smrti. Konec avgusta so se z mašo zadušnico in koncertom na uglednega sovaščana spomnili v Števerjanu. Na števerjanski slovesnosti je bila prisotna tudi skupina pacientov, ki je prišla iz Malcesin ob Gardskem jezeru, kjer je v tamkajšnji kliniki dolgo let deloval dr. Komjanc.

Kot rečeno, je konec minulega tedna skupina sorodnikov, sovaščanov in nekdanjih pacientov z Goriškega vrnila obisk in se napotila na enodnevni izlet v Malcesine, manjši prijazen kraj, ki se nahaja na vzhodni obali velikega jezera. Pobudo za izlet sta dala Saverij Rožič in zdravnikov nečak Simon Komjanc. Goste z Goriškega so v Malcesinah pričakali žena pokojnega zdravnika, gospa Mirjam Brumat (po rodu iz Gorice) ter hčerka in sin. Najprej so izletniki obiskali krajevno pokopališče, na katerem v zidni žari zraven hčerke Elisabette počiva dr. Komjanc. Hčerka je nekaj let pred očetom preminila

v prometni nesreči. Goričani so k nagrobni plošči položili šopek cvetja ter se s primernimi besedami spomnili na rojaka, ki je veliko pripomogel k zdravljenju poliomielitisa in drugih kostnih boleznih in zlomov. Veljal je za enega največjih strokovnjakov v Italiji na področju ortopedije. V kliniko ob Gardskem jezeru so namreč prihajali bolniki od vsepovsod, iz vse Italije, pa tudi iz tujine in vsi so prijaznega zdravnika ohranili v lepem spominu. Da je res tako, zgovorno kaže bronasti doprni kip, ki ga pred leti postavili na dvorišču, na privzdignjeno mesto ob samem vhodu v stavbo. Goričani

so ob obeležje postavili venec s trakovi slovenske trobojnice in dvojezičnim napisom z zahvalo za vse, kar je dr. Komjanc nudil svojim pacientom. Sledili so maša zadušnica in spominski nagovori ob sodelovanju do-

cientov-poliomielitikov, se je 35-članka goriška odprava odpeljala proti domu. Tako na poti proti Malcesinam kot tudi ob vrnitvi so si sledile zgodbe o prijateljskih, pa tudi zdravstvenih zadevah z dr. Komjancem, ki je bil vedno pripravljen nuditi takojšnjo pomoč potrebnemu. Ko je prihajal na krajše obiske na Goriško, ga je tudi tu pri nas čakalo delo. Bolnike je sprejemal kar v prostorih župnišča v Sovodnjah, kjer je bil za župnika njegov brat Marjan. Če je bilo potrebno, je dr. Komjanc odhajal tudi na obiske na dom. Nedvomno je šlo za izrednega človeka, ki je zdravniško stroko povezal z vso človeško toplino, ki jo premorejo le izjemne osebnosti. In dr. Ivo Komjanc je spadal mednje, za kar so mu nekdanji bolniki še po toliko letih ostali hvaležni.

VIP

Zaposlimo mladega potnika med 28 in 35 leti v sektorju zobozdravstva.

Obvezno je dobro znanje slovenskega jezika.

Višja izobrazba, izkušnja v prodaji ter znanje hrvaščine bodo v izboru preferenčni kriteriji.

Zainteresirani naj bo dinamičen, proaktiven ter več v načrtovanju in v organizaciji dela.

Kandidat naj pošlje svoj CV na info@medimpeks.si

Obvestila

SKD Hrast iz Doberdoba organizira v četrtek, 3. novembra, predavanje naturopatinje Erike Brajnik na temo o imunskem sistemu. Večer bo v župnijski dvorani v Doberdobi ob 20.30.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča udeležencem martinovanja, da bo v soboto, 5. novembra, odpeljal avtobus v kraj Castions di Strada ob 17. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro / z Goriškega, nato z običajnimi postanki.

Društva Jadro, Tržič in ŽePZ iz Ronk sporočajo, da bo v nedeljo, 6. novembra, ob 11. uri, v cerkvi sv. Nedelje v Selcah, maša zadušnica za vse rajne sorojake iz Laškega. Obogatil jo bo nastop Cerkevnega mešanega pevskega zbora iz Bilj. V soboto, 12. novembra, pa vabijo na martinovanje v Tomaju.

V vili De Finetti v zaselku Corona (Mariano del Friuli) je do 6. novembra na ogled razstava del Tullia Fantuzzija pod naslovom "Naturalmente".

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da je urad odprt po naslednjem urniku: ob ponedeljkih in sredah: od 8. do 18. ure nepretrgoma, torek, četrtek in petek: od 8. do 14. ure.

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Z veseljem vam zašijem in popravim oblaci, izdelam zavese in druge šivane izdelke. Lahko pridem tudi na dom. Vida, telefon 00386 31 721 243

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 - Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386

41 390 244.

Gospa s triindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 4.11. 2016 do 10.11.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 4. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 6. novembra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchigi): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 7. novembra (v studiu Stefania Beretta): Le spomin...

Torek, 8. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 9. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Cipresa, drevo in simbol - Izbor melodij.

Četrtek, 10. novembra (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PROGRAM PREDSTAV:

- **Nedelja, 6.11.2016, ob 17. uri**

KUD Dolomiti

- Dobrova

Fadil Hadžič

DRŽAVNI LOPOV

komedija

Režija: Franci Končan

- **Nedelja, 4.12.2016, ob 17. uri**

KUD Valentin Kokalj - Visoko

Francis Veber

BUTELJ ZA VEČERJO

komedija

Režija: Frenk Kranjec

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu

V SOORGANIZACIJI ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

- **Nedelja, 15.1.2017, ob 17. uri**

KUD Rače

Andrej Jelačin

PACIENT V ČAKALNICI

komedija

Režija: Melita Lašič

PD Štandrež - dramski odsek

Premiera

- **Sobota, 28.1.2017, ob 20. uri**

Abonmajnska predstava

- **Nedelja, 29.1.2017, ob 17. uri**

Jean Jacques Bricaire

DOHODNINA

komedija

Režija: Jože Hrovat

G. Fran Bonač, nekdanji rojanski kaplan Pismo avtorju pesmi Oj, Doberdob

Špoštovani gospod Fran Bonač, dragi nekdanji rojanski kaplan! Malo je ljudi, ki bi danes še vedelo, da ste bili v letih pred prvo svetovno vojno kaplan v Rojanu in da ste bili v tem tržaškem predmestju aktivno vključeni v tedaj živahno slovensko versko in kulturno življenje.

Za vas sem izvedel slučajno. Gospa Marjeta Žebovec, ki sem jo pred davnimi leti spoznal v Medvodah, ko smo nekoč tam peli z zborom Fantov izpod Grmade, me je na Dragi opozorila, ko je isti zbor prejel Peterlinovo nagrado in med drugim zapel Prelovčeva pesem *Oj, Doberdob*, da ste vi avtor tega pretresljivega besedila, ki mu Prelovčeva uglasbitev daje še dodaten patos in občutek neizbežne usodnosti. Gospa je namreč na Dragi prodajala knjige založbe Karantanija in mi je predstavila in prodala knjigo *Bojevniki s podnaslovom Spomini vojnih veteranov prve svetovne vojne*, se pravi izbor spominskih člankov in vojnih črtic ter tudi dokumentarnih poročil, ki so bili objavljeni v listu *Bojevniki*, v glasilu, pri katerem ste tudi vi veliko sodelovali in zanj pisali. Bili ste namreč med pobudniki in voditelji Združenja bojevnikov, društva vojnih veteranov prve svetovne vojne, in velike zasluge imate, da ste v cerkvi na Brezjah postavili spominsko ploščo za slovenske žrtve; končno ste bili tudi

častni predsednik Združenja bojevnikov. V omenjenem listu ste objavljali leposlovne tekste, a tudi razmišljanja in poročila o dejavnostih združenja. Del teh spisov iz *Bojevnika* lahko preberemo v knjigi z istim naslovom, ki je izšla pred dvema letoma in v njej najdemo res veliko pričevanj s fronte, iz bolnišnic in taborišč, med drugim tudi iz italijanskih vojaških

poročila o tem, kako je 1. novembra 1918 zavzel Maribor. Zanimivo in tudi pretresljivo branje, torej.

Po rojstvu ste bili sicer Ljubljancan, v prestolnici ste se rodili 3. aprila 1885, ne vem po kakšnih čudnih okoliščinah, a v že omenjeni knjigi berem, da ste gimnazijo obiskovali v Turinu, sumim, da v salezijanskih zavodih, kamor so

1909 tudi posvečeni v duhovnika. V tržaški škofiji ste tudi začeli svojo duhovniško pot, ki jo v spisu 'Vojni paberki' tako opisujete: "komaj novo posvečen mašnik sem nastopil kot kaplan službo v rojanski fari, ki objema predmestje malone do znanega openskega obeliska in se kot polip oprijemlje tržaškega mesta, tako da spada južni kolodvor in dobršen del tako imenovane proste Luke pod to obsežno faro. Kader župnije so poprej tvorili slovenski železničarji, poštarji, financarji – največ nižjega uslužbenstva in dokaj uradnikov, ter od pamtveka tam bivajoči "mandrieri", domačini, ki so do imeli primerno hišico z raznimi nasadi in so hodili delat v mesto". Na sv. Ano 1914, ko se je začela mobilizacija v avstro-ogorsko vojsko, si kot kaplan v Rojanu verjetno niste

mogli predstavljati, da boste naslednja leta kot vojni kurat služili na bojišču in v bolnišnicah na primer v Knittelfeldu na Gornjem Štajerskem in v taboriščih. Po vojni ste bili še nekaj časa kurat, nato pa katehet v osnovni šoli v Mo-

stah, kjer ste ostali do smrti 27. februarja 1935. Na pogrebu, ki se ga je baje udeležila ogromna množica ljudi, sta vam spregovorila sobrat in prijatelj iz vojnega obdobja, pisatelj Janez Jalen, ob njem pa še drugi sotrudnik v Združenju bojevnikov Ivan Matičič, ki je tudi avtor spominov *Krvave poljane prve svetovne vojne* in *Skrozi plamene prve svetovne vojne*. Iz njegovega poslovnega nagovora zvemo, da ste imeli navado, da ste okrog Božiča in Velike noči prihajali na obisk na zasedeno Primorsko. Tako beremo: "*Doberdob, Kalvarija, Sveta gora, Škabrijel – in po vseh mejnikih strašnega spomina si romal v teh povojnih letih. Tu si tipal za kostmi naših izkrcvavlih, iskal lesenih križev, a opore sebi*". Na vas in vašo pesem, spoštovani gospod Bonač, mislim vse te dni, odkar sta v sredo, 26. oktobra letos, predsednik italijanske republike Sergio Mattarella in slovenski predsednik Borut Pahor na starem pokopališču v Doberdobu uradno odkrila spomenik padlim slovenskim vojakom v prvi svetovni vojni. Na spomeniku, ki si ga je zamislil arhitekt Jože Cej, stojijo namreč verzi vaše pesmi *Oj, Doberdob*, ki je dejansko ponarodila. Zbori, ko jo pojemo, navadno povemo, da jo je napisal Zorko Prelovec, osebno pa sem se vedno spraševal, kdo je bil vojak, ki ji je napisal to tako dokončno pretresljivo besedilo, ki je bistveno prispevalo h kolektivni narodovi zavesti o grozotah bojev na soški fronti. "*Oj, Doberdob, slovenskih fantov grob*" in ni slučaj, da so pesem prepevali tudi slovenski borci v vseh uniformah druge svetovne vojne, prav tako zgroženi kot njihovi očetej v prvem svetovnem spopadu, in jo pojemo še danes mi, ki smo o teh spopadih le slišali iz pripovedovanja nonotov ali se zavedamo grozot, ki se vsak

dan dogajajo na bojiščih okrog po svetu, pa čeprav slovenski fantje v teh bojih ne padajo.

Spoštovani g. Bonač, mislim, da bi bili veseli lepega dogodka v Doberdobu in besed, ki sta jih izrekla oba predsednika tako pred prvim spomenikom slovenskim vojakom iz prve svetovne vojne na tleh italijanske republike, kot onim, ki sta jih povedala v gledališču Verdi v Gorici. Bile so to besede usmerjene v mirno sožitje in sodelovanje med Slovenci in Italijani, besede, ki so govorile o gradnji mirne in lepše prihodnosti za naše otroke v skupnosti evropskih narodov.

Tudi taki dogodki potrjujejo, da so se časi spremenili, vendar nas tudi opozarjajo, da čuječnost ne sme popustiti in da je potrebno stalno delati za "*mir, spravo, slogo, sporazum, pravičnost, zvestobo tovarišem, človečanstvo*", kar je bila po Matičičevih besedah ob vašem grobu vedno vaša "*linija osnovnica*".

Tako, končati moram. Prosim pa vas, da tam v nebeškem Jeruzalemu, kjer tudi prav gotovo zbirate "bojevnike", kot ste jih leto za letom zbirali na Brezjah za spominski dan, poiščete mojega nonota Karla Legišo, ki je kot infanterist 97. pešpolka služboval v Galiciji in nato na soški fronti vse do Piave, kjer je bil lažje ranjen, kakor tudi starega očca Josipa Tavčarja, ki je bil vojaški poštar po Krasu. Pozdravite ju, prosim, saj se v mislih v teh dneh pred Vsemi svetimi večkrat pomudim pri njih, kakor tudi pri vseh naših rajnih. Pri Materi Božji pa posredujte prošnjo, da bi vsem nam pomagala, da bi bili res graditelji miru in molivci za spravo med nami Slovenci in med narodi.

Zbogom
Vaš Marko Tavčar
Na god sv. Simona in Juda Tadeja
2016

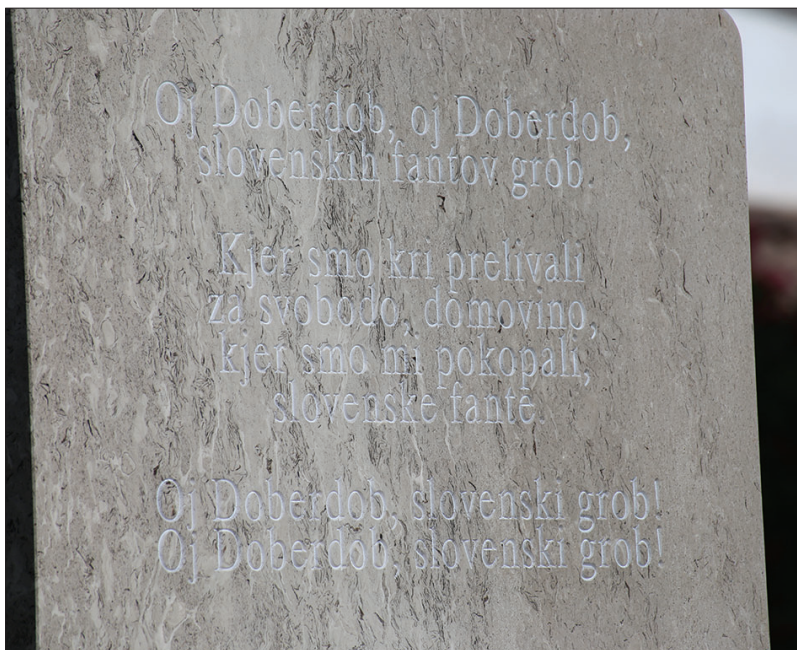

Foto dpd

taborišč, npr. na Asinari, ki so pretresljiva, a obenem tudi polna dogodkov, ki govorijo o pristnem tovarištvu in prijateljstvu, ki nastane med ljudmi, ki jih doleti skupna žalostna usoda. Med drugim je v knjigi objavljeno tudi Maistrovo

pošiljali bistre otroke, ki so živeli v težkih družinskih razmerah ali pa so osiroteli. Ne vem, ali je bila to vaša usoda, a dejstvo je, da ste se po maturi vrnili in vstopili v goriško bogoslovje, očitno kot slušatelj tržaške škofije, in bili leta

močrten in prepričan o svojih teorijah, kar ga je stalo poraz in smrt. Hitlerja in Stalina Lokar velikokrat omenja v svojem eseju, kajti prav za esej gre. Njegovega dela namreč ni mogoče tolmačiti ne kot znanstveno raziskavo, pa tudi teološka razprava to ne more biti, čeprav veliko piše o veri in religijah na splošno. Avtor dela, ki ga predstavljamo našim bralcem, sicer ni prvi, ki meni, da nista znanost in vera nezdržljivi. Veliko filozofov in tudi znanstvenikov je namreč prepričan, da vse znanstvene raziskave in domneve, kot je, denimo, big bang teorija o nastanku vesolja, nikakor ne morejo izključiti delovanja neke prasile, ki je vse to sprožila. Odlično izhodišče v tej smeri nudi francoski filozof Jean Guitton, pa tudi izraelski znanstvenik Amir Aczel. Prvi je bil deklariran katoličan, podobno kot je to avtor pričujočega dela, drugi pa matematik in proučevalec zgodovine znanosti. Današnje dobo Guitton imenuje metarealizem, Aleš Lokar pa za primer

Knjiga razmišljanj Aleša Lokarja Povezava med znanostjo in vero je možna!

Univerzitetni predavatelj in ekonomist Aleš Lokar iz Trsta je avtor dela z nekoliko daljšim naslovom, ki se glasi *Sekularna miselnost, znanstvene domneve, prerokovanja in podjetništvo kot iskricke Božjega*. Pisec knjige je večino svojega življenja posvetil gospodarstvu, nazadnje je deloval kot predavatelj na Univerzi v Vidmu. Njegovo delo, ki v dolžino meri skoraj tristo strani, je objavila Mohorjeva družba Celovec, predstavili pa so ga tudi v Tržaškem knjižnem središču.

Omenjeni, nekoliko daljši naslov zelo veliko pove o sami vsebini knjige. Branja le-te naj se zato lotijo res motivirani bralci in naj si zanj vzamejo svoj čas. Knjige ni namreč moč prebrati na dušek, saj se v njej pisec loteva tem, ki jih je treba premisliti, preleteti in prespati. Glavna poanta Lokarjevega dela je predvsem ta, da obstaja povezava med znanostjo in vero, potem ko sta ti dve področji začeli doživljati prelom že v času renesanse (spor med Galileom in Cerkvijo, ki jo je tedaj predstavljal kardinal Bellarmino), še močnejše pa sta se začeli oddaljevati v času razsvetljenstva in francoske revolucije, ko se je zdelo, da bo znanost dokončno nadkrilila re-

ligijo. Zgodovinski eksperimenti dvajsetega stoletja nam pravijo, da ni tako. Svet je namreč uvidel, da je moč z znanostjo človeka tudi uničiti (vse bolj zmožljivo, predvsem pa atomsko in kemično orožje), poleg tega pa sta se na podlagi znanosti v preteklem stoletju razvili (in k sreči tudi propadli) dve ideologiji, nacizem in stalinizem namreč. Obe sta trdili, da je moč z znanstveno metodo ustvariti svet brez

napak. Prva si je prizadevala za nadvlado arijske rase, druga pa za brezrazredno družbo. Stalinu sicer Lokar pripisuje nekoliko večji machiavellizem od Hitlerjevega, ki je bil do kraja pre-

podaja dve med seboj različni si in celo nasprotujoči teoriji dveh velikih teologov dvajsetega stoletja. Prvi je Jacques Maritain, ki ga je v slovenski prostor uvedel Alojz Rebula, drugi pa Pierre

Teilhard de Chardin. Temeljna razlika med obema mislecema, ki sta bila še kako zaznamovana s krutim dogajanjem preteklega stoletja, je predvsem v tem, da je Maritain mnenja, da je konec

vseh časov, torej srečanje človeka z Bogom možno le preko apokalipse, razodetja, ki bo imelo katastrofalne razsežnosti, medtem ko je Teilhard (Voltaireov potomec) v svojem evolucionizmu prepričan, da postaja življenje na zemlji vedno kompleksnejše in da bo postopoma doseglo stanje popolnosti, v katerem se bo preko Kristusove figure in njegovega drugega prihoda, ki ga Sveto pismo napoveduje, spojilo s Stvarnikom. Pojav imenuje paruzija.

Delo Aleša Lokarja pa še zdaleč ni le teološka in filozofska spekulacija. Sam namreč podaja veliko konkretnih primerov, predv-

sem kar se tiče človekovega razvoja, in sicer od prazgodovine dalje, ko je pračlovek začel uporabljati ogenj in se zaradi tega razvijal hitreje od svojih tekmecev. Avtor se ukvarja tudi z drugimi vprašanji, denimo z odnosom med narodnostjo in vero, o katerih trdi, da ne moreta biti v nasprotju, saj se tičeta dveh različnih ravni zavesti. Kot smo že zapisali, se sam ima za katoličana. V judovstvu se ne more prepoznati, saj Hebrejci niso sprejeli Božjega sina, ki je bil poslan na svet, da oznanja ljubezen, v islamu in njegovem nauku pa vidi klice nasilja. Krščanstvo mu je najbližje v njegovi katoliški različici, saj ne sprejema kalvinističnih razlag o predestinaciji človeka.

Avtor navaja veliko primerov gospodarskega poslovanja in ureditve sodobne države, zastavlja pa se tudi na neuspeli tranziciji v Sloveniji, kjer je bil marsikdo zmotno prepričan, da bo mogoče ustvariti podjetje in si s tem zagotoviti nemajhno premoženje kar čez noč. V tem pogledu je kristjano zgled sam evangelij, ko Jezus pravi, da je Bog odzvel življenje človeku, ki je bil prepričan, da bo mirno živel, potem ko si je napolnil žitnice. Za največjo zmoto človeka ima napuh, s katerim se hoče človek približati Bogu in postati nezmožljiv, kar je seveda nemogoče. Veliko poudarka avtor daje razliki med teorijo in prakso, še najbolj pa se v nekaterih delih knjige filozofsko in teološko nanaša na dva misleca, ki ju je krščanstvu dal srednji vek. To sta sveti Avguštin in sveti Tomaž. Prvi je v času po propadu

rimskega imperija spregovoril o svobodni volji, ki jo je človeku dal Bog, drugi pa je krščanstvo in njegov miselni ustroj povezal z antično filozofijo.

Veri, religiji in Cerkvi seveda pripisuje tudi marsikatero zmoto, in sicer slepo vztrajanje pri nekaterih dogmah, ki jih je zagovarjala v času humanizma in renesanse. Že smo omenili Galileja, ki je bil obsojen, ker je po Koperniku in v nasprotju s Ptolomejem zagovarjal heliocentrični sistem, kot primer pa navaja kardinala in cerkvene dostojanstvenike, ki se jim ni ljubilo pogledati v teleskop. Kljub vsemu pa ostaja Aleš Lokar zvest religiji in krščanskemu izročilu. Prepričan je namreč, da se bo konec sveta prej ali slej seveda zgodil, ne skrbi pa ga nekatere napovedi, da svet drvi v vsesplošno katastrofo, ki jo napovedujejo podnebne spremembe. Fosilna goriva namreč niso edini energent, ki obstaja, avtor pa je vsekakor prepričan, da je Stvarnik, torej Bog, vselej prisoten v svetovnem dogajanju in da človek njegove volje ne more do kraja razumeti. Evolucija in nastanek življenja na zemlji torej nista sad golega naključja, ampak jasne volje Nadbija, ki še danes, kljub temu da mu je dal svobodno voljo, vedno vodi človekovo življenje. S pomočjo znanosti poskuša avtor razlagati tudi nekatere dogme, ki jih je Cerkev razglasila v preteklosti in ki so vedno veljale za misterij. Med temi najbolj izstopata utelešenje (inkarnacija) in brezmadežno spočetje, ki ga je po Lokarjevem mnenju mogoče razložiti z mutacijami genskega zapisa RNK in DNK.

Primož Šturman

Od kod so se vzeli ljudje, ki so bili sposobni take krutosti? Ljudje iz posebne snovi

V prvi sceni prve epizode prve sezone nadaljevanke *House of Cards* bodoči predsednik ZDA Francis Underwood s svojimi golimi rokami zadavi sosedovega psa, ki ga je povozil avto. Morda mu skrajša trpljenje, morda se samo za vedno reši nadležnega laježa s sosedovega dvorišča. Hladnokrvno ga zadavi. Tega ne zmore vsak. To zmoro samo ljudje iz posebne snovi. Potem je Frank Underwood ubil še kongresnika in pod kolesa podzemne železnice potisnil novinarke, uriniral po očetovemu nagrobniku in podobno. Frank Underwood je človek iz posebne snovi. Ampak pustimo sedanost ameriške fikcije in pogledimo realnost slovenske preteklosti. Iz te preteklosti je v javnem prostoru spet nekaj bolj prisotno tisto, kar bi sicer večina najraje potisnila v narodovo podzavest. Med nami so zločini Krimske in Hude jame, usoda družin Hribar, Praprotnik in podobni konkretni primeri gromozanske morije, ki je Slovenijo zajela med leti 1941 in 1945. Kar, upam, družji Slovenke in Slovence, je želja, da se kaj takega ne sme ponoviti. In če se ne sme po-

noviti, je na mestu vprašanje, kako se je to sploh lahko zgodilo. Kako je mogoče, da je revolucija v Ljubljanski pokrajini do ustanovitve prvih vaških straž terjala blizu tisoč žrtev med razrednimi sovražniki in da se je nasilje po tem do jeseni 1945 samo še stopnjevalo. In kako je mogoče, da so bile smrti tako krute – da so nosečnicam otroke rezali iz trebuhov, da so ljudi še žive metali v kraške jame ali zazidali v rudniške jaške. Se je v ljudeh kaj premaknilo, da so bili sposobni take krutosti? Od kod so se vzeli ljudje, ki so bili tega sposobni? Profesor Justin Stanovnik pravi, da so bili to ljudje iz posebne snovi. So med nami tudi zdaj? Bi, če bi bile razmere prave, spet ponovili isto? Kaj lahko danes naredimo, da se to ne bi zgodilo jutri? Psihologom je znano, da je v družbi določen procent ljudi, ki so prikrajšani za občutek empatije, za občutek sočutja, za zavedanje, kaj je prav in kaj narobe. Ta občutek zdravim ljudem brani, da bi bili kruti do soljudi in živali; brani, da bi zadavili sosedovega psa. Vsi niso zdravi. O mučenjih živali beremo v črnih kronikah. O pri-

pravljenosti za mučenje ljudi beremo na spletnih forumih. In jo gledamo, pripravljeno, v obešenih lutkah na dravskem mostu. Ljudje iz posebne snovi torej so med nami, ampak prevladujočega vpliva na družbo nimajo. Njihova krutost in brezobzirnost praviloma ni prednost pri napredovanju na družbene ali podjetniške položaje. Če pa je, spone civilizacije preprečujejo, da bi se neobčutljivost za sočloveka razvila v brezobzirnost, brezobzirnost v krutost in krutost v zločin. V vseh uspešnih institucijah družbe obstajajo varovalke, ki preprečujejo, da bi napredovali kruti in brezobzirni. Napredujejo sposobni, in ker so sposobni, je tudi institucija ali organizacija, v kateri so, uspešna. Francis Underwood je filmski lik. Obstajajo pa skupnosti, kjer teh varovalk ni, saj so zunaj zakona. Kjer žrtev ne more na policijo, če se ji zgodi krivica. V takih okolišjih

brezobzirni nasilneži v prednosti, sposobni nasilneži še posebej. Na vrh se ne vzpenjajo samo s svojo sposobnostjo, ampak tudi s pomočjo svoje krutosti. Tipično tako okolje so kriminalne združbe.

Tako okolje je bila – pred drugo svetovno vojno – tudi jugoslovanska in slovenska partija. Ne trdim, da je bila kriminalna združba. Bila pa je izven zakona, saj je bila

zgodila krivica, ni mogel na policijo, kot bi šel lahko član kakšne dovoljene stranke. Zadevo je moral urediti z lastno fizično silo. Lahko pa je jugoslovanski partijec odšel na Kominternu oz. k Stalinu. Tožariti in ovajati svoje tovariše. Ilegalne razmere so bile naravno gojišče in mehanizem naravne selekcije za vzpon ljudi iz posebne snovi. Skoraj mistične razsežnosti zla, ki bi ga kdo zapi-

variša Tita je to obsežno dokumentirano v knjigi *Titova skrivnostna leta* v Moskvi. Na vrh partije so se prebili posebni ljudje, ki so bili sposobni krutosti do svojih konkurentov. V zavetju vojne jih nič več ni oviralo, še najmanj pa partnerji iz Osvobodilne fronte, da te svoje krutosti niso izvrševali proti svojim sodržavljanom. Po revoluciji so si uredili sistem, ki je bil ljudem iz posebne snovi naklonjen – partokracijo.

Vprašanje za sedanost in prihodnost je, koliko je naša družba ostala naklonjena ljudem iz posebne snovi. Faktorja, ki govorita v prid tej naklonjenosti, sta splošno nizko zaupanje v institucije in nedelovanje mehanizmov pravne države. Nezaupanje v institucije je objektivno izmerljivo. Institucije so varovalka, ki preprečuje, da bi se brezobzirneži vedli brezobzirno. O pravni državi je bilo dosti napisanega. Nedelovanje vabi k delovanju na robu ali prek roba zakona, k jemanju pravice v svoje roke.

Edini način, da so vpliv in dejanja ljudi iz posebne snovi omejeni, je mir, je normalnost. Kjer je poudarek na korenu besede normalnost, ki pomeni normo, pravilo, zakon. Edini način, da ne pride do naravne selekcije ljudi iz posebne snovi proti vrhu, je pravni red civilizacije namesto brezpravja mafije ali ilegalcev.

Žiga Turk, Časnik

Foto Tamino Petelinšek, Zaveza

kot politična stranka zakonsko prepovedana. S podobnimi težavami sta se na svojih začetkih ukvarjali tudi ruska komunistična partija in nemška nacionalsocialistična delavska stranka. Verjetno tudi ISIS. Če se je članu teh strank

sal z veliko začetnico, ima skorajda naravoslovno razlago. Na vrhu partije so se pred začetkom druge svetovne vojne znašli ljudje, ki so s svojo konkurenco počistili s pomočjo krutega Stalinovega partijskega aparata. Za to-

“Kulturne” IZPOVEDI

Lucija Tavčar

Prostor, namenjen izpovedi intimnih sanj, trdnih sklepov, glasnih misli in bruhanju butastih idej kulturno - nekulturnih realnosti. Iz sebe - zame, iz mojega prostora za moj prostor.

18.10.2016, devinska dnevna soba - **Hostije ali hostese?**

Še ena predstava in tudi mapica Lutkovno gledališče pristanišče bo z računalniškega namizja romala v razmetan računalniški arhiv.

Pri svoji časti obljudbam, da bom, če bomo še kdaj hoteli odpreti vrata gledališča, pred tem prebrala to poglavje.

1. Če pozabiš, kako smo po/sestavili oder, ali če kdo začne filozofirati o vijakih in žeblih: ne izgublaj časa! Lepilni trak je rešitev na vsa vprašanja. Večnamenski Universal Duct Tape ali po naše črn “američan” zdrži vse. “When you try black you never go back!” velja! Tudi iz profesionalnih gledališč javljajo, da tam velja ista praksa.

2. SPOMNI SE: nikoli ne računaj na moško pomoč - kupi vedno samo stvari, ki jih znamo sestaviti same.

3. Naslednjič, ko se bomo odločili, da reklamnih letakov ne prevajamo v italijanščino, pomisli, kateri jezik govori ciljna publika naših predstav - mame! Spomni se, kolikokrat smo prevod ponovili vsem neslovensko govorečim mamicam. Ja, samo mamicam, ker mama **odloča**. Ne izgublaj časa z razlagami očetom!

4. 2. b.: isto pomisli, ko zlagas rime reklamnega slogana. Nobenih pomorščakov, krovov in posadak!

SPOMNI SE 5.: vabi gledališnike z dobro izgovarjavo. Otroci oponašajo: v 20. minutah predstave osvojijo tudi zamejcem neprijazne ozke in široke vokale, čeprav še ne vedo, kaj je to pristanišče.

6. PRIMER: “Ko je mož konju snel čarobno uzdo (le nekaj jih je vedelo, kaj je to), je konj spet postal njegova?” Otroci: “Žena”!

7. Otroci se navdušujejo: če je bilo dobro, hočejo še - še zgodbo, še predstav, še gledališča (še kulture?). Če hočejo še, povedo mami, ki pove drugi mami. Mame zaupajo mamam - manj sredstev lahko nameniš plačevanju oglasov. Mame peljejo otroke na “stvari”, ki jih poznajo: slovaške mamicice iz okolice pripeljejo otroke na lutke v Devin, ker so z lutkami zrasle. Ostale čakajo na mnenje drugih mam. Človek očitno prepozna to, kar pozna.

8. Drugo merilo za uspeh predstave: koliko otrok je moralo na stranišče. Pod uspeh spada tudi razumevanje besedila in vsebi-

ne.

9. 4. b Navdušujejo se tudi nad ustvarjanjem: hočejo še. Če otrokom dopoveš, da tu ni treba, da vprašajo, ali je prav, ker slon lahko ima rdeča ušesa in pes plav rep, če jim daš na voljo nekaj materiala in jim prvič pokažeš, kako prelisčiti statiko in gravitacijo, bodo ustvarjali lutke vseh velikosti, barv in oblik, dokler jih starši ne odvedejo domov. SPOMNI SE: kupi vsaj deset parov škarij!

10. 4. c. Otroci hočejo vedeti: vohljajo, oprezajo in pretikajo. Pogledajo tudi to, če je Rdeča kapica v tistem košku res imela vino, klobaso in potico (pa jih je res!). POZANIMAJ SE: Je radoveden otrok potem tudi radoveden odrasel?

11. Če imaš jutranji urnik: daj staršem kavo. Srečni starši pomenijo srečen otrok.

12. Naslednjič, ko se spomniš, da bodo otroci namesto vstopnic prinašali papirnate barčice iz A4 listov, pomisli na drevesa! Tudi lutke naj bodo razgradljive in okolju prijazne. SPOMNI SE: naslednjič lahko nekako uporabimo preostanek letošnjih letakov. 13. Ko pripravljajš plakate za učenje novih besed: uvrščaj nanje tiste, ki se ti zdijo najbolj banalne. Najpogostejše napake: medicinska sestra vs. medicinska sestrica, sram me je vs., najvišji vs. najvišji, hostija vs. hostesa. Naj se pred gurmanskimi specialitetami naučijo ceniti domačo mineštro - nihče se ne bo spomnil, kaj pomeni prežati, muliti in blejati.

14. PRIMER: “Ponovimo zlata pravila: če moramo na stranišče, vprašamo?” “HOSTIJO”!

15. Oglaševanje na Facebooku deluje le s posnetki! Tudi če so banalni in posneti s telefonom. Posnetki delujejo le, če so dolgi maksimalno 15 sekund - povprečen čas gledanja znaša 10 sekund (podatek iz “Vpogledov” med “Orodji za objavljanje” na www.facebook.com). V tem času moraš odgovoriti na: KJE; KDAJ; KAKO; KAJ: in to na smešen način! KDO - ni pomembno! SPOMNI SE: kupi stojalo za telefon!

16. Vsako postavljanje ali spravljanje je slajše, če ga pospremimo s pizzo in čipsom - ali rogljički; obleka naredi človeka - tudi v gledališču za otroke.

17. Dobra ekipa = dober uspeh!

Na Knjižnem sejmu v Beogradu

Dvoje zbirk tržaškega pesnika Marka Kravosa v srbskem prevodu

Na Knjižnem sejmu, ki poteka te dni v Beogradu, je ugledna založba Arhipelag predstavila tudi knjižno noviteto, zbirko *U kamen, u vodu* z obsežnim, preko 90 pesmi obsegajočim izborom tržaškega pesnika Marka Kravosa. Izdala jo je v zbirki Element, v kateri so v zadnjem letu izšli še Joice, Zagajevski, Simić, Zbignjev Herbert, od Slovencev pa Tomaž Šalamun.

Zbirko Marka Kravosa je prevedla in s spremnim literarnim portretom dopolnila Marija Mitrović.

Na predstavitvi sta avtorja predstavila glavni urednik založbe, pesnik Gojko Božović, in prevajalka Mitrović. Oba sta izpostavila posebno mesto, ki ga ima njegova poezija v sodobni slovenski književnosti, s poudarkom na njegovi mediteranski osvetljenosti in komunikativnosti, s katero se v verzih loteva ljubkih vsakdanjih drobnarij, a tudi drobnjarske realnosti, ki sodobnega človeka utesnjuje. Današnje tesnobo pa skuša pesnik obvladovati z ironijo in svetovljansko držo, s katerima preskakuje zamejsko žalost in zakotnost prostora.

Dan kasneje sta se prof. Mitrovićeva in Kravos udeležila še srečanja s študenti slovenščine na Univerzi v Beogradu, in sicer na Filološki fakulteti. Na slovenskem oddelku, ki ga vodi prof. Laura Fekonja, je avtor prebral svoje verze, prevajalka pa je spregovorila o izživih, ki spremljajo prevajanje sorodnih jezikov. Zelo pozorne študente je opozorila tudi na posebno ustvarjalno klimo v Trstu, klimo, ki ji že nekaj desetletij tudi sama pripada in jo soustvarja (po

svoji družini je tudi sama primorskega izvora, saj se je njen oče ustalil v Beogradu kot prebeg iz

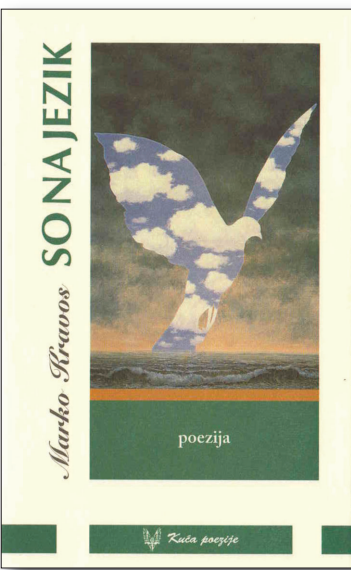
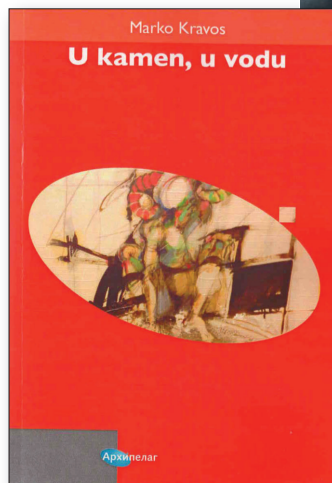

Goriške izpod fašizma).

Na letošnjem beograjskem sejmu je bila na ogled in na prodaj še druga Kravosova knjižna novost, namenjena srbskemu bralnemu občinstvu. Na razstavnem paviljonu založb iz Republike Srbije je Kuća Luke izpostavila

di založbo, ki je knjigo izdala v ugledni zbirki svetovnih avtorjev Sv. Hieronim, za katero je značilna pretanjena grafična podoba in trda vezava. V banjaluški knjigi spregovorita o Kravosovem pesništvu eseja Marije Pirjevec in Juana Octavia Prenza. Tržaška pesniška zbirka *Sol na jeziku* bo v Banji Luki predstavljena javnosti v četrtek, 3. novembra, ob sodelovanju tamkajšnjega slovenskega društva. Predvideno je tudi srečanje z obiskovalci tečaja slovenskega jezika in kulture v Banji Luki, ki ga tam že vrsto let vodi prof. Barbara Hanuš.

Ob Kravosu in uredniku Zdravku Kecmanu se bo predstavitev srečanja in pesniškega branja udeležil tudi tržaško-argentinski pesnik Juan Octavio Prenz, ki je med drugim prvi v španščino prevedel Prešernove Poezije. Ta je v srbskem prostoru kar domač: te dni mu je v srbsčini, v prevodu Gordane Čirjanić, izšel roman *Višak identitete* (založba Geo poetika, Beograd).

V Trstu v ponedeljek, 7. novembra

Slovinci v povojnih begunskih taboriščih

Ponedeljkov večer v ul. Donizetti 3 v Trstu bo 7. novembra ob 20.30 posvečen življenju Slovencev v povojnih begunskih taboriščih. Najprej bo odprtje razstave, sledilo bo predavanje. Na pobudo Društva slovenskih izobražencev in Knjižnice Dušana Černeta prihajajo namreč v Trst predstavniki Rafaelove družbe. To je ustanova za pomoč slovenskim izseljencem in zdomcem pri gojitvi njihovega slovenstva in katolištva. Lepe stike vzdržuje tudi s Slovenci v zamejstvu. Njene korenine segajo v leto 1903. V času "stare Avstrije" je bila bratovščina in je imela podružnici tudi v Trstu in Gorici. V Ljubljani so jo po 45-letnem mrku znova priklicali v življenje leta 1990. Zadnja leta je širše znana, ker je skupno z Zvezo slovenskih izseljenskih duhovnikov prevzela skrb za Srečanja treh Slovenij na Sv. Višarjah in za izdajanje mesečnika Naša luč.

Rafaelova družba je med svoje cilje zapisala tudi študij problematike izseljencev in zbiranje ter urejanje arhivskega gradiva. Ker je dobila v hrambo arhiv skoraj 20.000 fotografskih posnetkov o življenju in delu zlasti tistih rojakov, ki so se maja 1945 umaknili pred komunizmom na Koroško in so nato živeli v begunskih taboriščih do izselitve preko oceana, je pripravila več razstav na to temo.

Zadnji tak izbor, oblikovan na 16 večjih obojestranskih panojih, "Razstava arhivskih fotografij o slovenskih beguncih v Avstriji po letu 1945", je gostoval že v številnih krajih po Sloveniji. Od 7. do 21. novembra bo v času, ko so odprti uradi, na ogled v mali dvorani v ul. Donizetti. Ob odprtju 7. novembra bo ob 20.30 spregovoril direktor Rafaelove družbe Lenart Rihar.

V Peterlinovi dvorani bo takoj za tem predavanje zgodovinarke dr. Helene Jaklitsch, ki je na ljubljanski univerzi nedavno uspešno branila svojo disertacijo o šolskem življenju slovenskih beguncev v taboriščih po Avstriji in Italiji. V izjemno težkih povojnih razmerah je bila namreč zgodba slovenskih beguncev zlasti na šolskem področju resnično junaška zgodba, saj so ga vzpostavili iz nič, podobno kot še časopise, obrtne delavnice, pevske zборе, dramske skupine, mladinske in verske organizacije.

Na razpolago bo tudi fotografska monografija Cvetoči klas pelina, ki z zgodovinsko študijo Helene Jaklitsch in arhivskimi fotografijami predstavlja to malo znano obdobje slovenske zgodovine.

DSI / V sklopu koroških kulturnih dnevov na Primorskem

Recital evangeljskih sporočil g. Janka Krištofa

"V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog. Ta je bila v začetku pri Bogu. Vse je nastalo po njej in brez nje ni nastalo nič, kar je nastalo". Z uvodnim odlomkom iz Janezovega evangelija je Janko Krištof, župnik v Bilčovsu, začel svoj recital evangeljskih sporočil, naslovljenih *Njegovo obličje*. Gledališko predstavo je prikazal v Peterlinovi dvorani, na sedežu Društva slovenskih izobražencev v okviru Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, tradicionalne izmenjave med Primorci in Korošci. Pred dvema letoma je predstavil *Preroka* in marsikdo je bil mnenja, da je božja podoba pretrdo prikazana. Nato je papež Francišek razglasil božje leto usmiljenja. Takrat je Janko Krištof začel razmišljati o tej rdeči niti in posebej izbral evangeljska mesta, ki v sklopu pokažejo lepoto evangeljskega sporočila in Očetovo obličje, ki ga zremo v Sinovem. Na gledališkem listu je naslikano prav Kristusovo mladostno obličje, povzeto iz kapele v Tinjah, ki jo je naslikal Marko Rup-

nik. Janko Krištof je nastopil tako zavzeto in obenem sproščeno, da so se gledalcu prikazala izbrana besedila štirih evangelistov v posebni luči. Ko sami beremo Sveto pismo, ga namreč različno dojemamo, kot če nam ga kdo poda s premišljenimi poudarki, vedrega obraza in učinkovito mimiko. Gledalci so se poslušaje odlomke sprehodili skozi temeljna krščanska načela. Podoživeli so svatbo v Kani Galilejski, ko je Gospod spremenil vodo v vino, se spraševali o božji dobroti ob priliki o dveh sinovih ter bili priča kar osemnajstim odlomkom evangeljskih besedil: o dobrem Samarijanu, o slepem, ki spregleda, o odpuščenju in nebeškem kraljestvu, o grešnici v Farizejevi hiši, spet slišali znani stavek "Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo" in vrsto drugih.

Beseda se je zivala z glasbo in ustvarila celostno podobo. Ob Janku Krištofu so nastopili še trije mladi glasbeniki: Lena Kolter z

Foto damj@n

violino in kitarista Lara Ogris ter Simon Bostjančič. Na sporedu so bile skladbe F. Morena Iorrobe, Stinga, Jacquesa Iberta, Fernanda Zora, Jorgeja Cardosa, A. Dvoraka, Bacha in Maura Giulianija. Režijo je podpisal Aleksander Tolmaier. V predstavi so bili poudarjeni ključni stavki, po katerih naj bi se ravnali kristjani: "Poslednji bodo

prvi in prvi bodo poslednji", "Ljubite svoje sovražnike", "Delajte dobro, ne da bi kaj pričakovali", "S takšno mero kot merite, s takšno se vam bo odmerilo". Bila je vidna povezava med preteklostjo in sodobnostjo oz. kako aktualizirati evangeljska besedila. Tako se je glavni igralec sprehajal med publiko, nagovarjal gledalce, tako da se je usedel poleg njih in posnel "selfieje", a je tudi prikazal križanje na način, ki se je gledalcev še posebno dotaknil.

Za konec predstave je Krištof izbral odlomek, ko se Krištof po smrti prikaže učencema na poti v Emavs, ki ga prepoznata šele po lomljenju kruha. In ravno tako kot beremo v evangeliju, je bilčovski župnik delil črn kruh po dvorani, vsak pa ga je nato lomil dalje svojemu bližnjemu.

V pogovoru s publiko je igralec primerjal predstavo s sv. mašo in priznal, da pri pridigi nikoli nima toliko pozornosti kot pri gledališki uprizoritvi in seveda na koncu ni aplavza. V predstavi igra na zelo čustven način, ker se ljudi bolj dotakne. Pri svojem delu ga zelo navdušuje papež, največja zahvala pa je pozornost gledalcev.

Metka Šinigoj

Razstavi "Traslazioni" (Prenosi) in "Zlata doba" v Miljah Srečanje DSMO K. Ferluga s slikarjem F. Vecchietom

Še ta teden je v miljskem muzeju sodobnih umetnosti Ugo Cara' razstava "Traslazioni" (Pre-nosi) dua Franko Vecchiet in Patrizia Bigarella, ki sta že lani skupaj nastopila na umetniško-glasbenem-enogastronomskem hapeningu v palači Gopčević na pobudo tržaškega glasbenika Fabia Niederja, "naše" dirigentke Mire Fabjan in enogastronomke Vesne Guštin. Takrat sta tržaški slikar in vsestranski umetnik ter umetnica iz Veneta, ki že dolgo živi v Trstu, za Schönbergovih "Sechs Klavierstücke" pripravila

performanso s predstavitvijo živobarvnih lesnih skulptur v slogu Bauhauasa. Tu v Miljah pa sta s kritičarko Federico Luser napolnila belino edinstvenega muzejskega prostora z instalacijami raznovrstnih, dvo ali tridimenzionalnih predmetov, na novo pobarvanih sestavnih delov avtomobilov, kovinskih predmetov, pričevalcev

našega tehnološkega sveta. Te "anonimne kose" sta umetnika našla v raznih sodobnih ropotarnicah, skladiščih,

odpadnih, vsepovsod, in jim "vdahnili" novo življenje z živimi osnovnimi, kontrastnimi barvami. Umetniški kosi ležijo v igrivih, ironičnih strukturah na tleh, tradicionalno visijo na stenah in tudi kar sredi prostora...

Umetnika sta na odprtju izjavila, da sta se "poigrala" s svojimi spomini, metaforami, mislimi, Bigarella je govorila o "posthumnih" podobah, ki so dobile novo vlogo, Vecchiet pa je citiral svojega učitelja Avgusta Černigoja: "Pozor, umetnost je resna igra!" V nedeljo, 6. novembra, ob 10.30,

vabi Občina Milje kot prirediteljica razstave na zaključni vodeni obisk razstave, na katerem bodo prisotni vsi trije "umetniški prijatelji": Bigarella, Luser in Vecchiet. DSMO Kiljan Ferluga prav tako vabi na skupni ogled razstave in na srečanje z znanim slovenskim tržaškim slikarjem v petek, 4. novembra, ob 17.30. Ob koncu bo še skupni ogled razstave Zlata doba v miljskem Juliet room.

ZLATA DOBA v JULIET ROOM
V miljskem razstavnem prostoru JULIET ROOM je do sobote odprta skupinska razstava z naslovom "Zlata doba, Delci spominov, življenja, pripovedi", ki jo je postavil likovni kritik in zgodovinar Giammarco Puntelli (na sliki od desne. Od leve pa so razstavljavci Elisa Donetti, Italo Duranti, Mafalda Pegollo in Tiziano Calciari.

Puntelli je že pred leti pripeljal v Milje, v muzej Cara', te in še druge umetnike, ki odražajo nove nagibe in iskanja na italijanski umetniški sceni. Tu gremo od ilustratorske, skoro naturalistične in pravljicne elegancije Elise Donini, ki uporablja izvorno mešanico kolaža in mozaične tehnike, do mehkega sožitja abstrakcije in figurativnosti "metafizika" Calciarija. Le-ta in Duranti, avtor ekspresionistično močnih simbolnih skulptur, bosta razstavljala tudi v Rimu ob zaprtju svetega leta, Duranti pa še v New Yorku skupaj z Alexandrom Kanewskyjem. Ne nazadnje tudi Mafalda Pegollo prevaja kot ostali svoje življenjske izkušnje v poudarjene abstrakne dokumente s sledmi figurativnosti. Razstava je odprta v petek in soboto od 17.30 do 19.30.

Davorin Devetak

Dve dekanjski reviji na Tržaškem Bogata večera z liturgičnimi pesmimi

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta že vrsto let prireja reviji cerkvenih zborov za obe dekaniji, za opensko dekanijo, ki povezuje župnije s slovensko službo božjo v tržaški škofiji, in za t. i. devinsko dekanijo, to je za zборе tistih župnij, ki v tržaški pokrajini sodijo pod goriško nadškofijo. Gre za prireditve, ki je namenjena predvsem tistim zborom in skupinam, ki sicer redno, nedeljo za nedeljo in vsak praznik, pojejo pri slovenski služni božji v domačem kraju, nimajo pa priložnosti, da bi se predstavili širši javnosti. Nastop na reviji pa je lahko spodbuda, da se organisti in pevci odločijo za osvežitev programa in učenje novih pesmi, ki jih nato koristno uporabljajo na domačem koru. Letošnja programska izbira je bila osredinjena na jubilejno leto božjega usmiljenja in na 70-letnico umora primorskega duhov-

nika, velikega prosvetnega organizatorja in pesnika Filipa Terčelja, ki je avtor mnogih besedil cerkvenih pesmi, ki so objavljene v znamenitih treh pesmaricah, ki so v letih 1929-1933 izšle pri Goriški Mohorjevi družbi, in sicer *Božji spevi*, *Gospodov dan* in *Zdrava Marija*. Te pesmi so bile v času fašističnega preganjanja mnogim in spodbudo in so še danes del železnega repertoarja mnogih zborov. To je bilo čutili tudi v soboto, 22. oktobra, na reviji openske dekanije v cerkvi Žalostne Matere Božje pri Sv. Ani v Trstu, ko so ob mešanem zboru, ki z organistko Alenko Cergol poje v tej cerkvi, nastopili še mešani zbor Sv. Jernej z Opčin, ki ga vodi Janko Ban, ženski župnijski zbor iz Ricmanj pod vodstvom Marije Sturman, mešani zbor Mačkolje, ki ga vodi Matej Lazar, nadalje mešani cerkveni zbor od Sv. Jakoba, ki ga je

spremljal Matjaž Zobec in vodila Dina Slama, tudi avtorica vseh treh izvedenih pesmi, na koncu pa še Ženski zbor Prosek - Kontovel, ki ga vodi Marko Štoka, in Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki je tokrat zapel pod vodstvom Janka Bana. Na koncu je združeni zbor nastopajočih pod vodstvom domačega organizatorke Alenke Cergol zapel *Himno za sveto leto usmiljenja*, ki jo je uglasbil Paul Inwood in so jo prevedli v številne svetovne jezike, ter še Komelovo *Vsi zbori zadonite*, ki jo je vodil Janko Ban in je zelo primerno sklenila pevski večer.

Po Sv. Ani v Trstu je Zveza cerkvenih pevskih zborov v nedeljo, 23. oktobra, izpeljala še revijo zborov devinske dekanije. Tudi v tem primeru so organizatorji vabili zbere, naj izbirajo med pesmimi, ki so uglaslene na temo božjega usmiljenja, in drugimi, ki jim je besedilo napisal

Filip Terčelj, umorjen v Štulčevi grapi pri Davči nad Sorico. Po uvodnem pozdravu domačega župnika Jožeta Markuže je zapel domači cerkveni zbor, ki v zgo-

da Pertot Legiša. Ženski zbor župnije sv. Roka iz Nabrežine od lani vodi Vera Tuta Ban, med drugim je zapel Inwoodovo pesem ter še zanimiv *Spokorni psalm* Huber-

pesmi. Petje je spremljala Petra Grassi. Upati je, da bo tako pomlajeni zbor vztrajal. Tudi mešani cerkveni zbor iz Devina, ki ga je za revijo spremljala Zulejka Devetak, vodil pa Herman Antonič, se je letos odločil za nastop na koru. Slogovno novost je predstavila župnijska družinska pevska skupina Mavrica, ki je pred oltarjem pod vodstvom Paole Matcovich nastopila s tremi duhovnimi popevkami in nakazala nove smeri duhovnega in liturgičnega petja.

Združeni zbor vseh nastopajočih je izpred oltarja zapel Vodopivčevi pesmi, se pravi Terčeljevo obhajilno *Sam nas kličeš* in večer končal z znano himno *Najvišji vsemogočni Bog*. Gostoljubni Zgoničani so poskrbeli, da se je večer ob obloženih mizah v župnišču zavlekel še v večerne ure.

V.J.

Foto Zvonko Vidau

niški cerkvi sv. Mihaela nadangelja redno prepeva pod vodstvom Zulejke Devetak. Sledil je nastop ženskega zbora iz Mavrhin, ki je kar spodbudno pomlajen in ga vodi ter mu orgla Maj-

ta Mamola, na besedilo Alberta Miklavca. Tudi Farni zbor iz Šempolaja je za to priložnost okrepilo kar nekaj mlajših pevki in pevcev; pod vodstvom Iva Kralja je predstavil tri uglasbitve Terčeljevih

Koroški kulturni dnevi na Primorskem

Za konec nastop mladinskih pevskih zborov

V soboto, 29. oktobra 2016, so se s srečanjem mladinskih zborov v Marijem domu v ul. Risorta pod Sv. Justom

sredi oktobra, ko je prišla na gostovanje gledališka skupina iz Sel, odmevna je bila tržaška predstavitev publikacij KKZ iz Slovenske

zko, Janko Zerzer in Nužej Tolmajer predvsem priložnost, da smo iz njihovega pripovedovanja zaznali narodni utrip in težave realnega vsakodnevnega boja za vidno dvojezičnost in aktivno slovensščino v družinah in javnosti. Podoben namen je imelo tudi srečanje odbornikov KKZ s tukajšnjimi prosvetnimi delavci v ponedeljek, 24. 10., ki se je končalo z večerno predstavo v DSI *Njegovo obličje*, ki jo je oblikoval duhovnik in zdajšnji predsednik KKZ Janko Krištof. O lutkovni predstavi skupine iz Suhe v

ampak tudi trobente, flavte in tolkal ter da redno sodeluje pri verskem in prosvetnem življenju te vipavske župnije.

Kot koroški gost je na oder stopil Mladinski zbor JAMzi, ki je nastal šele pred dobrim letom. Člani zborov so stari od 9-14 let, vodi pa jih priznani koroški glasbenik in skladatelj Edi Oraže, ki je tudi ravnatelj celovške Javne dvojezične ljudske šole 24. Nastop koroških pevk ob klavirski spremljavi samega zborovodje in Lucie Haab je nakazal, da se tako glede programskih izbir kot pristopa k zborovskemu delu ob spoštovanju koroškega melosa napoveduje pomemben doprinos k napredku zborovske kulture.

Večer, ki ga je povezovala Sara Kos, je sklenil Mladinski zbor Šempeter - Vrtojba, ki vstopa v pe-

Foto Zvonko Viduo

končali letošnji 17. Koroški kulturni dnevi na Primorskem, prireditev, ki že vrsto let v tem jesenskem času ustvarja priložnosti za srečanja med Slovenci, ki živimo v mejah republike Avstrije in Italije. Gre za niz, ki so ga tudi letos oblikovale razne skupine, ki so članice Krščanske kulturne zveze iz Celovca. Dnevi so se začeli že

ga narodopisnega inštituta Urban Jarnik iz Celovca. Tradicionalno srečanje glasbenih šol, na katerih so nastopili koroški učenci zdaj Deželne slovenske glasbene šole, SCGV E. Komel in Glasbene matice, je bilo priložnost za soočenje glede stanja v glasbenem šolstvu, medtem ko je bil večer Pod lipami, ki so ga oblikovali Zdravko In-

Foto damj@n

Devinu in Gorici poročamo na drugem mestu, bogat program Koroških kulturnih dnevoj na Primorskem pa se je končal z omenjenim zborovskim večerom. To je bilo že 5. čezmejno srečanje mladinskih zborov, ki se je začelo s krajšim uvodnim nagovorom msgr. Franca Vončine, ki je predstavil vlogo Marijinega doma in izpostavil kulturni in narodni pomen gojenja zborovske kulture. V pozdrav je zbranim zapel Mladinski zbor župnije sv. Ivana iz Devina, ki ga vodi Olga Tavčar. Gre za skupino, ki redno sodeluje pri nedeljskem bogoslužju v Devinu, občasno pa prepeva tudi posvetne pesmi. Čeprav je skupina, kot so povedali, nastopila v okrnjeni obliki, ker so bile starejše pevke z dekliskim zborom Bodeča Neža na gostovanju v Barceloni, je slovensko ljudsko, taizejski kanon in ritmično duhovno pesem povsem suvereno odpela.

Sledil je nastop Mladinskega zboru župnije Vrhpolje. Številni zbor kakih 30 pevk in pevcev vodi Petra Bajc Curk, ki je v dobrem letu, odkar deluje v tej zasedbi, poskrbela, da je zbor osvežil svoj repertoar, ga obogatil tudi z instrumentalno spremljavo ne le kitare,

to leto delovanja in ga sestavlja že nekoliko starejša mladina, ki je z vsem navdušenjem in znanjem, potrebno sproščenostjo in zvočno učinkovitostjo izvedla svoj program pod vodstvom Mojce Maver Podberšič. Slišali smo raznolike in zelo prepričljivo izvedene pesmi, priredbe slovenskih popevk, a tudi Jenkinsovo *Adiemus*, za konec pa posrečeno priredbo Domiceljeve pesmi *Življenje je lepo*. Tudi ta zbor, ki so ga le pri zadnjih pesmih okrepili trije moški glasovi, je pel ob dovršeni spremljavi instrumentalistov.

Z vidika koroških dnevoj je večer prav gotovo pomenil lepo izmenjavo vtisov in informacij zlasti za zborovodje in pevce, z zborovskega gledišča pa je bil za naš prostor ta večer poseben, ker nam ni pogosto dano, da bi lahko prisluhnili takim pesmim, kot so izzvele na sobotnem koncertu. Navdušenje izvajalcev pa daje misliti, da je mogoče tudi poseganje po tovrstni, nekoliko bolj 'pop' uglaseni literaturi, ključ, da mlade navdušimo za zborovsko kulturo. Navdušenje pa je odločilno, če hočemo upati na generacijsko prenovu naših zborov.

S. K.

Obvestila

Hvaležnica 2016 s svetoletnim romanjem skozi sveta vrata bo v nedeljo, 6. novembra: ob 15.30 zbiranje pred stolnico sv. Justa, nato prestop "svetih vrat usmiljenja", ob 16. uri slovesna sv. maša, ki jo bo daroval tržaški škof G. Crepaldi ob somaševanju slovenskih duhovnikov; sodelujejo pevci zbora ZCPZ, skavti in skavtinje SZSO, narodne noše in pritrkovalci z Mačkolj.

Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, 7. novembra, v ul. Donizetti 3 v Trstu na večer z Rafaelovo družbo o Slovencih v povojnih begunskih taboriščih.

Direktor Rafaelove družbe Lenart Rihar bo odprl razstavo arhivskih fotografij o slovenskih begunskih v Avstriji po letu 1945, dr. Helena Jaklitsch pa jo bo umestila v zgodovinski okvir in še posebej spregovorila o slovenskem šolstvu v begunskih taboriščih v Avstriji in Italiji. Začetek ob 20.30.

Področni svet Pastoralnega središča vabi na prvo mesečno mašo v domu ITIS, ul. Pascoli 31, ki jo bo daroval g. Klemen Zalar, v torek, 8. novembra, ob 16.15.

Mednarodno združenje delavnice molitve in življenja vabi na uvodno srečanje Učimo se moliti, da se bomo naučili živeti, v petek, 11. novembra, ob 17. uri v Marijinem domu ul. Risorta 3 v Trstu. Info na tel. 3403864889.

Tržaško knjižno središče

Spomini in izkušnje nekdanje vicekonzulke SFRJ Nevenke Kovačič

V Tržaškem knjižnem središču je bila v sredo, 26. oktobra, gostja dolgoletna pravica in nekdanja vicekonzulka SFRJ v Trstu Nevenka Kovačič. V pogovoru z Loredano Geoc je razpredla vsebino svoje zadnje knjige *Bodika*, ki je izšla v samozaložbi (prispevek za prodajo - pet evrov - je namenjen društvu Rdeči nasek, to je društvu, ki preko posebnih klovnov v bolnišnicah lajša težave mladih pacientov). Nevenka Kovačič je s sogovornico razpredla svojo življenjsko izkušnjo, beseda je tekla predvsem o njenem diplomatskem delu v Trstu, očetovem rojstnem mestu. V ta položaj se je Kovačičeva kmalu vživela, še zlasti je izpostavila plodne vezi z zamejskimi Slovenci ne glede na njihova (oz. naša) nazorska prepričanja. Njena diplomatska kariera je bila vsekakor kratka, saj se je zaradi družinskih razlogov odločila, da se vrne v slovensko Istro. V Izoli je delovala kot pravica, leta 1994 pa jo je Državni zbor RS imenoval za notarico s sedežem v Kopru. Tu je službovala do upokojitve leta 2007. Kovačičeva je pred to knjigo objavila še drugi dve: *Notariat*, v kateri je predstavila notariat na Slovenskem po ponovni uvedbi leta 1994, in *Reminiscence*, v kateri avtorica v tretji osebi opisuje svoje življenjske izkušnje.

RADIJSKI ODER

USODA IN PERSPEKTIVE RADIJSKE IGRE SIMPOZIJ O RADIJSKI IGRI

Trst, Narodni dom (ul. Filzi 14), 10. november 2016 ob 17.00

Simpozij bodo oblikovali

Jani Virk - Besede v zraku in na tleh

Primož Jesenko - Naše zvočno bogastvo

Jože Faganel - Žlahtnost govora

Janez Povše - Kaj pomeni biti pisatelj za radio?

Martina Repinc - Radijska igra na Radiu Trst A

Franko Žerjal - Radijska režija kot izziv

Lučka Susič - Radijska igra za naše najmlajše

Manica Maver - Glas, govor, beseda: srce otroške radijske igre

Povezuje Maja Lapornik

Po simpoziju podelitev nagrad Natečaja za izvorno radijsko igro 2016.

Vljudno vabljeni!

70 let Radijskega odra

Kaj je radijska igra?

Radijska igra je navadno dramaturgizirana zvočna predstava, ki je predvajana v okviru radijskih programov ali izdana na nosilcih zvoka, kot npr. na zgoščenki. Ker nima vizualne komponente, je radijska igra zasnovana na govornih dialogih, glasbeni opremi in na zvočnih efektih, ki pomagajo poslušalcu pri predstavi nastopajočih oseb v zgodbi - To je ena izmed bolj znanih definicij radijske igre, ki jo lahko preberemo na spletni Wikipediji. In če po eni strani drži, da je vse povedano res, pa bi lahko o radijski igri in njenih zakonitostih ter skrivnostih povedali seveda veliko več.

Zgodovina tega radijskega žanra je izjemno bogata. Eden izmed začetnikov radijske igre je gotovo Archibald Mac Leish, ki je začetnik t. i. "verse-play for radio", posebne oblike poetične radijske dramaturgije. Bralcem je verjetno bolj poznana *The War of the Worlds* avtorja H. G. Wel-

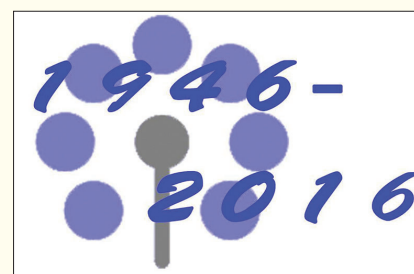
Isa (1938) v interpretaciji slovitega Orsona Wellsa, ko so ameriški poslušalci radijsko igro zamenjali z aktualnimi poročili o bližajoči se vojni nevarnosti... V Evropi se je radijska igra pojavila in razvijala med obema vojnoma, med njenimi besednimi ustavrjalci pa najdemo veliko vrhunskih literatov - Beckett in Pinter v Veliki Britaniji, Artaud, Queneau, Sarrute in Duras v Franciji, Brecht, Frisch, Dürrenmatt in Handke v nemško govorečem prostoru, da omenimo le nekaj najbolj znanih. Tudi Ingmar Bergmann je svojo ustvarjalno pot začel prav z radijsko igro. Zgodovina slovenske radijske igre se bistveno ne razlikuje od evropske: začne se leta 1928, ko so slovenski gledališčniki začeli igrati tudi na - in za radio. Po prvem obdobju interpretacije slovenskih in svetovnih klasičnih dramskih besedil so se v drugi polovici 30. let začele pojavljati prve posebej za radio napisane igre, zlasti mladinske. In tudi za slovenski prostor velja, da so radiu namenjali svojo ustvarjalnost mnogi vrhunski slovenski pisatelji.

Ob siloviti prisotnosti, razvoju in popularizaciji najrazličnejših medijev vidnega so mnogi mislili, da je (bo) radijske igre enostavno konec. Pa očitno ni tako. Radijska igra je še vedno prisotna na vseh večjih radijskih postajah v Evropi in po svetu. Prix Italia vsako leto nagraduje najboljše evropske in svetovne radiofonske storitve. Radio Slovenija, program ARS, namenja radijski igri ne le spletne strani, temveč ima bogat zvočni arhiv z več kot 4500 posnetki radijskih iger. Prav tako se z zvočnim bogastvom ukvarja Slovenski gledališki inštitut.

Tudi na našem Radiu Trst A ima radijska igra številčno in umetniško zelo bogato ustvarjalno pot, ki pozna ne le dramaturgije malodane vseh pomembnih del slovenske in italijanske književnosti, ampak tudi bogat prikaz klasične in sodobne svetovne literature ter razvejeno paleto del naših besednih ustvarjalcev. Koliko ustvarjalnega zanosa in strasti stoji za vsem tem, koliko ur strokovnega in garaškega dela, si komajda zmremo sploh predstavljati. V tem smislu je skupina Radijskega odra opravila pomembno kulturno poslanstvo, ki se mu tudi v prihod-

nje ne misli odreči.

In v čem je draž te vrstici? se sprašuje Aleš Jan, dolgoletni režiser Radia Slovenije. "Pisava z zvokom je specifična vsega. Tej zakonitosti se mora podrediti ves krog ustvarjalnega postopka: avtor pri pisanju, dramaturg s pripravo besedila, režiser z idejnimi in izvedbenimi konceptom, teh-

nična ustvarjalna ekipa, igralci, programerji, in ko je igra narejena, tudi poslušalci in kritiki. V tem temeljnem krogu je veliko različnih ustvarjalnih poti, ki vsakemu ustvarjalcu ponujajo možnost dodatnega ustvarjanja. Zvok na področju govorne umetnosti v radijskem mediju je namreč posebnost, ki jo je težko primerjati z zvokom pri filmu ali v

gledališču. Tam je zvok namreč vedno v drugem planu v funkciji dopolnjevanja ali bogatenja, za vidnim dojemanjem, tu pa je dominanten in hkrati edini izpovedni in oblikovni način. Kaj se zgodi? Zvočna ustvarjalnost je namenjena poslušalcu. Posamezniku v množici ali zunaj nje, vendar vedno le enemu samemu. Ta posameznik si na osnovi slišane sam v svoji glavi ustvarja svojo podobo slišane. Sprejeto preide s poslušalčevim percepcijo v novo dimenzijo. In prav ta, eden, edini posameznik v množici, sestavljeni iz samih enih, edinih poslušalcev, je ciljna publika ustvarjanja in ustvarjalca radijske igre".

V četrtek, 10. novembra 2016, bo ob 17.00 v Narodnem domu v Trstu potekal simpozij o radijski igri. Kulturni dogodek se bo končal z nagrajevanjem natečaja za izvorno radijsko igro, ki ga je Radijski oder razpisal v spomin na dolgoletno igralko in režiserko Marjano Prepeluh in ki je natekel na zelo dober odziv. Verjeti hočemo, da bodo z nami vsi, ki so se ob naši radijski igri kdaj zasanjali, razjokali, nasmejali in predvsem zamislili.

Maja Lapornik

TRST SDGZ / Tako daleč, tako blizu

Izzivi digitalizacije in tehnološkega razvoja

Po okrogli mizi o vprašanju bega možganov, katere so se udeležili trije zamejski izobraženci, ki so poklicno pot poiskali v tujini (svetovalka za človeške vire Damjana Kralj, aktuar Gregor Zavaddal in ekono-

za strateški marketing pri družbi Mesa-Lab Fabio Neri iz Conegliana, veletrgovec, koroški rojak Josef Rutar, ki je letos tudi v Furlaniji Julijski krajini odprl trgovino pohištva, in gostinec ter turistični podjetnik Joško Sirk s priz-

drinila človeško roko, tako da resnični kapital podjetja zadobiva vse bolj obliko intelektualnega premoženja. Sodelujoči na okrogli mizi so nadalje izpostavili enkratne razvojne možnosti, ki jih ima naš pro-

Foto damj@n

mist Igor Guardiancich) se je Slovensko deželno gospodarsko združenje na drugem srečanju iz niza *Tako daleč, tako blizu* posvetilo poslovnim modelom v digitalni dobi.

Srečanje, ki sodi v okvir praznovanja 70. obletnice SDGZ, je bilo na sedežu poslovne šole MIB v Trstu, nastopili pa so uspešni podjetniki iz Italije, Slovenije in Avstrije. Pogovor je vodila priznana menedžerka, direktorica podjetja Bisnode Maria Anselmi, o svojih izkušnjah pa so spregovorili vinar Matjaž Četrtnič, ki je s števerjanskim rojakom Robertom Prinčičem ustekleničil čezmejno penino Sinefinis, gostinec z Bleda Jure Jezeršek, strokovnjak

nanega posestva La Subida. Prisotne sta uvodoma pozdravila direktor šole MIB Vladimir Nanut in predsednik SDGZ Niko Tenze, ki sta besedo prepustila profesorju poslovne organizacije na tržaški univerzi Francescu Venierju. Poglobil se je v pojem "industrije 4.0", to je digitalne preobrazbe, ki zaznamuje naš čas, in izpostavil, da je zdajšnja kriza kazatelj novega obdobja, ki ne bo imelo vezi s preteklimi delovnimi vzorci in ga bo zaznamovala intelektualna kreativnost na podlagi partikularnega znanja. Pri tem bo imela tehnologija odločilno vlogo, saj je nenadomestljiv del našega vsakdana in je na mnogih področjih že izpo-

stor Alpe-Jadran in je v marsičem premalo izkoriščen. Pri izoblikovanju novih poti razvoja pa mora nujno stopiti v ospredje sodelovanje, ki ima v skupni Evropi brez mejnih pregrad veliko lažjo pot, kot jo je imel pred leti. Naklonjeni geopolitični trenutki in digitalni razvoj ponujata torej podjetništvu trdne temelje, na katerih graditi uspeh.

Pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju načrtujejo v novembru še delovno srečanje z manjšinskimi gospodarskimi ustanovami in političnimi predstavniki, slovesna proslava ob 70-letnici združenja pa bo 21. novembra na sedežu tržaške trgovinske zbornice.

Mestna knjižnica Izola / Srečanje otrok Igraj se z mano!

V Mestni knjižnici Izola so si v oktobru obiskovalci lahko ogledali likovno razstavo z naslovom *Igraj se z mano!* Takšno je tudi ime mednarodnega festivala, ki z različnimi dejavnostmi spodbuja spoznavanje, druženje, prijateljstvo in sodelovanje med otroki, mladimi in odraslimi s posebnimi potrebami in večinsko populacijo

spod Boris Kononenko, ki vodi skupino Mladi Maj. V torek, 4.10. 2016, so razstavo slovesno odprli. Vabilu se je prijazno odzvala učiteljica Mateja Tomažič, ki uči otroke iz 2. razreda v OŠ Vojke Šmuc Izola. Prišli so tudi zvesti prijatelji knjižnice iz Varstveno delovnega centra Izola, Nives, Valtea, Karmen, Igor, Aleš, Aleks, Štefan in Fran-

vseh starosti. Razstavljenih je več kot 40 risbic, ki so jih prispevali otroci iz različnih krajev po Sloveniji in so nastale v projektu *Bodi umetnik*. Razstavo so v knjižnici pripravili v sodelovanju s Centrom Janeza Levca v Ljubljani, Društvom za kulturo inkluzije, v veliko pomoč jim je bil go-

ka, spremljala jih je gospa Mira Glintič. Po ogledu razstave so se v čitalnici posedli v krog. Nekateri varovanci iz VDC so se lepo predstavili in povedali, kaj radi delajo. Pogovarjali so se tudi o kuhanju, saj je Aleks iz VDC končal šolo za pomožnega kuharja. Pogovor o hrani so pope-

strili s pravljico *Ovčka, ki je prišla na večerjo*. Spomnili so se igrice iz vrta *Leti, leti, leti...* (muha, slon...), potem pa prisluhnili pravljici *Obisk*. Sledila je delavnica, v kateri so otroci in prijatelji iz VDC iz papirja naredili vsak svoje letalce in ga pobarvali. Letalca so otroci veselo metali v zrak in tekali za njimi. Za konec so se postavili v krog in z gibi in pesmico *Podaj roko, da zgradiva most* ponazorili prvo prijateljsko srečanje. Posladkali so se še z rozinami in odžejali s sokom. Dogovorili so se, da bodo do konca šolskega leta postavili novo razstavo slik, ki jih bodo narisali otroci in varovanci VDCja. Želite izvedeti, kaj so otroci in prijatelji iz VDC napisali v *Knjigo vtisov*? Preberite naslednje vrstice:

"Bilo je lepo. Igrica tudi zelo zabavna. Razstava mi je všeč. Konjiček je lep!" Nives, VDC Izola, 4.10.2016.

"Danes je bilo zelo lepo. Lahko bi večkrat imeli tako. Hvala za pravljice in igrice. Zelo smo veseli, da smo lahko prišli iz VDCja. Pozdravljamo vse. Lep dan še naprej". Valtea, Aleš, Mira

"Učenci 2. a smo si ogledali razstavo in dobili veliko idej za ustvarjanje. Ob tem smo se družili z gojenci VDCja, poslušali pravljice in zapeli novo pesem o prijateljstvu. Hvala za novo izkušnjo!" Gašper, Julija, Luka, Edi, Hana, Lija, Jure, Igor, Marko, Mateja, Vito, Brina, Maša, Lucija, Eli, Ivan.

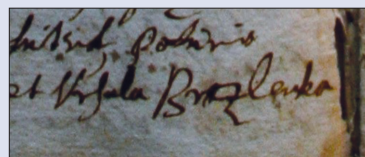
Špela Pahor

VIPAVSKI PRIIMKI (15)

BRECELJ

Brecelj je tako imenovani živalski priimek, tako kot Medved ali Volk. Pavle Merku' je namreč ugotovil, da gre za drobno živalco, brenclja oziroma obada ali natančneje govejega obada z latinskim imenom *Tabanus bovinus*. Prvi Brecelj je torej imel lastnost brenclja. Na katero so naši daljni predniki mislili, seveda ni povsem jasno. Obad ni tako tečen kot muha, ampak je bolj znan po piku. Med grabljenjem sena so bili obadi prav zoprni. Posebej za moške, ki so bili v polletni vročini goli do pasu. Verjetno bo vsak hitro našel kakega znanca s priimkom Brecelj, ki pika. Priimek je namreč precej pogost. Pikanje ne pomeni nujno samo "zafrkavanje" ali izzivanje, ampak ima lahko tudi povsem pozitiven pomen. Pikanje kirurga Erika Brecelja je za slovensko zdravstvo in njegovo koruptnost še kako koristno. Enako velja za pik časnikarja Aleša Brecelja v obliki knjige o iskanju resnice glede umora Stanka Vuka in Danice Tomažič.

Naj vendarle o brenclju povemo še kaj drugega, kot da se šalimo na račun njegovih pikov. Mogoče pa iz opisa najdemo kakšno novo informacijo? Brecelj zraste do tri centimetre v dolžino. Samice se prehranjujejo s krvjo goveda in drugih živali, pa tudi človeka. Kri potrebuje za beljakovine za razvoj jajčec, ki jih odlaga na rastlinje, največkrat na vlažnih travnikih in v bližini voda. Samci se prehranjujejo z nektarjem,

Zapis priimka Brecelj iz leta 1670, ko je za botro v Kamnjah bila Uršula Breceljka.

zadržujejo se bolj v gozdnatih območjih in so precej teritorialni. Brecelji torej sploh ne pikajo, ampak to počno izključno brencljevke. Brecelj ima velike sestavljene oči z zanimivimi progastimi barvnimi vzorci. Telo in krila so pri govejem obadu sivkasto rjave barve, velja pa za eno najhitreje letečih žuželk.

Na podlagi vsega tega se lahko seveda vprašamo, ali je prvi Brecelj dobil tak priimek zaradi velikih oči, ne pa zaradi pikanja? V Sloveniji živi 306 Breceljev, večina v Vipavski dolini in njeni okolici. Ali imajo vsi enega in istega prednika, še ni jasno, je pa precej možno. Dolež sta nekoliko raziskani dve gnezdi Breceljev, v Žapužah (župnija Šturje) in Gojačah (župnija Kamnje). V Gojačah najdemo tako že leta 1628 vpis krsta Tomaža Brecelja, sina Melhiorja in Jere. V najstarejših dveh krstnih knjigah župnije Kamnje najdemo priimek takole napisan: Brazil, Brecel, Brecela, Brecil, Brezel, Brezhil, Brezil, Brezill Brez, Brezill in Brizil. Breceljeve gospe pa so bile napisane kot: Brecolza, Brezcloucha, Brezelcha, Brezeleka, Brezeleucha, Brezelouka, Brezilauka, Brezleucha, Brezleuka, Brezlevka, Brezlouka in

Brizlovka. Priimek je izpisal Peter Pavel Bratina.

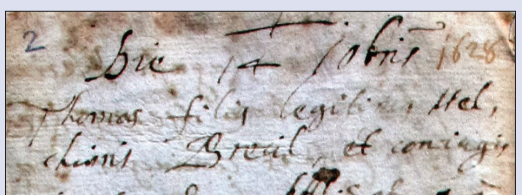
Tako daleč v zgodovino pri žepovskih Breceljih za zdaj še ne moremo. Najstarejša krstna knjiga za Ajdovščino in Šturje, ki jo hrani Škofjiski arhiv Koper, je namreč šele od leta 1708 naprej. Za njeno predhodnico,

krstno knjigo za Ajdovščino in Vipavo iz let 1671-1708, ki je bila nekoč v župnijskem arhivu Vipava, namreč zdaj ni jasno, kam se je za ložila. Upamo le, da ni dobila nog in tako kot nekaj drugih starih knjig pristala v kaki družinski zbirki povojnih funkcionarjev.

Žepovskih Breceljev je precej. Pred dvestoletjema je v vasi živelo pet družin. Del vasi, kjer je živela družina Brecelj sredi 18. stoletja, se imenuje Brecelji. Tam je na številki 36 takrat živel Luka Brecelj, ki se je poročil z Marijo Slokar. On je daljni prednik skorajda vseh Breceljev, ki so v javnosti bolj znani. Njegov pra-pravnuk

je bil v Žapužah rojeni zdravnik, publicist in politik Anton Brecelj (1875-1943), ki je bil med ustanovitelji Katoliškega tiskovnega društva (KTD). Znana sta tudi njegova sinova, zdravnik in akademik Bogdan (1906-1986) ter povojni visoki jugoslovanski politik Marijan (1910-1989). Njuni bratranci, otroci najmlajšega brata Jožefa, ki so ostali v Žapužah na domačiji pri Kovaču, so tudi svetovnoznanostni ostali v demokratičnem taboru. Med drugo svetovno vojno se je nad njimi zgodil znani pomor, ki se ga je s spominskimi mašami vsako leto spominjal preživeli brat duhovnik Bogomil (1925-2011). Poletni 1944 so partizani umorili njegovi sestri Marijo (1914), An-

Najstarejša omemba priimka Brecelj je iz Gojača, kjer je bil leta 1628 rojen Tomaž Brecelj. Dragoceno krstno knjigo župnije Kamnje hrani Škofjiski arhiv Koper.

gelo (1916), brata Martina (1930), očeta Jožefa (1885) in sestrično Stanislavo (1922). Le-ta je bila ena od 13 otrok Antonovega in Jožefovega brata Venceslava. Znani osebnosti sta tudi Venceslavova vnuka. Časnikar Martin (1953) in učitelj Aleš (1951), pra-pra-pra-pravnica Luka Brecelja sta bila rojena v Buenos Airesu, potem pa se je družina preselila nazaj na rodno grudo in se naselila v Devinu.

In memoriam

Ana Saksida

V ponedeljek, 24. oktobra 2016, so sorodniki, prijatelji in znanci pospremili na zadnjo pot na glavno goriško pokopališče Ano Saksida, sestro pesnice, pisateljice in kulturne delavke Zore Saksida (1921-2016). V njeni družini je bilo 16 otrok, zdaj jih je živih še pet, štiri sestre, od teh je ena redovnica, sestra Veronika, in brat. Pokojna Ana Saksida je delila usodo vseh tistih Slovencev, ki so se po vojni odselili v Združene države Amerike v upanju na boljše delovne pogoje. Dolga leta je bivala čez

smrt Cirile. Zadnji dve leti svojega življenja je Ana Saksida zaradi bolj šibkega zdravlja preživela v Zavodu Marijinih sester čudodelne svetinje v Gorici. Pogrebno mašo v cerkvi sv. Ivana v Gorici in pogrebni obred na goriškem pokopališču je vodil župnijski upravitelj Slovenskega pastoralnega središča v Gorici Marijan Markežič. Sestram, bratu in ostalim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje tudi vsi pri Novem glasu, saj je bila Ana Saksida naša zvesta bralka.

IK

Ob prazniku Vseh svetih tudi drugi dogodki spominjanja na mrtve

Država naj bolj sodeluje pri ugotavljanju resnice o povojnih pobojih, žrtvah in odgovornih zanje!

V Sloveniji so tudi letos, kot zmeraj v preteklosti, na praznik Vseh svetih ganljivo počastili mrtve na pokopališčih in tudi na novo odkritih grobiščih oziroma moriščih, ki so boleča dediščina naše preteklosti. V zavesti ljudi pa se je utrdila resnica, kot jo je v reviji Ognjišče utemeljila bralka Gabrijela z mnenjem, "da smo se včasih veliko lepše poslavljali od mrtvih". Prepričljivo in z argumenti ji je odgovoril urednik, Franc Bole. Glede upepeljevanja umrlih, kjer smo Slovenci na vrhu od vseh evropskih katoliških držav, je zapisal, "da če Cerkev ne prepoveduje upepeljevanja mrtvih, to ne pomeni, da ga zagovarja. Nekaj bolj naravnega se nam zdi, kar je Cerkev delala skozi stoletja, da se telesa rajnih pokopljejo v zemljo, ker so tudi iz zemlje vzeta. Na sodni dan bo vsako telo dobilo svojo dušo in vsaka duša svoje telo". V začetku novembra, najbolj na praznik Vseh svetih oziroma na Dan mrtvih, kot so v prejšnji državi poimenovali 1. november, so bila pokopališča polna ljudi, ki so prišli na grobove svojih rajnih. V Cerkvi pa opozarjajo, "da našim pokojnim ne pomagamo s tem, da prinesemo na grobove obilico rož in sveč. Bolj pametno in tudi krščansko bi bilo, če bi dali več za maše ali zmolili kakšen rožni venec več za naše pokojne. Darovanje za maše za pokojne se žal vedno bolj izgublja. Duhovniki v Sloveniji ne dobivajo nobene redne plače, tako da maše za mnoge zagotavljajo edini najbolj redni dohodek.

V Sloveniji je bilo v prazničnem obdobju okoli 1. novembra tudi več drugih dogodkov, ki so se nanašali na mrtve, pa tudi na žive ljudi, in celo na še ne rojena bitja. Žal, pa je bilo v nekaterih zaznati tudi politiko in primere verbalnega obračunavanja med udeleženci. Začelo

se je s predvajanjem filma oziroma filmčka z naslovom *Čudež življenja*. Prikaže razvoj zarodka v maternem telesu in ta razvoj opisuje kot čudež, pri tem pa navaja znanstvena dognanja, kaj vse se razvija v zarodku. Nikjer ni, denimo, nobene besede o umetni prekinitvi nosečnosti, to je o splavu. Triminutni filmček so predvajali na pročelju frančiškanske cerkve v Ljubljani, a je vzbudil proteste in negodovanja posameznih znanih in vplivnih oseb, ki so celo zahtevali prepoved predvajanja. Šlo je torej za zahtevo in grožnjo s cenzuro. In to leta 2016 v demokratični Sloveniji! Prednjacič je ljubljanski župan Zoran Jankovič, ki filmčka, kot je sam priznal, sploh ni videl. Odgovorni urednik revije Ognjišče Božo Rustja je zapisal, "da gre za podzavestno ponavljanje totalitarne vzorca iz preteklosti. Ponovil ga je ljubljanski župan Zoran Jankovič, ki je v demokraciji obnovil vzorec tistih, ki so ga postavili na oblast, in jim zdaj očitno mora vračati usluge. Najbrž pa je ljubljanskemu županu omenjeni totalitarni vzorec tako v podzavesti, da je kar sam privrel na dan". Župana Zorana Jankoviča so seveda podprli vsi provladni mediji, tudi javna TV Slovenija in komer-

cialna POP TV, pa še tisti na spletu. Tako je internetni portal, ki se hvali z največjo obiskanostjo, filmček označil kot delo proti splavu, čeprav v njem, kot že zapisano, splav sploh ni omenjen. Toda osrednji dogodek s pomembnimi razsežnostmi je potekal 27. oktobra s pre-

nosom prvih, okoli 800 žrtev povojnih pobojev v Hudi Jami pri Laškem na pokopališču Dobrava pri Mariboru. Tam so jih slovesno in uradno pokopali ter jim s tem vrnilo največji del njihovega dostojanstva. Posmrtni ostanke pobitih iz Hude Jame sicer že tri tedne prevažajo v Maribor na uradni pokop, postopek izkopa, prenosa in pokopa vseh žrtev, ki jih je po zdajšnjih ocenah okoli tri tisoč, a se mnogi bojijo, da jih je še veliko več, pa bo predvidoma končan do konca leta 2017. Vsi govorniki na slovesnosti ob pokopu

žrtev iz Hude Jame pri Laškem, na pokopališču Dobrava pri Mariboru, so opozarjali na nujnost sprave in pomiritve v Sloveniji. Vendar se zdi, da lahko predvsem poudarimo najbolj aktualne in prepričljive posege. Predsednica Hrvaške Kolinda Grabar-Kitarović se je pred vdom v zlovesčo Hudo Jamo prekrizala in potem dejala: "Prišla sem se pokloniti vsem Hrvatom in vsem drugim žrtvam množičnih pobojev s strani komunističnega režima po drugi svetovni vojni. Vsaka žrtev zasluži pieteto in danes je dan, ko se moramo v miru in z dostojanstvom pokloniti žrtvam. Zgodovinsko resnico o pobojih pa je treba ugotoviti, ker je potrebna za boljše prihodnost". Slovenski predsednik Borut Pahor je ponovil svoje že večkrat izrečeno mnenje, "da sprava ni enkratni dogodek, je stanje duha. Pomemben in zelo stvaren je bil govor Petra Sušnika, predsednika Nove slovenske zaveze. Povedal je, "da razumevanje pokopa žrtev iz Hude Jame zahteva premislek o vrednotah slovenskega naroda, ki je politično in ideološko razdeljen, ker nekateri zločina ne vidijo in ne priznajo. Sicer pa vir delitve niso človeška trupla, ki iz 600 in več prikritih morišč prihajajo na površje. Vir delitve tudi niso tisti, ki

ta morišča odkrivajo ali obeležujejo. Vir delitve je odnos do zločina, ki je te žrtve in morišča povzročil". Predsednik državnega zbora Milan Brglez je bil edini govornik, ki je odstopal od duha strpnosti in pomiritve, prevladujočega med drugimi udeleženci slovesnosti ob

pokopu žrtev. Izrazil je namreč dvom v pietetne namene dogodka, "ker je zanj iz pietete delati politične točke nedopustno in nesprejemljivo". Spominjam, da se je Milan Brglez kmalu po izvolitvi za predsednika parlamenta kompromitiral s trditvijo, da so bili povojni poboji utemeljeni in upravičeni zato, ker so bili skladni z naravnim pravom. Mnogi menijo, da se je s pokopom žrtev iz Hude Jame začel proces bolj resničnega in odgovornejšega obravnavanja naše preteklosti. Pri tem pa bi morala bolj in s konkretnimi dejanji sodelovati tudi država, najprej vlada in Državni zbor. Konkretno predloge, ukrepe in zahteve je sprejela in objavila komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci. V bistvu gre za zahteve, da država sodeluje pri ugotavljanju celotne resnice o povojnih pobojih in njihovih žrtvah, pa seveda tudi o odgovornih za poboje.

In zdaj sprememba turobnih razmišljanj. Komentatorka tedenskega magazina Reporter Maja Sunčič je razmišljala, kdo je slovenski Donald Trump. Po njenem je to ljubljanski župan Zoran Jankovič, ki je edina prava različica Trumpa. To, da je več kot očitno zaradi neverjetne podobnosti med spolnimi aferami republikanskega predsedniškega kandidata in ljubljanskega župana. Kljub temu pa slovenski levičarski mediji Trumpa in Jankoviča obravnavajo povsem drugače. Hinavsko se zaletavajo v Trumpa, obešajo njegovo spolnost na veliki zvon in kot papiga ponavljajo, da zaradi tega ni primeren za novega predsednika ZDA. Hkrati so slepi za Jankovičevo novo spolno afero, zaradi katere je bil tudi ovaden. Vendar pa ga slovenska levičarska javna občila niso pozvala k odstopu.

Martjan Drobež

Ob odkritjih in objavah sodelavcev zloglasne Udbe

Ali je Lajovičeva knjiga Udba net res prava slovenska hobotnica?

V medijih zadnje čase močno odmevajo odkritja in objave imen sodelavcev zloglasne Udbe, pri čemer se avtorji navedenih tekstov sklicujejo tudi na knjigo *Udba net*, ki naj bi nastala na podlagi podatkov, ki jih je leta 2003 objavil na spletni strani slovenski rojak iz Avstralije g. Dušan S. Lajovic. Gre namreč za nekaj sto strani dolg poimenski seznam domnevnih sodelavcev Udbe, ki je potem končal tudi v knjigi, ki je nastala na tej osnovi. Izid knjige je bil pospremljen z velikim pompom, da bo namreč to knjižno delo, ki naj bi razgaljevalo slovensko hobotnico, pokopalo marsikoga na slovenski politični sceni.

Knjiga je zbudila tudi mojo pozornost, vendar sem pri njenem prelistavanju razočaran ugotovil, da ni v njej nikogar od udbovcov, ki so tudi mene naskakovali, in ki imajo svoja imena, ter so še vedno med nami. Prav tako ni bilo v knjigi imen nekaterih mojih znancev, ki so se javno hvalili s sodelovanjem z Udbo. Eden izmed njih se je kdaj pa kdaj celo pobahal s pištolo za pasom. Sem pa v njej našel sebe, ki sem se dolga leta otepal pritiska, da bi sodeloval z Udbo. Ob nekem takem razgovoru sem se v prostorih »Velikega brata« celo zapletel v fizični obračun s preveč nasilnim spraševalcem, bil zaradi objavljanja mojih kritičnih stališč do režima in njegovih predstavnikov z velikim hrupom izključen iz partije, pa zaradi

nekooperativnosti dobesedno vržen s podjetja na cesto, končal pred sodišči z zahtevo tožilstva po dveh letih zapora ipd. Prav tako sem presenečen našel v Lajovičevi knjigi bratranca duhovnika, ki si je v prerivanju z Udbo prislužil nekaj mesecev zapora. Ali pa npr. nekaj uglednih izobražencev, ki so se v življenju pogumno izpostavljali proti nedemokratičnemu režimu,

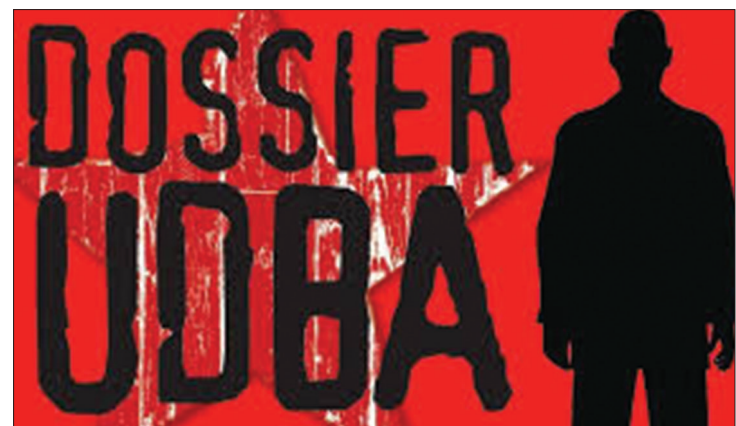

občutili njegovo trdo pest in kasneje, ob padcu sistema, soustvarjali slovensko politično pomlad. Zato ocenjujem, da je Lajovičeva knjiga, verjetno brez njegove vednosti, bolj poslednji udarec z repom te pošasti, ki se je imenovala Udba. Neko do je našel način, da je poslal v promet seznam resničnih in domnevnih zunanjih sodelavcev Udbe, iz katerega

bil vsiljen razgovor in po njem je nastala, večinoma brez tvoje vednosti, zabeležka, ki je potem romala v Udbin arhiv. V njej si npr. na začetku dobil šifro kontaktne osebe ali kaj podobnega. V mojem primeru se je verjetno to zgodilo, ko sem kot študent že v prvi polovici šestdesetih let med prvimi neprestanu rinil v inozemstvo, na delovno prakso v Belgijo, na trgatve v študentski kamp v Provanso, na avtostop turneje po Evropi ipd. Za odhod v tujino pa je bil takrat, ob vstopnem vizumu v tujo državo, potreben tudi izhodni vizum iz Jugoslavije. In pred sleherno izdajo izhodnega vizuma si bil pozvan na razgovor "s tovarišem", ki ti je odpredaval zgodbo o sovražnikih države in ti oddržal tudi pridigo o dolžnosti državljanov, da pomagajo varovati državo pred navedenimi nevarnostmi. Povsem nedolžno in prepričljivo, mar ne? Seveda je bil razgovor pospremljen z namigom o možnem napredovanju ali pa grožnjo, da bi tvoje nesodelovanje lahko vplivalo tudi na tvojo kariero. Vsakdo se je iz teh klešč vlekel ven, kot je vedel in znal. Z izmikanjem, polovičnimi obljubami, lahko tudi zelo odklonilno itn. Končno pa so bili, kot povsod, tudi med udbaši ljudje, ki so razumeli stisko, v katero so spravljali svoje

pa so bili izločeni vsi pravi, poklicni udbaši, in v katerem so bila navedena le imena nesrečnikov, ki jih je Udba naskakovala. Kajti, čim si količkaj zaštrlel v družbi, ti je bil vsiljen razgovor in po njem je nastala, večinoma brez tvoje vednosti, zabeležka, ki je potem romala v Udbin arhiv. V njej si npr. na začetku dobil šifro kontaktne osebe ali kaj podobnega. V mojem primeru se je verjetno to zgodilo, ko sem kot študent že v prvi polovici šestdesetih let med prvimi neprestanu rinil v inozemstvo, na delovno prakso v Belgijo, na trgatve v študentski kamp v Provanso, na avtostop turneje po Evropi ipd. Za odhod v tujino pa je bil takrat, ob vstopnem vizumu v tujo državo, potreben tudi izhodni vizum iz Jugoslavije. In pred sleherno izdajo izhodnega vizuma si bil pozvan na razgovor "s tovarišem", ki ti je odpredaval zgodbo o sovražnikih države in ti oddržal tudi pridigo o dolžnosti državljanov, da pomagajo varovati državo pred navedenimi nevarnostmi. Povsem nedolžno in prepričljivo, mar ne? Seveda je bil razgovor pospremljen z namigom o možnem napredovanju ali pa grožnjo, da bi tvoje nesodelovanje lahko vplivalo tudi na tvojo kariero. Vsakdo se je iz teh klešč vlekel ven, kot je vedel in znal. Z izmikanjem, polovičnimi obljubami, lahko tudi zelo odklonilno itn. Končno pa so bili, kot povsod, tudi med udbaši ljudje, ki so razumeli stisko, v katero so spravljali svoje

žrtve, in niso nategovali vrvi. Če so se ta srečanja nadaljevala in dobila svojo dinamiko, se ti je lahko začetna šifra spreminjala. Če si iz kakršnegakoli razloga bil kooperativen, si lahko dobil šifro takega ali drugega sodelavca. Če pa si naloge vztrajno odklanjal, si verjetno postal "opuščen vir", "opazovan" in tako naprej. Redko komu je bilo prijetno, ko se je znašel pod temi pritiski. In še najmanj tistim, ki so klonili in pristali na sodelovanje. Poznam celo primer prijatelja, ki je pod-

pisal sodelovanje z Udbo, bil postavljen pred grde zahteve in pritiske, vbežal z družino v tujino in še tam po sreči ušel dvema poskusoma ugrabitve. Zato je lahko strahotna krivica, če človeka zaradi navedbe v knjigi ali zaradi siceršnje stigmatizacije z udbašem vnaprej obsojamo, ne da bi poznali njegovo zgodbo. Tudi sicer človek ne sme lahkomišelnno obsojati drugih, ker ne ve, kako bi se sam obnašal pod podobnimi pritiski. Lahko je biti demokrat danes, ko za to ni več potrebno nobeno herojstvo. Pod totalitarnim režimom pa je bilo javno izražanje svojih demokratičnih in protirežimskih stališč obravnavano kot napad na družbeno ureditev ter

se je to končalo pred sodišči ali v zaporu.

Zato menim, da je Lajovičeva knjiga prej knjiga žrtev Udbe, kot pa knjiga o slovenski hobotnici. Zdi se mi pa, da so bili podatki o pravi hobotnici pred nekaj desetletji objavljeni na spletu ter naj bi temeljili "na podatkih iz Dokumentacijskega centra revije Mladina" in bili dopolnjeni "z informacijami iz zapisov na zadnji strani Nedela, Slovenskih novic in drugih, večinoma javno dostopnih virov". To

je 226 strani domnevnih pripadnikov Udbe, z imeni in priimki, z njihovo funkcijo v hobotnici in številnimi drugimi osebnimi podatki in karakteristikami. Tam nisem zasledil kakih nesrečnikov iz Lajovičeve knjige, saj je

Udba, ko je potisnila Lajovičevo knjigo v promet, svoje ljudi očitno zavarovala pred javnim linčem. V tej drugi hobotnici pa je cela plejada znanih obrazov, z "Velikim bratom" na čelu, ki nam že desetletja vedrjo na politični in družbeni sceni, v glavnem z leve strani slovenskega političnega prizorišča, ter jim udbaštvo dobesedno gleda z obraza ven. Pa tudi pri tej množici ljudi, ki poosebljajo strašujoče mračne globine naše družbe, je treba biti previdni, ker so med njimi tudi taki, ki so se v preteklosti in se še danes pogumno izpostavljajo z razgaljevanjem naše družbene nesnage.

Milan Gregorič

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (38)

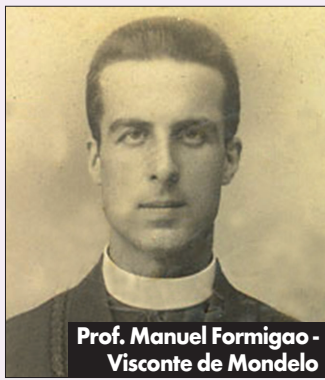
Mariza Perat

Četrtek 13. septembra - 5. prikazovanje

Ugrabitev otrok s strani oblasti je dosegla ravno nasprotno, kar so te želele. Namesto da bi ljudje prenehali hoditi v Globel, so se zdaj njihova romanja še ojačila, saj sta trdnost in stanovitnost vidcev ob zaslišanjih in groznjah prepričanje ljudi o resničnosti prikazovanj še bolj utrdili, saj si brez nadnaravnega posega take stanovitnosti ni bilo mogoče razlagati.

Dne 13. septembra je v Globel prišlo na tisoče ljudi. Očividci pripoveduje, da je na poteh in bližnjicah, ki so vodile v Globel, kar mrgolelo ljudstva, ki se je v veliki zbranosti in pobožnosti podajalo na kraj prikazovanj.

Malo pred poldne so dospeli vidci. Množica je bila tolikšna, da so se ti komaj prebili skoznjoo. Lucija v svojih Četrth Spominih piše: "Ko se je bližal čas, sem se skupaj s Franciškom in Hijacinto podala na kraj prikazovanj. Na vseh cestah je bila tolikšna gneča, da smo se le s težavo prerivali dalje. Nekateri so zlezli celo na drevesa in na zidove, da so nas lahko videli. Tu ni bilo več nobenega človeškega obzira. Mnogi, tudi gospe in gospodje, so se skozi gnečo prerili do nas, poklekali v cestni prah in nas prosili, naj Božji Materi predložimo njihove potrebe. Tisti, ki niso mogli do nas, so nam kar od daleč klicali, naj tudi njihove prošnje položimo pred Božjo Mater."

Prof. Manuel Formigao - Visconte de Mondelo

"Za božjo voljo, prosite Našo Gospo, naj ozdravi mojega pohabljenega sina... mojega, ki je slep... mojega, ki je gluhi... da bi se moj mož vrnil iz vojske... da bi se velik grešnik spreobrnil... itd. itd.

V teh prošnjah se je razkrivala vsa revščina; vsa beda ubogege človeštva. Končno smo le dospeli v Globel in tu skupno s prisotnimi molili rožni venec. Kaj kmalu smo opazili odsev luči in Marija je stala pred nami.

Pripravi, računajo, da je bilo do 20.000 oseb, so poklekli in glasno molili. Medtem je nebeška Gospa priporočila, naj vsi še naprej molijo rožni venec, da tako izprijosijo konec vojne, nakar je dejala: "Oktobra bo prišel naš Gospod. Videli boste Žalostno Mater Božjo in Karmelsko Mater Božjo ter sv. Jožefa z Detetom Jezusom, da bosta blagoslovlila svet". Zatem je še dodala:

"Bog je zadovoljen z vašimi žrtvami, vendar noče, da spite z vrvo. Nosite jo samo podnevi!" Otroci so si namreč, kot pokoro za spreobrnjenje grešnikov, poleg drugih žrtev, med katere je spadala tudi ta, da so svojo malico dajali ovcam, omislili tudi to, da so okrog pasu na goli koži nosili vrvi, s katero so tudi spali.

Lucija je tedaj nebeški Gospe predložila prošnje ljudi. "Da, nekatere bom uslišala, drugih pa ne", je odvrnila Gospa. "Oktobra bom naredila čudež, da bodo lahko vsi verovali". "Pri teh besedah", pravi Lucija, "se je Gospa dvignila in počasi izginila".

Prikazovanje so spremljali nekateri izredni pojavi, ki so bili še bolj vidni kot pri prejšnjih prikazovanjih. Točno opoldne, ob uri, ko se je Gospa prikazovala, so vsi navzoči lahko opazili, da se je sončna svetloba, kot se je to dogajalo tudi pri drugih prikazovanjih, zmanjšala, okolica pa se je odela v rumeno barvo. Prav tako so vsi lahko videli svetlobno kroglo, ki se je, kot je napisal očividci, "preko nebesnega svoda počasi in veličastno pomikala proti zahodu". Hrastič in vidce je obdal bel oblak, z neba pa so se usipale drobne bele rože, ki pa so se razblinile prej, kot so

prišle do tal. Poročajo, da se je ta pojav ob velikih romanjih še večkrat ponovil.

Videnje je trajalo približno deset minut, nato je svetlobna krogla preko nebesne sinjine izginila v smeri proti vzhodu. Sonce je spet zadobilo svoj sijaj, vse prisotne pa je zajelo veliko veselje, saj so se lahko znova prepričali o resničnosti Marijinih prikazovanj v Irijski globeli.

Zdaj se je za vidce pričela zanimati cerkvena oblast. Med osebami, ki jim je bila poverjena naloga, da dogodke preiščejo, je bil tudi učeni dr. Manuel Fornigao, s privzetim imenom Visconte de Mondelo, profesor bogoslovja v patriarhalnem semenišču v Lizboni. Zaradi svoje prijaznosti in nevsiljivosti si je takoj pridobil zaupanje vidcev in njihovih družin.

Prvo zaslišanje je potekalo 27. septembra 1917. Lucija, Francišek in Hijacinto so, vsak posebej, na zastavljena vprašanja jasno in točno odgovarjali. Profesor Fornigao je pri tem lahko ugotovil, da se odgovori vseh treh vidcev do potankosti ujemajo.

Znova je vidce zaslišal 11. oktobra, dva dni pred zadnjim prikazovanjem. Vse njihove odgovore si je zapisal, prav tako si je zapisal celoten potek prikazovanj. Prof. Fornigao velja zato za prvega fatimskega zgodovinarja.

Sobota - 13. oktobra 1917 - 6. prikazovanje Medtem se je bližal težko pričakovani 13. oktober, dan, ko naj bi se zgodil napovedani čudež. Tudi v glavnem mestu Lizboni so vsi časopisi poročali o tem in tako se je tega dne v Irijski globeli zbralo okrog 70.000 oseb, nekateri so jih cenili celo na preko sto tisoč.

Vse poti, ki so vodile v Globel, so bile natlačene z ljudstvom in vovozih, vmes pa so bili tudi avtomobili, ki so jih nekateri takrat prvič videli. Vreme je bilo mrzlo, ves čas je tudi lilo, da se je vsa Globel prekrila z blatom. Kljub temu so v Globel mnogi prišli bos in ves čas zbrano molili rožni venec. Bili pa so tudi taki, ki so se v Globel podali z izrecnim namenom, da vidce razkinkajo in tako dokažejo neresničnost njihovih videnj.

Malo pred poldne so dospeli vidci in se skozi gnečo prerili do hrastiča, nad katerim se jim je Marija prikazovala.

Točno opoldne je Lucija zaklicala:

"Prihaja!"

Pripravi so opazili, da je vidce trikrat obdal bel oblak in se nato trikrat dvignil kot kadilo.

Lucija je vprašala:

"Kaj hočete od mene?"

"Hočem ti povedati", piše Lucija v Četrth Spominih, "naj tu Meni na čast postavijo kapelo. Sem Gospa rožnega venca. Ljudje naj vsak dan rožni venec še naprej molijo. Vojna se bo končala in vojaki se bodo kmalu vrnili na svoje domove". "Marsikaj bi Vas še rada prosila: da bi ozdravila bolnike, spreobrnila nekatere grešnike..."

"Nekatere bom uslišala, drugih ne. Morajo se poboljšati in prositi odpustanja za svoje grehe".

Njeno obličje se je razžalostilo in pristavila je: "Naj ne žalijo več Boga, našega Gospoda, ki je že tako preveč žaljen!"

"Kako ljubezniva tožba, kako nežna prošnja", piše Lucija v Drugih Spominih. "O, če bi ta klic mogel odmevati po vsem svetu in bi vsi otroci naše nebeške Matere prisluhnili njenim besedam!"

/ dalje

ZKB Odprije pospeševalnika ZKB starter v Trstu

Pomoč mladim in investicija v prihodnost

Gre za novo pridobitev, ki bo v prvi vrsti najbolj koristna za mlade. Gre za pridobitev, ki bo mladim pomagala pri danes večkrat zelo težkem vstopu v svet dela in iskanja službe. Predvsem pa bo to pridobitev, ki bo mladim omogočala razviti potencial in podjetniškega duha. V te ugotovitve bi lahko strnili odprtje podjetniškega pospeševalnika ZKB starter v sredo, 26. oktobra. Poenostavljeno, gre za uradniške prostore, ki bodo odslej z brezplačnim najemom na voljo mladim podjetnikom.

Za to je poskrbela Zadruga kraška banka, ki je v palači Kalister, nedaleč od tržaške železniške postaje, uradno predala namenu prostore, v katerih je bil pred časom njen tržaški sedež. V prijetnem jesenskem popoldnevu je pred številnimi udeleženci najprej spregovoril predsednik ZKB Adriano Kovačič. Zahvalil se je vsem, ki so pri projektu sodelovali, in pozdravil vse institucionalne goste, ki so se udeležili odprtja. Ob tem je poudaril, da je odprtje le prvi korak obsežnejšega projek-

ta, ki je dolgoročni in razvejen. "Hkrati", je še dodal Kovačič, "želi banka tako priskočiti na pomoč mladim, ki jim je treba prepuščati priljubljeni in odgovornosti. To je

Foto damij@n

pomembno za razvoj naše skupnosti in za razvoj mesta".

Besedo je nato prevzel vodja projekta ZKB starter Andrej Gruden. Poudaril je, da so se pri ideji zgledovali po zadrugi iz Manzana, ki je podobna Factory, izpeljala pred časom v Vidmu. Zadruga kraška banka se je tega lotila februarja 2015. Nastal je projekt ZKB Starter, v sklopu katerega je

slovenska banka v prostorih palače Kalister uredila 7 pisarniških prostorov, ki jih bo mladim podjetnikom po eno leto oddajala zastonj. ZKB želi tako pomagati

start-upom in drugim podjetniškimi idejami, ki jih uresničujejo mladi pod 35. letom starosti. Ob ločenih pisarnah je tudi nekaj skupnih prostorov, ki omogočajo izmenjavo mnenj in izkušenj med snovalci različnih

podjetniških idej. Zelo povedno je v tem primeru tudi geslo "Začeti skupaj". Geslo je namreč v prvi vrsti spodbuda k skupnemu reševanju začetnih težav, ki se pojavljajo pri zagonu podjetij.

Ob sklepu svojega posega je Gruden še opisal zgodovino družine Kalister, ki je zgradila palačo, v kateri je danes zaživel ZKB starter. V začetku 19. stoletja je Janez Nepomuk, najbolj poznan pripadnik družine Kalister z izrazito podjetniško žilico, začel izjemno trgovsko kariero na osi Postojna-Ljubljana. Kaj kmalu ga je podjetniška pot pripeljala v Trst, kjer je začel v ladjarski industriji in nato močno razširil svoje dejavnosti. Po smrti Janeza Nepomuka je njegovo delo nadaljeval nečak Franc Kalister, ki je zgradil tržaško palačo.

Pred svečanym rezom traku je spregovoril še resorni odbornik na tržaški občini Giorgio Rossi, ki je pohvalil pobudo banke in poudaril zavezo mesta, da ustvarja priložnosti za mlajše generacije. Ob rezanju traku, ki sta ga opravila Rossi in predstavnik mlajših podjetnikov, se je slavje nadaljevalo v notranjosti prostorov z zdravico in ogledom novih prostorov.

kil

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (130)

ZDRUŽENJE NATUROPATOV SLOVENIJE razpisuje LIKOVNI NATEČAJ POSTANI RAZISKOVALEC "Najdi sporočilo, ki ti ga puščajo predniki"

Združenje naturopatov Slovenije vabi vse 5. razrede osnovnih šol v Sloveniji in zamejstvu, da se vključijo na natečaj Postani raziskovalec - Najdi sporočilo, ki ti ga puščajo predniki. Namen natečaja je v otrocih vzbuditi odgovornost za svoje zdravje, kajti le mi sami smo tisti, ki lahko največ prispevamo, da se ravnovesje v telesu ne poruši. In če se že poruši, lahko vso pomoč najdemo v neinvazivnih naravnih metodah, ki so nam vedno pri roki. Le voljo je treba zbrati, zavijati rokave in "delati"! Postani raziskovalec - najdi sporočilo, ki ti ga puščajo predniki je oblikovni/likovni natečaj z izdelavo izdelkov na temo ohranjanja zdravja in z denarno nagrado Benedict Lust v znesku 2.000 evrov, ki jo prejme šola z najboljšim izvirnim izdelkom. Deset najboljših izdelkov bo razstavljenih na 2. Naturopatskem kongresu, ki bo potekal v soboto, 1. aprila 2017, v Ljubljani. Dogodek je izjemen za Slovenijo, saj bodo predavali uveljavljeni naturopati iz evropskega in svetovnega prostora. Absolutnega zmagovalca iz ožjega kroga desetih izdelkov bo izbrala mednarodna komisija, nagrado pa bo podelila predstavница World Naturopathic Federation. Na natečaj se do 30. novembra 2016 lahko pod vodstvom mentorja prijavijo 5. razredi osnovnih šol iz Slovenije in zamejstva. Iz iste šole se lahko prijavijo največ ena skupina. Od učencev se pričakuje, da jih bo njihov razi-

skovalni in radovedni duh tako pripeljal do starih in mogoče tudi novodobnih odkritij, ki omogočajo krepitev človeka od znotraj navven. Otroci naj obiščejo najstarejšega krajana, babico ali dedka, lahko prosijo za pomoč osebje v bližnjem domu za ostarele. Iz razgovorov bodo spoznali, kako so nekoč celili rane, odpravljali glavobole, zbijali vročino, blažili bolečine, opekline in otekline. Kako so pozdravili razne bolezni in okužbe. Katero zelišče je bilo najbolj učinkovito, kakšna obloga, obliv, čaj, kakšna športna tehnika in osebna telesna vadba. Skratka, kako so si pomagali in kateri naravni pripravek je bil najbolj učinkovit in če ga še zdaj uporabljajo. Možnosti je skratka veliko, kako priti do vsebine za natečaj. Potem pa nastopi ustvarjalnost in izvirnost skupine otrok pri predstavitvi osvojenih informacij in spoznanj. Izdelali bodo plakati s predstavitvijo, kot je razvidno iz navodil.

Fotografije plakatov bodo objavljene na Facebook strani Združenja naturopatov Slovenije. Obiskovalci te strani bodo lahko "všečkali" njim najlepše in najbolj izvirne fotografije plakatov. Na ta način bo izbranih 10 plakatov, ki bodo dobili največ "všečkov" in bodo razstavljeni na 2. Naturopatskem kongresu. A le eden izmed njih bo potem absolutni zmagovalac. Za dodatne informacije smo dosegljivi na e-pošti: zdruzenje-naturopatov@naturopatija.org ali na telefonski številki 041 960 158 (ga. Alja).

Veselimo se Vašega sodelovanja na natečaju in Vas prijazno pozdravljamo.

Erika Brajnik,

Predsednica Združenja naturopatov Slovenije

NOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredištv v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.euUredištv v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.euUprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.euwww.noviglas.euTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Ogllaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebnostne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo

za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh. Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v ponedeljek, 31. oktobra, ob 14. uri

Pridejo leta, ko greš za spomini ...

Planine nad Ukvami (2)

Ukve so lepe že, ko se mimo njih pelješ po glavni prometnici. Hiše ob vodi, v tipičnem slogu, ki je značilen za trbiško območje, barvane pločevinaste strehe, živahne fasade, v ozadju cerkev z nizkim, širokim, rekla bi skoraj čokatom zvonikom. Ne vem, kdo mi je včasih pripovedoval, da so visoki zvoniki značilni za nižinske kraje, nekak stik z nebom, z drugo, nadzemeljsko dimenzijo. V gorah baje, da te potrebe ni, gore segajo visoko v nebo in povezujejo zemljo z večnim. Ne vem, ali je tako, to je samo preprosta razlaga, a meni je všeč. Sama sem namreč prepričana, da nisi nikjer tako blizu Bogu kot v samotni nedostopnih skalnatih vrhov. Tam, kjer zemeljsko ne sega. Tam, kjer je samo večno. Korak do neba.

Zgodovina in življenje Ukev sta v lepem in grdem povezani z istoimenskim potokom, ki teče po sredini vasi. V Slovenskem etimološkem slovarju lahko preberemo, da je ime "ukva", ki je bilo prvotno ime hudournika in je šele pozneje dalo ime naselju, pojem za glasno, kloko-tajočo vodo, se pravi močan hudournik, ki ob nalihv narase in vali s seboj kamenje in prod. Žal, se je to v zgodovini Ukev že dvakrat uresničilo, in sicer točno v presledku sto let. Vas je doživela dve grozoviti, rušilni poplavi. Prva je bila leta 1903 in je bila silovitejša. Pobrala in pokopala je čisto vse, šodra je napolnila in uničila hiše, tako da so potem vaščani sicer vas obnovili, toda, kjer so bile prej kuhinja in sobe, so zgradili kleti. Vas je sicer ohranila svojo starosvetno podobo, ista je ostala stavbna in naselbinska raz-

poreditev z natanko isto ulično mrežo. Vendar so Ukljani nove hiše gradili na razvalinah starih in na naplavinah. Od starih, originalnih zgradb pa ni ostalo čisto nič. Druga poplava je vas prizadela leta 2003.

Tistega usodnega avgustovskega dne, konec meseca je bilo, leta 2003 je v celotni deželi, celo na morju, pihal gromozanski južni veter, ki ni obljubljal nič dobrega. Vaščani Ukev so se ravno pripravljali na procesijo v spomin na poplavo izpred sto let. Nebo je bilo grozeče črno, po grmenju se je ulilo in v nekaj urah je na Kanalsko dolino padlo preko 400 mm dežja. Potok, ki deli vas na pol, je močno narasel in podivjal, porušil je celo vaški zvonik, uničil hiše, odnašal zidove, avtomobile, ostrejša, spomenike. Vse je šlo z besnečo vodo proti Beli. V valovih sta našla smrt tudi domačina, moški, ki je hitel na pomoč sosedom, in pevka cerkvenega pevskega zbora, ki ji ni uspelo, da bi se pravočasno umaknila iz domače garaže v zavetnejši kraj.

Blato in kamenje sta gohtala svoje žrtve, ljudi in hiše. Cerkvni zvonik, katerega so pred sto leti obvarovali pogumni av-

strijski vojaki, ki so v nemogočih razmerah postavili zaščitno ograjo iz hlodov, je tokrat v nekaj minutah klonil pred rušilno močjo naraslega potoka. Pred očmi domačinov ga je odneslo, kot je odneslo vse njihovo imetje, pa tudi dobršen del pokopališča. Mario Gariup je pogumno stal ob strani svojim vernikom in s cerkvenimi ključi v rokah obljubljal, da bodo pogumni Ukljani v enem mesecu spet na svojih domovih. Dejansko so jim v nekaj urah

videti, da so ulice in hiše v celoti obnovljene. Tudi potok Ukva je lepo zasidran v zabetonirani strugi, čezenj vodita dva nova mostička, ki sta nadomestila nekdanje brvi, struga pa je lepo, varno speljana in zavarovana.

Čeprav se breg nad vasjo, tisti, ki je med poplavo povzročil tako močno plazenje skal in blata, dviguje strmo in daje videz neprehodnosti, pelje iz vasi dobro prevozna cesta proti planini oziroma planinam nad Ukvami. Tam se svet odpre, razširi, po dolgem strmem vzponu ob strugi in skalah, ki dajejo pokrajini strog in divji videz, se nenadoma odprejo travniki in ravni. Ni naključje, da se ena izmed ukljanskih planin imenuje prav Rauna. Skale, previsi, reber, da komaj zadahaš, in potem raj, ki se odpre tam zgoraj, kamor so povabljeni le izbranci. In bogovi, pravijo nekateri. Na teh planinah je vse, kar je človeku potrebno za življenje, voda, les, obilo gozdnih sadežev, zemlja, ki jo za silo lahko obdelalaš in dobiš nekaj povrtin, predvsem pa sonce in nebo, ki nimata konca. Tudi vrhovi nad Ukvami, Ojstrnik na avstrijski strani s svojimi 2052 metri ter nižja, zato pa ne manj zanimiva Kok ali Kovk (Monte Coco) ter Lepi Vrh ali, kot mu pravijo domačini, Lepi Vršič (Cima Bella), niso strmi in skalnati, temveč lahko dostopni in primerni za gorsko poletno pašo. Pozimi je to raj za turne smučarje, ki kar navalijo v divjino nad Ukvami, ko zasneže, seveda.

Snega je namreč v zadnjih letih vse manj. Po navadi, tako kaže letos, zapade jeseni, potem pa ga pozimi ni. Ljudska modrost pravi, da, ko sneg pobeli vrhove pred dnevom Brezmadežne, je potem zima zelena in suha. Menda naj bi se nam tako muhasto vreme obetal tudi letos. Jeseni ta prelepi gorski svet, na katerega kot mogočni čuvaji zrejo, z druge strani Kanalske doline, Julijci z mogočnima Mangartom in Montažem, postane magičen in tih, odet v barve, samotnen, skrivnosten. Tu je poleti živo zaradi živine, pozimi pa kraljuje samotni naša največja zver, medved. Baje jih je kar četvero, ki se občasno potikajo po planinah nad Ukvami in po Kanalski dolini. Prijatelj mi je pripovedoval, da je eden izmed teh pomotoma zašel v past, namenjeno preštevanju jelenov. Gozdni čuvaji so presenečeni in nekoliko prestrašeni poklicali veterinarja, ki ga je uspal, da so mu lahko nadelo ovrtnico. Ker pa v teh krajih niso vajeni medvedov, so bili pri delu nekoliko plahi in nerodni. Čez nekaj dni je signal obtičal nekje na skalnatih obronkih nad Lužnicami, gozdni čuvaji, ki so se tja odpravili v strahu pred ponovnim srečanjem z medvedom, pa so ovrtnico našli obešeno na neki suhi veji. O prebrisnem medvedu, seveda, niti sledu. Čeprav se bo marsikomu to zdelo nenavadno in čeprav o tem nerada pišem, ker vem, da je veliko ljudi, ki divjine ne spoštuje, še manj pa redke, zaščitene živali, pa naj vseeno omenim, da so ponekod visoko nad Ukvami naselja svizcev in da je poleti večkrat slišati njihove glasne opozorilne zvižge. Domujejo tam, kjer je narava še pristna, neokrnjena. Visoko na planinah, med nebom, travniki in sanjami. Na vrhovih, ki kraljujejo nad Kanalsko dolino in njenimi prebivalci.

/konec
Suzi Pertout

priskočili na pomoč prostovoljci iz sosednje Avstrije in Slovenije, pa seveda tudi iz Italije. Prenova je stekla hitro, vas so ponovno postavili na noge tako, kot je bila nekoč, s trgov in lipo na sred, s tlakovanimi ulicami, rdečimi strehami iz pločevine in prelepim čokatom zvonikom, ki zdaj spet ponosno krasi vaško cerkev, posvečeno sv. Jakobu in Filipu. Danes, trinajst let po poplavi, je sprehod po urejeni in lični vasi prijeten, četudi je

ZŠSDI Nagrada Šport in šola

Porast odličnjakov v šoli in športu

Pred tednom dni, v četrtek, 27. oktobra, so v kulturnem domu Jožefa Češčuta v Sovodnjah ob Soči svečano podelili 26. nagrado Šport in šola višješolscem slovenskih zavodov z Goriškega in

ki ga prispevata bančna zavoda, so dijakinje in dijaki prejeli tudi kipec, ki ga je izdelal umetnik s Kontovela Robin Soave. Večer je povsem uspel, ob scenografiji, za katero je poskrbela Loredana Princič, je nagrajevanje

slovenskih športnih društev v Italiji v sodelovanju z Zadružno kraško banko in Zadružno banko Doberdob in Sovodnje. Letos je prejelo nagrado 36 dijakov, 20 deklet in 16 fantov, 25 iz tržaških šol, 11 pa iz goriških. Poleg denarne nagrade, čeka,

ciljev se je navezal tudi dežurni govornik, mladi šolnik Jernej Šček, ki je spregovoril kot nekdanji nagrajenec. Blizu mu je filozofija, zato se je spomnil na Schopenhauera, ki ugotavlja, da se človek stalno grebe za dosego nekega ugodja, ko pa ga doseže, ni potešen, pač pa si bo vedno znova poiskal nove izzive. To nas žene naprej, je dejal Šček in citiral tudi vrhunskega slovenskega alpinista Nejca Zaplotnika: "Kdor išče cilj, bo ostal prazen, ko ga bo dosegel, kdor pa najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi".

Res je letos med nagrajenci z zelo visoko srednjo oceno kar nekaj deklet in fantov, ki jih po rezultatih in volumnu vadbe lahko uvrščamo med za naše pojme vrhunske športnike. Kot novost so letos podelili tudi dve posebni priznanji za odlikovanje na šolskem, športnem in kulturnem področju. Izpostavili so odbojkarja in glasbenika Simona Cotiča ter karateistko in kulturnico Mijo Ukmar. Peterlin je kot bolečo noto omenil že redno odsotnost šolnikov na podelitvi nagrad, nad čimer bi se bilo vredno zamisliti in se vprašati, zakaj je temu tako.

HC

Foto JMP

Tržaškega, ki dosegajo odlične uspehe tako med šolskimi klopki kot na športnih tekmovališčih. Prireditev uresničuje Združenje

povezoval Evgen Ban. Prireditev je uvedla glasbena točka, ki jo je zaznamoval nastop pevke Erike Labiani ob klavirski spremljavi Roka Dolenca. Organizatorje so s svojo prisotnostjo počastili številni gostje, dvorano pa so napolnile tudi ponosne družine mladih nagrajencev. Predsednik ZŠSDI Ivan Peterlin je v svojem nagovoru poudaril uspešnost in daljnovidnost zamisli, s katero je v začetku 90. let prodril profesor telesne vzgoje in trener Franko Drašič. Skeptično javnost je prepričal, da je uspešen študent lahko dober športnik in da obstaja pozitivna korelacija med tako različnima dejavnostma. Na osnovi pa so delovne navade, naskakovanje točno začrtanega rezultata in organizacija časa, sploh pa sprostilna gibalna aktivnost idealno dopolnjuje življenje učečega mladega človeka. Na postavljanje

Ob sklepu lutkovnega gledališča v Devinu

Uspešno uresničena zamisel naj se nadaljuje!

Kdor spremlja kulturno in prosvetno dogajanje v našem prostoru, se vedno razveseli, ko sliši za novo, svežo zamisel, ki v naše kraje prinaša nove izkušnje in nove izzive. Tega se veselimo še zlasti, če so za takimi novostmi mladi. To lahko prav gotovo trdimo ob koncu prve sezone lutkovnega gledališča Pristanišče, ki so ga v minulih tednih izpeljali lutkarji iz Devina v sodelovanju z MoPZ Fantje izpod Grmade, OPZ Ladjica in Devinskim mladinskim krožkom ter s pomočjo Slovenske prosvete, Zadružne kraške banke in pod pokroviteljstvom Občine Devin Nabrežina.

Odločitev za ta korak ni bila lahka, čeprav so lutke v Devinu doma že več kot deset let in vsako leto doživljajo svoje višje ob koncu šolskega leta, ko se otroci in mladi zbirajo na enotedenskih delavnicah Devinskega vrta ustvarjalnosti. Da se nam letos obeta nadgradnja teh delavnic, smo lahko spoznali že ob premierah obeh letošnjih lutkovnih igric, ko so otroci nastopili na novem premičnem odru, ki so si ga omislili na sedežu zborov v Devinu. Nakup takega odra namreč pomeni, da se tamkajšnji prosvetni delavci zavedajo, da je potrebno tudi investirati v strukture, če pričakujemo kakovostno rast dejavnosti.

Devinska mladina je očitno poleti uresničila načrt in konec septembra (v petek, 30.9.) se je dvignil zastor lutkovnega gledališča Pristanišče. Starejša skupina devinskih lutkarjev je namreč uprizorila predstavo za mladino in odrasle *O roparskem vitezu Jaromiru* na rimano besedilo Nika Kureta v režiji Jelene Sitar Cvetko. Že naslednje jutro pa je lutkovni otroški abonma Čoln vabil na dve predstavi najmlajših lutkarjev iz Devina, ki so uprizorili *Mišje poti*

Arnolda Lobla ter igro *O zaljubljenem žabcu* Maxa Velthuijsa v režiji Jelene Sitar Cvetko. Sami predstavi pa je sledila lutkovna delavnica, na kateri so si otroci izdelali vsak svojo žabico. V dvorani pa so na simpatičen način utrjevali znanje slovenščine s spoznavanjem novih besed, ki so jih slišali na odru. Podobno živahno je bilo tudi v soboto, 8. 10., ko je gledališče Zapik iz Ljubljane nastopilo z *Rdečo kapico*, naslednjo soboto, 15. 10., pa so otroci spoznali japonsko gledališče Kamišibaj, se pravi posebno vrst cestnega gledališča, ko pripovedovalec zgodbo 'ilustrira' z risbami, ki jih sprti kaže v nalašč pripravljenem prenosnem gledališču za 'ilustracije'. Veliko so se nasmejali ob poslušanju pravljice o čarovnici, ki je izgubila metlo, oziroma zgodbico o mali večiči, ki je znala s svojim zvokom spremeniti svet, ter o ovčki Olgi, ki bi se rada igrala z oblaki. S temi tremi zgodbicami je otroke prikovala na stol Jerca Cvetko iz ljubljanskega Ateljeja Slikovedke. Delavnica, ki je sledila, pa je bila priložnost, da so si otroci izdelali svojo najljubšo žival. Zadnja predstava tega prvega abonmaja je bila na sporedu v torek, 25. 10., ko so v sklopu Koroških kulturnih dnevov na Primorskem v goste prišli otroci društva Suha z imenitno predstavo *Vila Malina* Svetlane Makarovič v režiji Riharda Grilca. Odlično uigrana skupina je v živahnem in napetem tempu navdušila občinstvo, ki je kljub kislemu vremenu in večerni uri prišla na sedež zborov v Devinu.

Ob koncu lahko torej pobudnikom in uresničevalcem te lepe zamisli le čestitamo in želimo, da bi po tej poti tudi vztrajali, saj so otrokom, a tudi odraslim, omogočili, da doživijo nekaj lepega in novega za naš prostor.

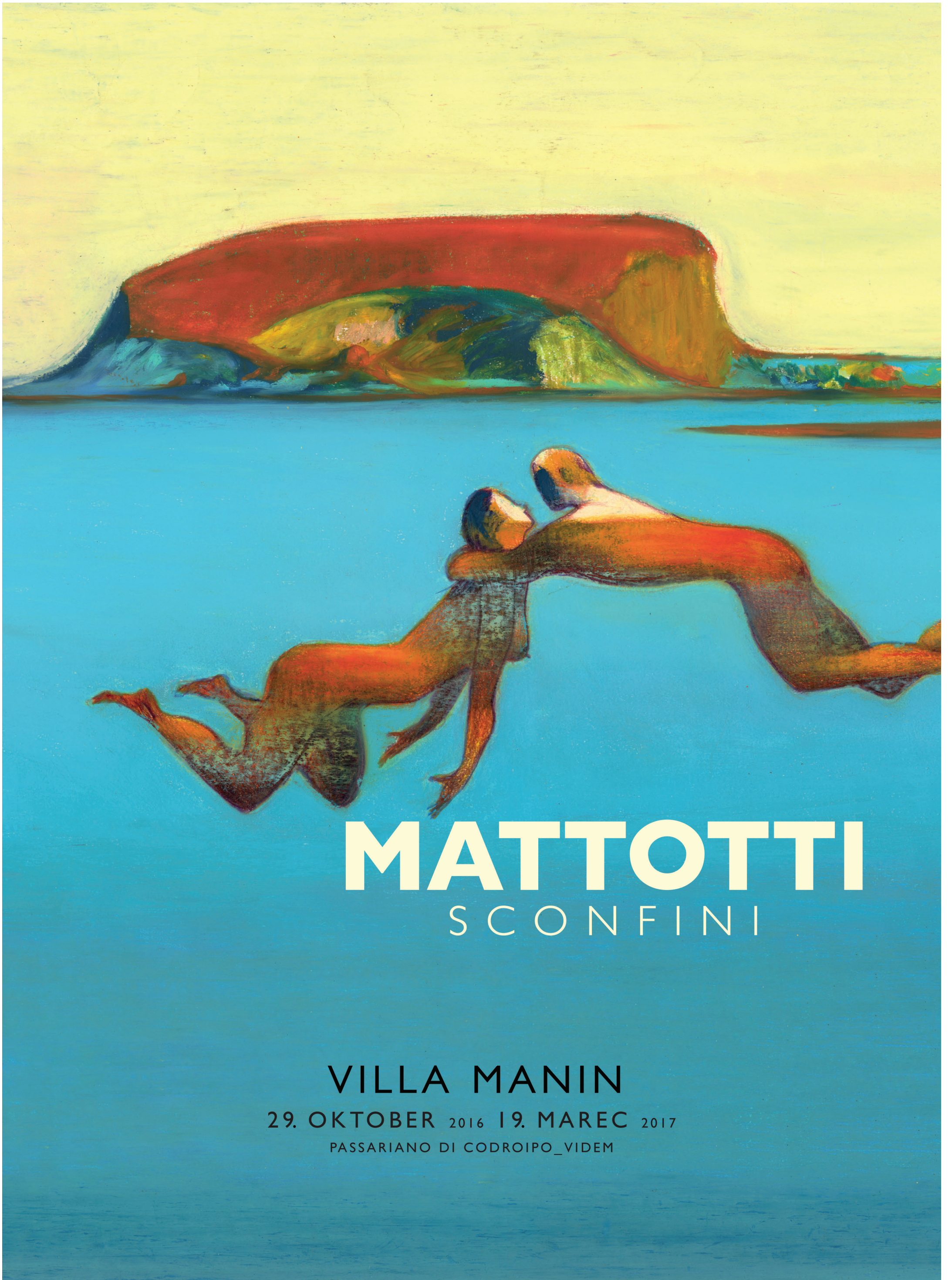
V.J.

Jernej Šček (foto JMP)

Nagrajenci

Martina Bearzi, Erika Bric, Simon Čavdek, Simon Cettolo, Alenka Cossuta, Simon Cotič, Andraž De Luisa, Katrin Don, Luka Gregori, Janoš Gruden, Maša Kocijančič, Ivan Kocman, Maja Kojanec, Simon Komjanc, Metka Kuk, Manuel Lupoli, Nika Pahor, Tadej Pahor, Luka Paljk, Peter Persoglia, Neža Petaras, Katarina Polojaz, Nika Pregarc, Petra Sossi, Meta Sterni, Danjel Švab, Giorgia Trevisan, Mija Ukmar, Jasna Vitez, Sanja Zagar, Lenard Zobec, Neža Zobec, Sara Zuppin, Andrej Žerjal.

MATTOTTI

SCONFINI

VILLA MANIN

29. OKTOBER 2016 19. MAREC 2017

PASSARIANO DI CODROIPO_VIDEM